

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

ME TULEMME TAAS

Suomalaisen elokuvamusiikin konsertin harjoittelun ja esittämisen merkitys Iskelmäsenioreille.

TEKIJÄ/T: Petra Lisitsin-Mantere

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Taidepedagogiikan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Petra Lisitsin-Mantere	
Työn nimi ME TULEMME TAAS. Suomalaisen elokuvamusiikin konsertin harjoittelun ja esittämisen merkitys Iskelmäsenioreille.	
Päiväys	26.3.2020
Sivumäärä/Liitteet	81/8
Ohjaaja(t) Knuutila Annukka	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion kansalaisopisto ja Kaskikuusen kansalaisopisto	
<p>Merkitykset ovat päätelmiä itsestämme, todellisuudestamme ja sosiaalisista tilanteista. Merkityksellisyys synnyttää ihmisissä positiivisia hyvän olon tunteita, jotka syntyvät ihmisen toteuttaessa itseään. Opinnäytetyö tarkastelee suomalaisista elokuväsävelmistä koostuneen konserttikokonaisuuden harjoitusten ja esiintymisten antamaa merkitystä Iskelmäsenioreille. Opinnäytetyö koostuu taiteellisesta ja kirjallisesta osiosta.</p> <p>Vapaassa sivistystyössä, jota kansalaisopistot tarjoavat, korostuu omaehtoinen ja elinikäinen oppiminen, osallisuus sekä yhteisöllisyys. Opinnäytetyö tarkastelee merkitysten syntyä tutkimustiedon, Iskelmäsenioreiden vastausten sekä päiväkirjamerkintöjen avulla. Konsertin harjoittelun ja esittämisen merkitykset Iskelmäsenioreille tulevat esiin neljänä pääryhmänä: sosiaalisina kontakteina, yksilön kehittymisenä, terveytenä ja hyvinvointina ja itsensä toteuttamisena sekä niistä saatavina erillisinä hyötyinä. Vapaaseen sivistystyöhön kuuluu myönteinen käsitys ihmisestä sekä usko ihmisen kehitys- ja kasvumahdollisuuksiin. Merkitys ja merkityksellisyys ovat laajoja käsitteitä, joiden tutkimista kansalaisopistojen tuottamina hyvinvoinnin mittareina on tutkittu varsin vähän.</p> <p>Me tulemme taas -konserttikiertue käsitti kevään 2018 aikana kuusi konserttia Pohjois-Savossa ja Rantasalmella. Taiteellisenä opinnäytetyönä on konserttitaltointi Kylpylä-Hotelli Kunnonpaikassa 19.4.2018, joka on yksi kiertueen kuudesta esiintymisestä. Taiteellista työtä leimaa opiskelijoiden avoin osallistumismahdollisuus. Keskiössä ei ole musiikillinen taituruus, vaan yleisön kanssa keskusteleva, huumoripitoinen ja tarinallinen konsertti, jota musiikkikappalet johdattelivat.</p> <p>Tämän opinnäytetyön päämääränä oli tuottaa tietoa harjoittelun ja esittämisen merkityksestä oppilaille, opettajille, kansalaisopistoille ja alueelle.</p>	
Avainsanat vapaa sivistystyö, kansalaisopisto, opiskelija, merkitys, merkityksellisyys, konsertti, esitys, harjoittelu	

Field of Study Culture			
Degree Programme Master's Degree Programme in Art Pedagogy			
Author(s) Petra Lisitsin-Mantere			
Title of Thesis ME TULEMME TAAS - HERE WE GO AGAIN. The meaning of practicing and performing a concert of movie tunes for the group Iskelmäseniorit.			
Date	26.3.2020	Pages/Appendices	81/8
Supervisor(s) Knuuttila Annukka			
Client Organisation /Partners Kuopio Community College and Kaskikuusi adult education centre			
<p>Meanings are conclusions of ourselves, our reality and social situations. Relevance brings forth positive feelings in people. These feelings are brought forth when people implement their selves. This thesis reviews the importance that the practice and performing of concert set of movie tunes gave to Iskelmäseniorit group. This thesis consists of artistic and written parts.</p> <p>Self-motivated and lifelong learning, participation and community are pronounced in free adult education that community colleges offer. The origins of meanings are reviewed in thesis through research information, answers of Iskelmäseniorit and diary notes. The meanings of concert practicing and performing for Iskelmäseniorit appear in four main groups: social contacts, development of individual, health and welfare and implementing oneself. Also separate benefits of them are showed up. Positive understanding of people is a natural element of free adult education as well as belief in development and growth opportunities. Meanings and conclusions are wide concepts that are quite little explored as community colleges' produced welfare indicators.</p> <p>Me tulemme taas – Here we go again - concert tour was performed as six concerts in North-Savo and Rantasalmi in spring 2018. As an artistic thesis, one of the six performances was recorded: the concert in Kylpylä-Hotelli Kunnonpaikka on 19 April 2018. Free opportunity to participate is typical for artistic work. Conversational, humorous and story-telling concert led by musical tracks is at the center – not musical virtuosity.</p> <p>The goal of this thesis was to produce information of meanings of practicing and performing for students, teachers, community colleges and region.</p>			
Keywords free adult education, community college, student, meaning, relevance, concert, presentation, practicing			

PROLOGI

”Olipa kerran joukko iskelmämusiikin ystäviä. Heistä jokainen oli tehnyt työuransa muun kuin musiikin parissa, mutta heitä kaikkia yhdisti polte musiikkiin, erityisesti vanhaan iskelmämusiikkiin. Monet heistä olivat eläneet nuoruutensa 1950-1960-luvuilla ja sen ajan kappaleet olivat tehneet heihin lähtemättömän vaikutuksen. Kappaleissa heillä soivat yhä muistot ja tunteet eikä ajan hammas ollut niitä haalistanut. Kappaleet eivät olleet hävinneet iskelmämusiikin ystävien mielistä edes tultaessa 2010-luvulle.

He kerääntyivät yhteen, kukin mistäkin ympäri Kuopiota. Kokoontumispaikaksi valikoitui samaisen paikkakunnan kansalaisopiston musiikkiluokka, jonne he rupesivat kokoontumaan kerran viikossa. Aluksi heitä oli paikalla kahdeksan. Vuosien kuluessa joukkoon löysi tiensä yhä useampi iskelmämusiikin ystävä. Maanantai-iltapäivästä vakiintui heille yhteinen puolentoista tunnin musiikkihetki, josta he saivat iloa elämäänsä. Heistä tuli laulajia, aikojen saatossa jopa useissa eri äänissä. Ehkä kuitenkin parasta, mitä heille tapahtui, oli ystäväystyminen. Osa heistä tuli joukkoon aiemmin, osa vasta aikojen päästä. Tärkeintä kuitenkin oli, että jokainen heistä pääsi mukaan ilman musiikillisia tai ulkoisia vaatimuksia.

Olipa toinenkin joukko. Se joukko koostui kansanmusiikin ystäväistä. He olivat olleet yhdessä jo pidemmän aikaa, aina vuodesta 2004 alkaen. He olivat esiintyneet yhdessä ja oppineet ymmärtämään yhteistä, joskus omintakeistakin, huumoriaan. Ryhmään oli vakiintunut vajaan kymmenen soittajan ja laulajan iloinen joukko ja he harjoittelivat Lapinlahdella Kaskikuusen kansalaisopiston alaisuudessa säännöllisen epäsäännöllisesti yleensä viikonloppuisin. Vaikka kukin heistä oli omalla tavallaan ollut iskelmämusiikin ystävä, ei joukon yhteiseen musiikkirepertuaariin kuulunut monikaan iskelmäkappale. Ei ainakaan ilman skiffle-musiikin twistiä. Eikä sellaisesta itse asiassa oltu sen enempää keskusteltukaan. Heitä sanottiin Mahottomiksi.

Muttei kahta ilman kolmatta, joka syntyi Maaningan kunnan liittyessä Kuopioon ilman sen kummempia taka-ajatuksia. Heissä oli kaikenikäisiä musiikin ystäviä, jotka kokoontuivat satunnaisesti, kerran kolmessa viikossa perjantai-iltaisain yhteen musisoimaan. Heistä monet olivat soittajia, jotka olivat olleet mukana monenlaisissa yhtyeissä ennen kuin he tapasivat toisensa. Heissä oli harmonikan, huuliharpun, viulun ja mandoliinin soittajia sekä laulajia. Kolmannella ryhmällä ei soittajien ja laulajien iällä ollut merkitystä. Perjantai-iltojen harjoituksiin ensin Maaningan keskustaan, sittemmin Käärnelahden kyläkoululle, pääsivät niin työikäiset kuin työelämänsä jo jättäneetkin. Heitä yhdisti yhdessä tehdyn musiikin riemu ja tekemisen meininki.

Sattuipa sopivasti, että jokaisella porukalla oli sama vetäjä. Hän oli lennokas, joskus hyvinkin lennokas, ajatuksineen ja kappaleineen, joita musiikkitunneilleen toi. Vaikka kaikki eivät aina kaikista kappaleista niin välittäneetkään, kävivät he tunneilla tunnollisesti kuka mistäkin syystä. Osa heistä halusi oppia uutta, osa taas musisoida vanhaa ja jo entuudestaan opittua. Kukin heistä ymmärsi, että mo-

lemmat ääripäistä olivat tarpeellisia. Kaipa he myös antoivat vetäjän musiikilliselle linjaukselle hiljaisen hyväksyntänsä ja luottivat opettajaansa, joka ainakin suurimmaksi osaksi tiesi mitä oli tekemässä. Ja koska hän oli lennokas, keksi hän kerran yhdistää kaikki kolme ryhmää yhdeksi tietämättä täysin tulisiko ajatus koskaan toimimaan. Se ei välttämättä ollut fiksuin ajatus, eikä ainakaan vähätoisin, mutta hän halusi yrittää, sitkeä kun oli, ja omasta mielestään hyvän idean saanut.”

Päiväkirjaote, kirjoitettu 25.1.2018.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	8
2	VAPAA SIVISTYSTYÖ KANSALAIPOISTOISSA	10
3	MERKITYS JA MERKITYKSELLISYYS KÄSITTEINÄ	12
3.1	Merkitys.....	12
3.2	Merkityksellisyys	12
4	MERKITYKSELLISYYS VAPAASSA SIVISTYSTYÖSSÄ	13
4.1	Merkityksen kokemusten synty vapaaehtoisessa harrastamisessa	13
4.2	Johtajuus ja opettajuus merkitysten synnyttäjänä	14
4.3	Mitä merkityksiä kulttuurin ja musiikin harrastaminen tuottaa.....	16
4.4	Merkityksen kokemusten synty vapaaehtoisessa toiminnassa	17
5	KANSALAIPOISTON TUNNEILTA KONSERTTILAVOILLE - TAITEELLISEN TYÖN ESITTELY.....	19
5.1	Iskelmäsenioreiden esittely.....	20
5.2	Opetuksen johtoajatus.....	20
5.3	Konserttikokonaisuuden valinta, etukäteisvalmistelut ja harjoittelun eteneminen.....	21
5.4	Konserttien esittäminen	23
6	PALAUTEKYSELY KONSERTIN HARJOITTELUN JA ESITYKSEN MERKITYKSESTÄ OPPILAILLE..	25
6.1	Laadullisen tutkimuksen piirteet.....	25
6.2	Kyselyn tavoite	25
6.3	Kyselyn kerääminen.....	26
6.4	Päiväkirjan kirjoittaminen	26
7	TULOKSET	28
7.1	Sosiaaliset kontaktit.....	29
7.2	Yksilön kehittyminen.....	34
7.3	Terveys ja hyvinvointi	40
7.4	Itsensä toteuttaminen.....	46
8	POHDINTA.....	51
8.1	Merkitykset ja merkityksellisyys yksilöille.....	52
8.2	Harjoitusten ja esittämisen merkitys alueellisesti	55
8.3	Lopuksi	57
9	EPILOGI	61
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT.....	62

LIITE 1: KÄSIOHJELMA	62
LIITE 2: UUTINEN, SAVON SANOMAT 16.4.2018.....	67
LIITE 3: UUTINEN, IISALMEN SANOMAT 15.4.2018.....	68
LIITE 4: 1. TUTKINTOKYSYMYS.....	69
LIITE 5: 2. TUTKINTOKYSYMYS.....	70
LIITE 6: OPPILASVASTAUSTEN JAOTTELU.....	71
LIITE 7: ME TULEMME TAAS -KONSERTTITALTIOINTI.....	80
LIITE 8: OPPILAIDEN KIRJOITTAMAT KIITOSSANAT OPETTAJALLE.....	81

1 JOHDANTO

Jos kehottaisin sinua laulamaan suomalaisten rakastaman Romanssin ensimmäisen säkeistön, aloitaisitko sanoilla ”Sua vain yli kaiken mä rakastan?” Muistatko, että kappaleessa Minä soitan sulle illalla, ilta oli suuren rakkauden aikaa? Entä muistatko rillumareiksi haukutun Kärki-Helismaan iskelmän Me tulemme taas? Muistit tai et, nämä iskelmät ovat osa suomalaista musiikillista identiteettiämme. Soivan sielunmaiseman sanat ja sävelet ovat iskostuneet suurten ikäluokkien muistin syövereihin, vaikei nykyhetkestä olisikaan enää muistikuvia. Ei ihme, että iskelmämusiikki, ja siinä sivussa suomalaiset elokuvasävelmät, kuuluvat yhä konserttien ohjelmistoon.

Musiikki asuu meissä kaikissa vahvana. Siinä ei ole kyse oletko pitkä vai pätkä, suomalainen vai ugandalainen vai kenties sokea. Se on kaikilla kulttuurin luomaa hyvinvointia. Minä en kuulu suuriin suomalaisiin ikäluokkiin, jotka rakensivat Suomea sotien jälkeen. Olen 1980-luvun lapsi, joka on kapinoinut iskelmämusiikin identiteettiä vastaan. Nuorena en halunnut opetella soittamaan haitarilla sen enempiä Metsäkukkaa kuin Säkkipjärven polkkaakaan. Miksikö? Siksi, että se oli minusta loppuun kulutettua ja lopen tylsää musiikkia. Siitä huolimatta elin lapsuuteni ja nuoruuteni iskelmämusiikin keskellä, kuten niin monet muutkin sen ajan lapset. Siinä sivussa kasvoinkin iskelmiin kiinni, josta olen musiikinopettajana nyt kiitollinen.

Olen työskennellyt päätoimisesti johtavana musiikinopettajana Kuopion kansalaisopistossa vuodesta 2010 alkaen. Työhöni kuuluu opetuksen lisäksi hallinnolliset tehtävät, kuten Kuopion kaupungin keskusta-alueen, eteläisen ja läntiseen maaseudun sekä Karttulan ja Maaningan musiikin kurssien suunnittelu ja seuranta sekä tapahtumien suunnittelu ja tuottaminen. Toimin lähiesimiehenä vastuualueiden musiikinopettajille. Synnyinpitäjässäni Lapinlahdella olen opettanut sivutoimisena tuntiopettajana Kaskikuusen kansalaisopistossa vuodesta 2004 lähtien. Esiinnyn aktiivisesti yksin, ammattikoonpanoissa ja opettamieni ryhmien kanssa, koska koen ylläpitäväni ja kehittäväni siten omaa ammattitaitoani. Esiintymiset ovat motivoineet minua muusikkona ja opettajana yhä parempiin suoriin.

Opinnäytetyössäni käsittelen suomalaisista elokuvasävelmistä koostuneen konserttikokonaisuuden harjoitusten ja esiintymisten antamaa merkitystä Iskelmäsenioreille. Tähän musiikkiryhmään kuuluu kolme itsenäistä yhtyettä, yhteensä yli kuusikymmentä soittajaa ja laulajaa Kuopion, Maaningan ja Lapinlahden alueelta. Halusin selvittää kokevatko oppilaani samaa motivaatiota, merkityksellisyyttä tai hyvinvointia, jota itse koen esiintymisistä ja yhdessä musisoimisesta saavani. Opinnäytetyöni sisältää taiteellisen osan keväällä 2018 järjestetystä Me tulemme taas -konsertista ja kirjallisen osan harjoittelun ja esittämisen merkityksestä Iskelmäsenioreille. Merkitysten syntyä olen kartoittanut tutkitun ja olemassa olevan tiedon, Iskelmäsenioreilta kerättyjen vastausten sekä päiväkirjamerkintöjeni avulla.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuoda esiin asiat, joista merkityksellisyys Iskelmäsenioreille mahdollisesti syntyy. Toivon aiheeni ja opinnäytetyöni tuovan lisää ymmärrystä kansalaisopistoissa tapahtuvaa opetusta, sekä opetuksen jälkeistä ryhmien omaehtoista toimintaa, kohtaan. Vaikka aihe on syntynyt omasta mielenkiinnostani merkityksellisyyttä kohtaan, on siinä nähtävissä työelämäläheinen vaikuttavuus myös laajemmassa yhteiskunnallisessa mittakaavassa. Toivon aiheen tuovan esiin uutta ajankohtaista näkökulmaa miettiessä kansalaisopistojen resursseja ja henkilöstön työtehtäviä tiukentuneen kuntatalouden paineissa, sekä ennen kaikkea opetuksen ja esiintymisten merkityksellisyyttä vapaan sivistystyön oppilaille, opettajalle, kansalaisopistoille sekä alueelle.

2 VAPAA SIVISTYSTYÖ KANSALAI SOPISTOISSA

Vapaassa sivistystyössä, jota kansalaisopistot tarjoavat, korostuu omaehtoinen oppiminen, osallisuus ja yhteisöllisyys. Elinikäinen oppiminen edistää monipuolista kehittymistä ja tukee koulutuksellaan aktiivista kansalaisuutta. Koska annettavan koulutuksen sisältöjä ei säädetä lainsäädännössä, päättävät oppilaitosten ylläpitäjät, eli kunnat, kuntayhtymät, yhdistykset, säätiöt tai osakeyhtiöt, koulutuksen tavoitteista ja sisällöistä. Vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat yleissivistäviä opintoja, kansalaistaitoihin valmentavia ja yhteiskunnallisia opintoja sekä harrastuksellista omaan mielenkiintoon perustuvaa tietojen ja taitojen kartuttamista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

Kansalaisopistot, mukaan lukien vapaa- ja työväenopistot, ovat vapaan sivistystyön oppilaitoksia, joiden toiminta perustuu lakiin. Kansalaisopistot ovat merkittävä osa suomalaista aikuiskoulutusjärjestelmää, jotka tukevat koulutuksellaan ihmisten aktiivista kansalaisuutta ympäri Suomen. Kansalaisopistotoiminta on toiminut taukoamatta vuodesta 1899 lähtien. Kuopion kansalaisopisto on toiminut vuodesta 1916 lähtien ollen yksi Suomen vanhimmista kansalaisopistoista. Kaskikuusen kansalaisopisto on toiminut Lapinlahden ja Varpaisjärven kansalaisopistojen yhdistymisen myötä vuodesta 2004. Toiminnallaan kansalaisopistot tähtäävät ihmisten elinikäiseen oppimiseen sekä oppilaiden monipuoliseen kehittymiseen koulutustaustoista riippumatta. Ne toimivat kuntalaisten kohtaamispaikkoina tarkoituksena edistää alueen hyvinvointia, sivistystä, elinvoimaa ja virkistystä. Kansalaisopistojen perustehtävänä on tuottaa alueelle kaiken ikäisille ihmisille suunnattua laadukasta, saavutettavissa olevaa ja kaikille avointa opetusta. Koulutuksessa korostuu omaehtoinen oppiminen. Opiskelua ohjaavat oppilaiden omat valinnat ja motiivit yhteiskunnan velvoitteiden sijaan. Osallistumis päätös kansalaisopistoissa opiskeluun syntyy ihmisen ja ympäristön, esimerkiksi elämäntilanteen, kurssitarjonnan ja aikaisemman koulutuskokemuksen, vuorovaikutuksesta. (Kansalaisopistot.fi; Kuopion kansalaisopisto a; Kuopion kansalaisopisto b; Opetushallitus; Opetus- ja kulttuuriministeriö; laki vapaasta sivistystyöstä 1998/632; Kaskikuusi.fi; Manninen 2018, 11.)

Kansalaisopistojen toiminnan keskiössä ovat johtajuus, viestintä, yhteistyö, työhyvinvointi sekä toiminnan tutkiminen ja kehittäminen. Niiden toiminnan laatua voidaan tarkkailla Pentti Sydänmaalakan kehittämän kuntopiirin mukaisesti, jossa ammatillinen kunto kertoo yksilötasolla esimerkiksi opettajan ammatillisesta osaamisesta opetussuunnitelmia ja opetuksellisia valintoja tehdessä. Pedagogiikan toimivuus näkyy oppilaiden kohtaamisissa oppimis- ja asiakaspalvelutilanteissa. Ammatillisessa kunnossa näkyvät opettajan itsensä omaksumat tieto-, oppimis- ja ihmiskäsitykset, joita pidetään laajemmin kansalaisopistojen yhteisinä pedagogisina linjauksina. Henkinen kunto esiintyy työntekijöiden asettamissa tavoitteissa, osallisuuden kokemisessa, motivaatiossa ja tekemisestä nauttimisessa. Henkinen kunto näkyy työntekijöiden työn imuna, joka syntyy työn omistajuuden vahvuuden kokemisesta. Sosiaalinen kunto rakentuu sosiaalisten suhteiden ympärille työpaikalla, kumppanuukissa ja verkostoissa. Fyysinen kunto kuvaa yksilöiden hyvinvointia ja organisaatiotasolla tarkoituksemukaisia rakenteita ja järjestelmiä. Johtajan tehtävänä on luoda hyvät edellytykset työn tekemiseen liittäen ihmiset ja toiminta yhteen. Johtaja valvoo ja ohjaa työn tekemistä tarkoituksena vahvistaa yksilön omistajuuden kokemuksia tehtävää työtä kohtaan. (Takatalo 2010, 25 - 27.)

Menestyvissä kansalaisopisto-organisaatioissa keskiössä ovat innostuminen, suostuminen, sopivuus ja työn tarjoama noste. Innostusta ruokkii oikeanlainen ilmapiiri, tehtävien kiinnostavuus ja hyvät työkaverit. Suostumuksella osoitetaan tavoitteellisen toiminnan järkevyyttä ja siitä syntyvät merkitykset työntekijöille. Sopivuudella tarkoitetaan organisaatioissa työskentelevien ihmisten työtehtäviä, jotka vastaavat vaativuudeltaan työntekijöiden henkilökohtaisiin valmiuksiin ja muihin käytössä oleviin resursseihin. Ihannetapauksissa työntekijät työskentelevät flow-tilassa oman osaamisensa ääri-rajilla, jossa työn tekemisen haaste on oikeassa suhteessa omiin taitoihin nähden. (Takatalo 2010, 19; Aaltonen, Ahonen ja Pajunen 2015, 99 - 100.)

Kansalaisopistojen opiskelijat

Kansalaisopistojen asiakaskunta on varsin kirjavaa ja jatkuvassa muutoksessa olevaa. Tästä syystä kansalaisopistojen tarjoaman kurssitarjonnan on pyrittävä vastaamaan monipuolisesti asiakasryhmien odotuksiin ja tarpeisiin. Tässä onnistuminen riippuu taloudellisista resursseista ja henkilökunnan pätevydestä. Kansalaisopistojen kurssitarjontaa ohjaavat tutut ja vuodesta toiseen toistuvat kurssit ja koulutusohjelmat, joiden lisäksi vuosittain tarjolla on uusia kursseja. (Takatalo 2010, 50 - 63.) Kansalaisopiston kursseille osallistumista ohjaavat opiskelijoiden koulutustaustat, opiskeluhistoria ja opiskeluvaihtoehdot. Opiskelua tapahtuu, jos oppilaan arvot, asenteet ja perinteet kohtaavat kansalaisopistoissa olevan kurssitarjonnan. (Manninen 2018, 23.)

Kansalaisopistoissa opiskelevat aikuisopiskelijatyypit voidaan jakaa kolmeen erilaiseen opiskelijatyypin Cyril O. Houlen kolmijakoa apuna käyttäen. Päämääräsuuntautuneet opiskelijat opiskelevat saavuttaakseen käytännön hyödyn tai tavoitteen. Toimintasuuntautuneille opiskelijoille toiminta itsessään on merkityksellistä. Oppimissuuntautuneet opiskelijat haluavat oppia ja tulla paremmiksi. Kaikille tyypeille yhdistävänä tekijänä on omaehtoinen oppiminen, joka tapahtuu vapaaehtoisesti omista valinnoista ja motiiveista johtuen. (Manninen 2018, 17, 54 - 57.)

3 MERKITYS JA MERKITYKSELLISYYS KÄSITTEINÄ

3.1 Merkitys

Merkitykset ovat osa ihmisyyttä ja ihmisten arkea. Ne pitävät yllä elämäämme tuottaen siihen järjestystä. Merkitysten tuottaminen on päätelmien tekemistä itsestämme, todellisuudestamme ja sosiaalisista tilanteista, joiden kautta tuotamme itsellemme ja toisellemme tietoa maailmastamme ja osallisuudestamme siihen. Merkitykset tulevat esiin kulttuureissa, jotka rakentuvat instituutioista, uskomusjärjestelmistä, sosiaalisista suhteista, tavoista, tottumuksista, materiaalisesta maailmasta ja sen esineiden käyttötavoista. (Lehtonen 1996, 9 - 17.) Merkityksiä on olemassa kaikkialla ja ne näkyvät ihmisten käyttäytymis- ja toimintamalleina. Niiden muodostumisessa on läsnä useita seikkoja, joiden roolia ja vaikutusta on etukäteen mahdotonta arvioida. Merkitykset eivät ole kiinteitä tai rajallisia yksilöitä, vaan mutkikkaiden suhteiden hetkellisiä järjestelyjä, joita viestintä luo. (Lehtonen 1996, 9 - 17, 212 - 213; Aaltonen ym. 2015, 22 - 23.) Merkitykset eivät synny ihmisistä, vaan ne ovat ennemminkin suhde kuin fakta tai asioiden tila. Merkitys on kokemuksena positiivinen sekä rajatusti negatiivinen, jossa ennen pitkää negatiivinen kokemus saa aikaan positiivista muutosta. (Aaltonen ym. 2015, 29 - 32.)

3.2 Merkityksellisyys

Merkityksellisyys on asian, ilmiön tai tilanteen kokemista, jossa kokemus tulee omakohtaiseksi ihmisessä itsessään olevien arvojen, päämäärien tai unelmien kautta. Merkityksellisyyden syntyminen tapahtuu päämäärätietoisesti tai sattumalta ihmisessä itsessään. Merkityksellisyys kytkeytyy perustavanlaatuisesti ihmisen olemassaoloon tietoisesti tai tiedostamatta ollen Martelan mielestä osavastaus kysymykseen mikä tekee ihmiselämästä elämisen arvoisen. Professorit Edward Deci ja ja Richard Ryan kehittivät tutkimusryhmänsä kanssa itseohjautuvuusteorian, jossa elämisen arvoinen elämä syntyy, kun ihminen pystyy toteuttamaan kolmea psykologista perustarvettaan: vapaaehtoisuutta, kyvykkyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Niiden rinnalle Frank Martela nostaa neljännen perustarpeen: hyväntekemisen. Merkityksellisyys syntyy ihmisen toteuttaessaan itseään itsenäisten perustarpeiden kautta. Se syntyy myös toteuttamalla itselle merkityksellisiä asioita samalla tullen merkitykselliseksi toisille ihmisille. Merkityksellisyys viittaa ainoastaan positiivisiin hyvän olon tunteisiin tuottaen ihmisessä itsessään omakohtaista hyvää oloa. Se on yksi myönteisen tunnekokemuksen muoto, joka on osana ihmisen psykologista hyvinvointia. Ihmisellä on olemassa psykologista hyvinvointia kahdessa tasossa. Tässä merkityksellisyys sijoittuu ihmisen sisäisiin tiloihin ja tuntemuksiin. Merkityksellisyys saa ihmisen tuntemaan tärkeyttä omasta itsestään antaen mahdollisuuden kokea itsensä osana suurempaa kokonaisuutta. (Aaltonen ym. 2015, 29 - 32; Martela 2014, 45 - 58; Frankl 1982, 321.)

4 MERKITYKSELLISYYS VAPAASSA SIVISTYSTYÖSSÄ

4.1 Merkityksen kokemuksien synty vapaaehtoisessa harrastamisessa

Ihminen saa oppimisen kokemuksia eniten oppivelvollisuusvuosina sekä myöhempien opintojen aikana. Näiden vuosien jälkeen monet kehittävät oppimistaitojaan harrastuksissaan. (Kupias ja Peltola 2019, 245.) Kansalaisopistoissa opiskelu ei ole tutkintotavoitteista eikä ammatillista koulutusta, vaan omaehtoista oppimista (Manninen 2018, 17). Innostuminen, suostuminen, sopivuus ja työn tarjoama naste toistuvat kansalaisopistoissa oppimisessa ja itsensä kehittämisessä, vaikka kurssien tavoitteet ja opiskelijoiden osallistumisyyt ovat erilaisia (Manninen 2018, 18 - 19; Takatalo 2010, 19). Tavoitteet ovat jokaisen henkilökohtaisia valintapolkuja. Tavoitteiden saavuttamiseksi ihmisen on toimitettava aktiivisesti ja omien arvojensa ohjaamana. (Harris 2007, 276 - 282; Aaltonen ym. 2015, 33 - 37.) Tavoitteiden asettamiseen on olemassa kaksi tapaa: ulkoisten olosuhteiden tai sisäisen maailman muuttaminen. Tavoitteet auttavat tiedostamaan mikä ihmiselle on merkityksellistä. (Rantanen 2013, 56 - 57.)

Motivaatio auttaa omaksumaan ja ylläpitämään haluttua käyttäytymistä (Middelkamp, Jimenez ja Rieger 2018, 24 - 26; Hancox, Ntoumanis, Thogersen-Ntoumani ja Quested 2018, 71 - 76). Motivaatio on keskeinen opiskelijan ominaisuus, joka ohjaa opettamista ja tavoitteellista oppimista. Se ohjaa huomion tavoitteen suuntaan, puskee toimintaa eteenpäin ja auttaa tavoitteen eteen ponnistelussa. (Tuominen-Soini 2014, 244.) Ihminen pyrkii aktiivisena toimijana toteuttamaan itseään ja valitsemaansa päämäärää, jossa sisäinen tai ulkoinen motivaatio ajaa ihmistä merkityksellisyyttä kohti. Näistä merkityksen tuntemisen kannalta merkityksellisempää on sisäsyntyinen, itsestä lähtöisin oleva motivaatio, joka toimii suurempana motivaation lähteenä kuin ulkoisen motivaation synnyttämä. Sisäisen motivaation lisäksi yhteisessä merkityksellisyyden kokemuksen syntymisessä on tärkeää, että tekeminen tuottaa toistuvasti onnistumisen kokemuksia, tekeminen ei ole pakotettua ja ihmisellä on yhteys toisiin ihmisiin. (Jaakkola 2017, 22 - 23; Middelkamp ym. 2018, 23; Middelkamp 2018, 55 - 56; Martela 2014, 45 - 53.)

Vaikka oppimisympäristö tai asetetut tavoitteet eivät vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla itsensä kehittämistä, antaa päämäärä oppimiselle suunnan ja merkityksen (Kupias ja Peltola 2019, 193). Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää löytää ilo ja rentous, jotka syntyvät turvallisesta ja hyväksyvistä ilmapiiristä (Takatalo 2010, 61). Vapaaseen sivistystyöhön kuuluu myönteinen käsitys ihmisestä sekä usko ihmisen kehitys- ja kasvumahdollisuuksiin. Kansalaisopistoissa tehtävä työ on tunteytyötä, jossa oppimiselle pyritään luomaan mahdollisimman suotuisat edellytykset. Vallitsevalla ilmapiirillä on suuri merkitys toiminnalle, jossa psykologiset sopimukset ohjaavat opintoryhmissä opettajan ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. (Takatalo 2010, 29 - 30, 61.) Kansalaisopiston opintoryhmät ovat toimintaympäristöinä niitä harvoja, jotka hyväksyvät kaikenlaiset ihmiset mukaan. Tästä syntyy opintoryhmien huvin, hyödyn ja laadun lisäksi niiden ainutlaatuinen ilmapiiri. (Takatalo 2010, 122 - 123.)

Kansalaisopistoissa opiskelu tuottaa ihmisille muun muassa sosiaalisia suhteita ja ystävyysverkoja, itseluottamusta, fyysistä ja henkistä hyvinvointia, sosiaalista osallistumista, opiskelumotivaation lisääntymistä, opiskelutaitoja, terveyshyötyjä, sekä luottamuksen lisääntymistä ihmisiin ja instituutioihin. Samat hyödyt ovat nähtävissä myös yhteisötasolla. Hyödyt voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen, jotka ovat toimijuus, aktiivinen kuntalaisuus, hyvinvointi sekä osaaminen, työ ja koulutus. (Manninen 2010, 18 - 19.) Toimijuus tuottaa elämänsisältöä ja elämänhallintaa. Kansalaisopistoissa opiskeleminen vahvistaa itseluottamusta, minäpystyvyyttä, elämän tarkoituksellisuutta ja luottamusta omaan osaamiseen. Aktiivinen kansalaisuus tuottaa vapaaehtoistyötä. (Manninen 2010, 62 - 68.) Opiskelun merkitykset aikuisopiskelijoille tulevat esiin muun muassa osaamisen lisääntymisenä ja siitä saatavina hyötyinä, tyytyväisyytenä, voimaantumisenä, oman elämän haltuunottona ja vaikeasta elämäntilanteesta selviytymisenä (Manninen 2010, 76 - 79). Oppiessamme rakennamme itsellemme omaa tieto-taitoa entisen, jo omaksutun, ja uuden osaamisen välillä. Samalla teemme tulkin-toja niiden merkityksestä itsellemme. (Aaltonen ym. 2015, 24.) Kansalaisopistoissa harrastettaessa oppilaat kokoavat ja ylläpitävät samalla terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää resurssivarastoaan. Opiskelun merkitys tulee esiin elämänlaadun lisääjänä. Suurimmat hyötyjä ovat eläkeikää lähestyvät ja eläkkeellä olevat opiskelijat. (Manninen 2010, 116 - 118.)

Merkityksellisintä on tunne, joka tekemisestä syntyy, ei niinkään tekeminen tai oleminen itsessään (Jaakkola 2017, 26; Rantanen 2013, 15). Aivot muokkaantuvat ja rakentuvat jatkuvasti uudelleen, joka mahdollistaa kehittymisen ja oppimisen läpi ihmiselämän. Aivot muovautuvat tunteiden, mielikuvien ja aistikokemusten ruokkiessa niitä. (Kupias ja Peltola 2019, 39 - 46; Rantanen 2013, 20 - 30; Ukkola-Vuoti 2017, 175 - 177.) Tunteet vaikuttavat terveyteen ja elämänlaatuun elinympäristön kanssa. Myönteisiä tunteita tuntevat ihmiset elävät keskimäärin pidempään ja tuntevat elämänsä mielekkäämpänä. Positiivisten tunteiden herättely on tärkeää, koska ne muokkaavat elinympäristöämme kohti myönteisempää suuntaa, normaaliksi olotilaksi. (Rantanen 2013, 22 - 26; Jaakkola 2017, 100.) Tunteet vaikuttavat yksilön oppimiseen aikaisempien kokemusten ja taitojen kautta. Vahvat oppimiseen liittyvät tunteet ovat oppijalle merkki merkittävästä asiasta. Tunteista on hyötyä oppimisprosessissa, jolloin myönteinen vire, positiivinen mieliala ja hyvä tunnelma edesauttavat oppimista, mutta mahdollistavat myös luovan toiminnan. Samalla virheiden tekemisen pelko vähenee ja ahdistus omasta epätäydellisyydestä helpottuu. (Kupias ja Peltola, 43 - 46.) Ajatus toistuu myös hyväksymis- ja omistautumisterapiassa, jossa kaksi tärkeää tavoitetta on kielteisten ajatusten ja tunteiden käsittely sekä rikkaan ja merkityksellisen sisällön luominen. Ihminen voi vaikuttaa tämänhetkiseen kokemukseen tietoisesti ymmärtäen kuinka reagoida siihen sekä kuinka siihen haluaisi reagoida. Tällöin kokemukseen syntyy yhteys, jossa ihminen itse osallistuu aktiivisesti elämäänsä ollen läsnä ja käytettävissä. (Harris 2007, 63 - 66, 197 - 200.)

4.2 Johtajuus ja opettajuus merkitysten synnyttäjänä

Johtajuus ei ole yksilöominaisuus, vaan ryhmäilmiö. Johtajuus tarvitsee itsensä likoon laittamista ja omaa ajattelua, joskus vastavirtaan kulkemistakin. Johtaja luo merkityksiä. Jos johtaja saa aikaiseksi yhteisen tunteen merkittävän tai ainutlaatuisen asian tekemiseen, on hän löytänyt johtajuutta omaan johtamiseensa. Samalla hän antaa aidosti jotain itsestään. (Aaltonen ym. 2015, 103 - 105.)

Johtajuudella on merkittävä rooli innostuksen, hengen, organisaatiokulttuurin ja yhteisen tarkoituksen luomisessa (Aaltonen ym. 2015, 94 - 97). Hän johtaa ihmisten mukana oloa tunteiden avulla. Koska ihmisillä on taipumus ajatella asioista negatiivisesti, täytyy johtajan pitää kiinni myönteisten asioiden esillä olosta. (Rantanen 2013, 161 - 164.) Myönteiset tunteet laajentavat ja rakentavat ajattelua sekä huomiokykyä. Ne muuttavat ihmistä joustavammaksi toiminnaltaan ja ajattelultaan. Samalla ratkaisukyky paranee ja uuden tiedon, oppimisen, palautteen ja neuvojen ottaminen on helpompaa. Myönteiset tunteet ovat keskeinen tekijä ihmisten mielenterveydelle. (Lipponen 2014, 210.) Ihmiset haluavat olla osana suurempaa tarinaa. Siksi yhteiset projektit tuovat osallistujille merkitystä. (Aaltonen ym. 2015, 225.)

Positiivisessa psykologiassa merkityksellisyttä tuottavat asiat pyritään tuomaan esille inhimillisten olosuhteiden ja prosessien avulla. Siinä merkityksellisyys nostetaan keskeiseksi teemaksi hyvään elämään. (Lipponen 2014, 214 - 215; Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö ja Lipponen 2014, 227.) Positiivisen psykologian tavoitteena on ohjata ajatukset pois ongelmista. Positiivisessa pedagogiikassa panostetaan hyvinvointiin ja oppimiseen tunteiden ja kokemusten ilmaisuna, itsensä toteuttamiseen, sosiaalisiin suhteisiin ja vuorovaikutukseen. Sosiaaliset suhteet ja yhteisöt ovat tärkeässä roolissa oppimisen kannalta. Opettajan tehtävänä on tarjota oppilaille sellaiset puitteet, jotka auttavat osallistumaan ja kehittymään osana yhteisöä. Samalla oppijaa kannustetaan omien elämäkokemusten havainnointiin ja vahvuuksien sekä tunteiden tunnistamiseen. Oppilas otetaan mukaan oppimiseen aktiivisena toimijana ja hänelle luodaan mahdollisuus omien elämäkokemusten ja merkitysten jakamiseen. (Kumpulainen ym. 2014, 227 - 233.)

Opetuksessa tärkeää on ihmisten yhteistoiminnallisuus, jossa yhteisten kokemusten merkityksellisyys on aidosti toiminnan lähtökohta. Opettajan oma suhtautuminen opetettavaan asiaan välittyy oppilaille. Jos opettaja on itse asiasta innostunut, välittyy innostus myönteisenä merkityksenä oppilaille. Merkitykselliset asiat jäävät muistiin, toisin kuin merkityksettömät asiat. (Sajaniemi ja Mäkelä 2014, 141 - 142, 149.) Oppimis- ja ohjaamisvastuun ottamisessa tarvitaan rohkeutta. Myös vastuun antajan on oltava rohkea suostuessaan ohjattavaksi. Johtajan on mahdollistettava oppiminen sekä näytettävä suuntaa tukien samalla yksilöiden itseohjautuvuutta eli omaehtoista ja itsenäistä työskentelyä. (Kupias ja Peltola 2019, 246 - 247; Iveson, George ja Ratner 2012, 181 - 183; Aaltonen ym. 2015, 103 - 105.) Menestyvä tiimi perustuu joustavaan, itseohjautuvaan ja kokeilevaan toimintaan. Johtajan tulee luoda turvallinen ilmapiiri, jossa suunta on yhteinen, mutta tarvittaessa muutettavissa. Oppiminen ja kehittyminen tarvitsevat aina motivaatiota tai innostavan suunnan, kykyä ja todellisia mahdollisuuksia saada asioita aikaan sekä taitoa asioiden käsittelyyn ja niistä oppimiseen. (Kupias ja Peltola 2019, 247 - 252.) Osaaminen ja oppiminen kehittyvät pikkuhiljaa. Ne asiat, joita tehdään ja harjoitellaan, vahvistuvat. (Kupias ja Peltola 2019, 181.)

”Yksilöllisyys muodostaa yhteisön merkityksen ja yhteisö yksilöllisyyden merkityksen”, kirjoittaa Viktor E. Frankl kirjassaan *Olemisen tarkoitus*. Yksilöt voivat kokea hyvää ainutlaatuisuutta ryhmässä, jossa ”ihmisellä on ainutlaatuinen arvo”. (Frankl 1982, 123.) Opettajina kohtaamme oppilaissamme monenlaisia ihmisiä, joilla jokaisella on erilainen tausta ja elämäntarina (Middelkamp ym. 2018, 16).

Voimme vaikuttaa merkityksellisyyden syntyyn kohtaamalla jokaisen oppilaan ainutlaatuisena ihmisenä, myös ryhmässä. Ei riitä, että luomme yhteisen päämäärän opiskeluun, vaan meidän on opettajina kyettävä vastaamaan ihmisten odotuksiin. Jos huomioimme ja toteutamme oppilaiden vahvuuksia, kokevat oppilaat oppimis- ja esiintymistilanteet merkityksellisinä. (Aaltonen ym. 2015, 138.) Positiivinen asenne auttaa selviytymään haasteista. Ammattilaiset voivat tasoittaa negatiivisia tunteita myönteisillä kommentteillaan ja kokemuksillaan. Samalla kommentit ja kokemukset tukevat positiivisen asenteen kehittymistä. (Wolfhagen 2018, 126 - 127.) Oppilaiden vahvuuksien havainnoiminen ja niistä kertominen on palkitsevaa. Jos luontevahvuudet valjastetaan käyttöön, lisää se oppilaiden hyvinvointia. Samalla vahvuudet toimivat oppimiseen liittyvissä tilanteissa voimaannuttavina työkaluina. (Uusitalo-Malmivaara 2014, 77 - 79; Hotulainen, Lappalainen ja Sointu 2014, 265.) Vahvuuksien esiin nostamisessa tärkeää on palautteenanto, jossa kohtaa luotettavuus ja vahvuuksien tunnistaminen. Palautteenannon jälkeen oppija tietää omat vahvuusalueensa, jolloin hän voi suunnata helpommin toimintaansa saavutettavissa oleviin tavoitteisiin. (Hotulainen ym. 2014, 277.)

Työpsykologiassa työn tekeminen jaetaan kolmeen ryhmään: urakkaan, uraan ja kutsumukseen. Eniten työhyvinvointia tuntevat ne työntekijät, jotka liittyvät itsensä ja tekemänsä työn itseään suurempaan kontekstiin, kun taas vähiten ne, joille työ on vain väline. Niillä, jotka suhtautuvat työhön uraorientoituneina, on suurin riski työuupumiseen. Merkityksellisintä työtä kokevat ovat paitsi muita terveempiä, myös muita tuottavampia. (Martela 2014, 50; Järvilehto 2014, 372 - 375.) Opettaja saa motivaationsa tehtävän työn merkityksellisyydestä. Mitä suurempi on motivaatio, sitä merkityksellisemmäksi opettaja työnsä kokee. (Kupias ja Peltola 2019, 194.)

Juntusen mukaan opettajilta vaadittavan tulevaisuudessa yhä erinomaisempaa ja karismaattisempaa esitystaitoa ja kykyä sitoa opetettava asia ja käytäntö luovasti toisiinsa (Juntunen 2019, 190 - 191). Oikeudenmukaiset, voimaannuttavat ja kannustavat opettajat lisäävät innostusta opiskeluun, kun taas epäoikeudenmukainen kohtelu, kiire, aikapaineet ja kritiikki ovat riskitekijöitä innostukselle. Oppimisympäristöissä tulisi painottaa oppimista, asioiden ymmärtämistä sekä oppilaiden yksilöllistä kehitystä, jotka tuottaisivat pystyvyyden ja onnistumisen kokemuksia. (Salmela-Aro 2014, 290 - 291.) Opiskeluinnostusta voi tarkastella vaatimukset ja voimavarat -mallin mukaisesti, jossa henkilökohtaiset voimavarat, kuten itsearvostus ja sisukkuus, nostavat innostusta opiskeluun. Innostus lisää edelleen elämässä kokemaan tyytyväisyyttä. Vaatimuspolkuun liittyvät vaatimukset johtavat uupumukseen, joka lisää opiskelijoiden psyykkistä pahoinvointia sekä vähentää innostusta opiskeluun. (Salmela-Aro 2014, 281 - 284.)

4.3 Mitä merkityksiä kulttuurin ja musiikin harrastaminen tuottaa?

Kulttuuri tuottaa ihmisille terveyttä (Taipale 2014, 171). Kulttuurin harrastajat elävät nykytutkimuksen valossa pidempään kuin kulttuuria vieroksuvat ihmiset. Kulttuurin harrastamisessa yhteiset kokemukset synnyttävät merkityksellisyyttä. Sen merkitys kasvaa edelleen, jos harrastaja osallistuu itse toteuttamaan kulttuurin syntymistä. Kulttuurin harrastamisesta syntyvät elämykset vaikuttavat aivojen toimintaan muun muassa tasapainottamalla niiden toimintaa. Opiskelu lisää aivojemme haasteita ja tuottaa enemmän hyvinvointia kuin pelkkä kulttuurin seuraaminen. Musiikkiharrastusta

voi toteuttaa ilman suuria tavoitteita tai vertailua toisiin ihmisiin. Tällöin harrastaminen tapahtuu omaksi iloksi, mielen virkeänä pitämiseksi ja ajankuluksi. (Ukkola-Vuoti 2017, 244 - 245; Aaltonen ym. 2015, 242 - 244; Taipale 2014, 171.)

Musiikki tuo ihmisille hyvinvointia. Kuuntelemalla tai musisoimalla itse elimistöön syntyy vastustuskykyä nostaa mielialaa ja vähentäen stressiä. Positiivisuus parantaa hyvinvointia vaikuttaen hermostoon ja hormoneihin. (Ukkola-Vuoti 2017, 188 - 189.) Musiikki vaikuttaa ihmisissä monin tavoin muun muassa fysiologisesti, emotionaalisesti, mentaalisesti ja terapeuttisesti esimerkiksi lisäämällä oppimista tai aivojen sähköistä toimintaa (Lehtiranta 2015, 99 - 101). Musiikki lisää tunnekokemuksia, poistaa jännitystä, lievittää kipua ja tuottaa mielihyvää (Lehtiranta 2015, 122 - 125; Aaltonen ym. 2015, 242 - 243). Musiikki kehittää ihmisen kykyjä monipuolisesti, jolloin musiikkiin liittyvien kykyjen lisäksi karttavat myös muiden osa-alueiden kyvyt (Ukkola-Vuoti 2017, 181 - 183). Musiikin kuuntelu ja tuottaminen tuo nautintoa ja hyvää oloa. Mielimusiikin kuunteleminen tuottaa terveyttä samoin kuin soittamisen ja laulamisen opettelu. (Ukkola-Vuoti 2017, 175 - 177.) Musiikin harrastaminen vaikuttaa terveyteemme myönteisesti musikaalisuutemme määrästä riippumatta. Musiikki synnyttää iloa. (Ukkola-Vuoti 2017, 11; Aaltonen ym. 2015, 242 - 244.) Ilo on tunne, arvo ja elämänsäsenne, joka tuottaa hyvinvointia. Ilo antaa elämälle merkityksen, jonka syntymisessä läheisyys ja mieltä ylentävät kokemukset tuovat merkityksellisyttä. (Aaltonen ym. 2015, 129 - 130.) Terveysvaikutusten saaminen ei ole sidoksissa oppilaan ikään. Tärkeintä on harrastaa sitä mistä nauttii aktivoimalla aivoja monipuolisesti ja säännöllisesti. (Ukkola-Vuoti 2017, 175 - 177.)

4.4 Merkityksen kokemusten synty vapaaehtoisessa toiminnassa

Järjestötoiminta ja vapaaehtoistyö keräävät ihmisiä yhteisten teemojen ympärille. Se on ruohonjuuritason toimintaa, joka voimaannuttaa ja on hauskaa. (Taipale 2014, 168.) Vapaaehtoistoiminnassa keskiössä on antaminen ja eettisyys toisin kuin harrastustoiminnassa. Siinä korostuu myötätunto, vapaa tahto sekä tietoinen ja vahva halu auttaa. Tällöin merkityksellistä on vapauden ja vaikuttavuuden kokemus. Vapaaehtoistoiminnalla voi edistää monia elämänlaadullisia asioita ja saavuttaa hyvää mieltä, uuden oppimista, iloa, merkityksellisyyden kokemista ja tyytyväisyyttä. Vapaaehtoistoiminnassa syntyvät sosiaaliset suhteet tuottavat enemmän hyvinvointia ja merkityksellisyttä kuin harrastuksista syntyvät. Koska toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, voi ihminen hallita toimintaansa täysin itsenäisesti. Samalla lopettamisen mahdollisuus on läsnä koko ajan. (Pessi 2014, 184 - 185.)

Yhteinen merkityksellisyyden kokemus on yksi syvimpiä merkityksellisyyden kokemuksia. Kokemus voi olla kansallinen, paikallinen, oma tai hyvinkin rajattu, mutta sen syntymiseen tarvitaan otollinen maaperä, johon vaikuttavat ihmisen elämänvaiheet ja ympäristö, jossa hän elää. (Aaltonen ym. 2015, 223 - 225; Juntunen 2015, 68 - 72.) Vapaaehtoistoiminta on itsensä toteuttamista laajemmassa toimintaympäristössä, jossa korostuu luottamus ja myötätunto. Luottamus ilmenee yhteistoimintana, josta syntyy myönteinen ilmapiiri. (Pessi 2014, 184 - 187.) Vapaaehtoistyössä sosiaaliset sidokset tuottavat ihmisille motivaatiota (Pessi 2014, 185). Samalla antamisen ja saamisen merkityk-

sellisyys korostuu, vaikka vapaaehtoistyön toimintamuodot ovat muutoksessa. Lyhytkestoiset, kertaluontoiset ja projektimaiset toimintatavat saavat enemmän jalansijaa kuin pitkäkestoinen toiminta. Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan tuottaa voimia antajalle, autettavalle, sekä tietoisille sivusta-seuraajille. Vapaaehtoisille jaksamista ja sitoutumista edesauttavat toiminnan mielekkyys, sosiaaliset sidokset ja myönteinen palaute. (Pessi 2014, 185 - 192.)

5 KANSALAIPOISTON TUNNEILTA KONSERTTILAVOILLE - TAITEELLISEN TYÖN ESITTELY

”Me tulemme taas! Kaiku viestiä toi: Me tulemme, tulemme taas!” Toivo Kärjen säveltämä ja Reino Helismaan sanoittama ralli Me tulemme taas tuo mieliimme rillumarein kulta-ajan, tukkilaisromanttiikan ja sodan jälkeisen Suomen. Laulun ilmestymisen aikaan Suomessa elettiin jälleenrakentamisen kiivasta ja työntäyteistä aikaa. Huvitusta ja elämän mielekkyyttä etsittiin kaikkialta, niin myös musiikista. Ehkä juuri tästä syystä jälleenrakentamisen aikakaudelta on jäänyt laulettavaksi ja soitettavaksi suuri määrä suomalaisten rakastamia klassikkokappaleita, joita esitetään tänäkin päivänä.

Toteutin keväällä 2016 ensimmäistä kertaa kolmen opettamani musiikkiryhmän, Iskelmäsenioreiden, yhteisen konserttikiertueen, jonka teemana olivat vanhat suomalaiset ja ulkomaalaiset iskelmät. Opetin kahta ryhmääni Kuopion kansalaisopiston alaisuudessa, Kuopion keskustassa sekä Maanin-galla, ja yhtä ryhmääni Lapinlahdella Kaskikuusen kansalaisopistossa. Lukuvuoden 2015-2016 aikana harjoittelimme kukin tahoillamme yhteisen konserttiohjelmiston. Konsertin juontajaksi ja solistiksi valikoitui niisiäläinen kirjailija ja kulttuurin monitoimimies Antti Heikkinen. Samankaltaisen konserttikiertueen toteutimme yhteistyönä seuraavana keväänä 2017 aiheena 1960-luvun musiikki. Tässä vaiheessa oli selvää, että tulemme tekemään kolmannen yhteisen konserttikiertueen lukuvuoden 2017-2018 päätteeksi.

Miettiessäni syksyllä 2017 opinnäytetyöni aihetta, ajattelin aluksi tarkastella Iskelmäsenioreiden vuosien 2016 ja 2017 konserttikiertueita tapahtumatuotannon näkökulmasta käsin. En kuitenkaan löytänyt aiheesta selvää tutkintokysymystä. Kysymystä miettiessäni aloin pohtimaan yhä enemmän aihetta, jossa voisin sivuta omaa pedagogista työtäni sekä taiteellisella että kirjallisella opinnäytetyölläni ajankäytön ja lukuvuoden asettamin rajoituksin. Koska tunsin saavani konserttikiertueiden esiintymisistä lisää merkityksellisyyttä itselleni ja työlleni, aloin miettiä kokevatko ryhmieni oppilaat samoin. Paneutuessani aiheeseen laajemmin, huomasin vapaan sivistystyön kentällä olevan tällä hetkellä kiinnostusta ja painetta kansalaisopistojen hyvinvointivaikutusten ja merkityksellisyyden esiin nostamiseen. Mielestäni merkityksellisyyden mahdollinen syntyminen oli erittäin ajankohtainen ja mielenkiintoinen aihe erityisesti opetuksen sekä vapaaehtoistoiminnan synnyttämänä ilmiönä tarkasteltuna.

Kun aihe oli löytynyt, aloin työstämään kesällä 2017 taiteellisen työn konserttikokonaisuutta ja siihen kuuluvia lauluja. Harjoittelimme konsertin ohjelmiston kansalaisopistojen lukuvuoden 2017-2018 aikana ja pidimme muutamia yhteisiä vapaaehtoisia harjoituksia. Solistimme ja juontajamme Antti Heikkinen liittyi mukaan, kun osasimme kappaleet ryhmän kesken. Taiteellisessa osassa halusin näyttää, että harrastajatkin pystyvät toteuttamaan hienon ja kuulijoille merkityksellisen konsertin iskelmämusiikista. Aiheeksi valikoitui suomalaiset elokuväsävelmät. Olimme esittäneet aiheeseen liittyviä kappaleita jo aiempina vuosina, joka asetti omat rajoituksensa uusien esitettävien kappaleiden etsintään. Jo aiempina vuosina olin Antin kanssa luonut konserttien rakenteeksi yhtälön, jossa keskiössä olivat musiikin lisäksi tarinat, jotka kappaleisiin liittyivät.

Huhtikuussa 2018 esitettyä taiteellista työtä leimaa opiskelijoiden avoin osallistumismahdollisuus. Sen keskiössä ei ole pelkästään musiikillinen puoli, kuten laulujen sovitukset tai laulamisen sävelpuh-
taus, vaan yleisön kanssa keskusteleva, huumoripitoinen ja tarinallinen konsertti, jota musiikkikap-
paleet johdattelevat. Me tulemme taas -konserttikiertue käsitti kevään 2018 aikana kuusi konserttia
Pohjois-Savossa ja Rantasalmella. Taiteellisenä opinnäytetyönä on 19.4.2018 kuvattu konserttitalti-
ointi Kylpylä-Hotelli Kunnonpaikasta (LIITE 7), joka on yksi kiertueen kuudesta esiintymisestä.

5.1 Iskelmäsenioreiden esittely

Iskelmäseniorit on pohjoissavolainen musiikin harrastajista koostuva yli 60 hengen kokoinen soitto-
ja lauluryhmä, joka on toiminut keväästä 2016 alkaen. Ryhmä koostuu eläkkeellä sekä työelämässä
mukana olevista aikuisista miehistä ja naisista. Iskelmäseniorit on kolmen erillisen musiikkiryhmän
yhteinen kokoonpano, johon kuuluvat soitto- ja lauluryhmä Mahottomat, Maaningan IskelmäJunnut
ja Kuopion Iskelmäseniorit. Mahottomat koostuu noin kymmenestä laulajasta ja soittajasta. Ryhmä
harjoittelee Lapinlahdella Kaskikuusen kansalaisopiston alaisuudessa. Kuopiolainen lauluryhmä Iskel-
mäseniorit koostuu noin neljästäkymmenestä laulajasta. Ryhmä harjoittelee Kuopion kansalaisopis-
ton alaisuudessa. IskelmäJunnut koostuu liki kolmestakymmenestä soittajasta ja laulajasta ja har-
joittelee Kuopion Kansalaisopiston alaisuudessa Maaningalla. Kaikki ryhmien opiskelijat eivät osallis-
tuneet omien ryhmien lisäksi Iskelmäsenioreiden yhteisesiintymisiin tai -harjoituksiin. Iskelmäse-
nioreissa tunnusomaista on moniäänisesti laulava, noin 50 hengen, lauluryhmä sekä monipuolinen,
noin viidentoista hengen soittajaryhmä. Ryhmän iskelmämusiikista koostuva ohjelmisto on raken-
nettu vuosittain eri teemojen ympärille. Ohjelmistoon kuuluu käänösiskelmiä ja suomalaisia iskel-
miä. Kevään 2018 aikana esitetyssä Me tulemme taas -konserttikiertueessa Iskelmäsenioreita yhdisti
mielenkiinto eri vuosikymmeniltä löytyvään suomalaiseen elokuvamusiiikkiin.

5.2 Opetuksen johtoajatus

Opetuksen tavoitteena on löytää jokaiselle soittajalle ja laulajalle mielekästä soitettavaa ja lauletta-
vaa taitotason puitteissa. Ryhmä on kaikille avoin eikä siinä pidetä vapaan sivistystyön periaatteiden
mukaisesti soitto- tai laulukokeita. Opetus on suunnattu aikuisille iskelmämusiikin ystäville ja se jär-
jestetään kansalaisopistojen ryhminä. Harjoittelun toimintatavaksi on vakiintunut vuosien aikana kol-
men ryhmän itsenäiset sekä muutamat yhteiset harjoitukset. Koska ryhmä on iso ja vapaaehtoisuu-
teen perustuva, esitettävän ohjelmiston valinta ja sovitusten tekeminen täytyy vuosittain toteuttaa
niin, että sairastumisten tai muiden esteiden ilmaantuessa ryhmä pystyy esittämään harjoitellun oh-
jelmiston ennalta-arvaamattomista asioista huolimatta. Tämä asettaa opetukselle omat rajoitteensa.
Iskelmäsenioreiden ryhmät harjoittelevat lukuvuoden aikana samat kappaleet, mutta eri näkökul-
mista käsin riippuen ryhmän osallistujista, soitinnuksesta ja valmiuksista. Ryhmillä on sama opettaja,
joka mahdollistaa opetuksen sovituksen eri osa-alueisiin ryhmien ominaispiirteiden mukaisesti. Tämä
tarkoittaa esimerkiksi sitä, etteivät laulajat harjoitelle Kuopiossa orkesterisovitusten mukaisesti, vaan
keskittyvät moniäänisiin laulusovituksiin. Mahottomat eivät harjoitelle lauluja moniäänisesti, vaan
keskittyvät kappaleiden rakenteisiin, laulujen melodioihin ja soittajien sovituksiin. IskelmäJunnut

harjoittelevat lauluihin melodioita ja osittain eri laulusovituksia kuin kuopiolaiset sekä soittimien orkestraatiota. Toimintatapa mahdollistaa yksilöllisemmän ohjauksen, harjoitusten järkevän ajankäytön ja eri osa-alueiden hiomisen tarkemmin.

Ryhmiä eriaikainen opetus antaa opettajana mahdollisuuden täsmällisempään ja henkilökohtaisempaan opetukseen. Oppilaat ryhmäytyvät paremmin ja saavat enemmän varmuutta omaan tekemiseen. Kokonaiset sovitukset tulevat tutuiksi yhteisissä, ryhmien keskinäisissä harjoituksissa. Tämä asettaa haasteen sekä opettajalle että oppilaille, koska kappaleet muotoutuvat kokonaisiksi kuulokuviksi vasta opetuksen myöhäisessä vaiheessa. Avoimella, soitto- ja laulukokeettomalla, ryhmällä haasteena on etukäteen ennakoimaton taitotaso, joka asettaa rajoitteet sovitusten tekemiseen useille eri soittimille ja 3-4-ääniselle laululle. Laulusovitukset eivät koostu pelkästään äänialojen, vaan myös taitotasojen ja ryhmän koostumuksen mukaisesti. Naiset jakaantuvat useampiin eri ääniin, koska heitä on enemmän kuin miehiä. Mitä enemmän soittajia on suhteessa laulajiin, sitä tärkeämmäksi tulee äänentoiston toimivuus. Me tulemme taas -konsertissa soittajien instrumentteina olivat harmonikat, rummut, viulu, huilu, huuliharput, mandoliini, kitara ja saha. Monipuolisen soitinnuksen sovittaminen edellyttää opettajalta laajaa tietämystä eri soittimien ominaispiirteistä. Oppilaiden taidot tulevat tutuiksi opettajalle ja kanssaoppijoille lukuvuoden edetessä. Opetuksen ajatuksena on sovittaa kaikille osallistujille oman taitotason mukaista soittamista tai laulamista. Sovituksissa enemmän vastuuta ja vaikeampia ääniä saavat lähtökohtaisesti laulaakseen ja soittaakseen ne, jotka ovat taidollisesti pidemmällä. Lukuvuoden 2015-2016 alusta kolmen musiikkiryhmän yhteiskoko kasvoi lukuvuoteen 2017-2018 mennessä 40 soittajasta ja laulajasta liki 70 soittajaan ja laulajaan. Kasvanut oppilasmäärä asetti lähtökohdat konserttien kappalevalintoihin, sovittamiseen, ryhmädynamiikkaan ja esiintymispaikkojen valintaan.

5.3 Konserttikokonaisuuden valinta, etukäteisvalmistelut ja harjoittelun eteneminen

Lukuvuoden 2017-2018 teema valittiin yhteisesti kesällä 2017 avoimella äänestyksellä silloisen Iskelmäseniorit-ryhmän kesken. Samalla sovittiin tulevan lukuvuoden konserttikiertueesta, jonka oli määrä ajoittua huhtikuulle 2018. Lukuvuotta aloittaessa tiedossa oli, että Antti Heikkinen jatkaa solistina ja juontajana suomalaisten elokuvasävelmien parissa. Oppilaat, jotka olivat olleet ryhmässä mukana aiemmin, tiesivät alustavasti suunnitellusta konserttikiertueesta jo ennen kansalaisopistojen kurseille ilmoittautumista. Syksyllä lukuvuoden alkaessa olin valinnut ja sovittanut harjoiteltaviksi kappaleiksi noin puolet konserttiohjelmistosta. Sovitukset tein edellisvuosien kokoonpanojen pohjalta. Kappaleita valitessani otin huomioon niiden tunnettuuden, monipuolisuuden, sävelkorkeudet, haasteellisuuden ja oppilaiden mahdolliset mieltymykset kappaleita kohtaan. Olin käynyt kappaleet läpi Antti Heikkisen ja muutamien oppilaiden kanssa, joiden ehdotusten ja mielipiteiden avulla olin päätenyt kappaleisiin. Olin keskustellut alustavasta esitysaikatauluista, -paikkakunnista ja -paikoista yhdessä Antti Heikkisen kanssa, jotta alustava kiertuesuunnitelma oli tiedossa ennen lukuvuoden alkua.

Lukuvuoden alettua jaoin oppilailleni kappaleiden nuotit ja aloitimme harjoittelun erikseen ryhmien kesken. Lukuvuoden edetessä oppilaat saivat ehdottaa haluamiaan kappaleita mukaan harjoiteltavaan ohjelmistoon, joista valitsin sopivimmat kappaleet mukaan. Yritin täyttää yleisön toiveita kuuluvasta konserttikokonaisuudesta kappalevalikoiman yllätyksellisyyttä unohtamatta. Jätin tietoisesti pois hyviä, ja entuudestaan esitettyjä, kappaleita, jotka olivat liian itsestäänselviä valintoja. Samalla otin mukaan uudempia elokuvasävelmiä, jotka eivät olleet kaikille oppilaille ennestään tuttuja. Harjoitusten aikana pystyin muovaamaan kappaleita joko helpottaen tai vaikeuttaen niitä oppilaiden oppimistahdin ja -tavoitteiden mukaisesti. Tämä oli tärkeää oppilaiden motivaation ylläpitämiseksi ja sitoutumisen helpottamiseksi. Yritin valaa oppilaisiin uskoa kuvailemalla konserttikappaleiden kuulo-kuvia, tunnetiloja ja yleisön reaktioita, jotta oppilaiden olisi ollut helpompaa valmistautua tuleviin harjoituksiin ja esityksiin. Tämä oli tärkeää konserttikokonaisuuden hahmottamiseksi, jotta kappaleet eivät jäisi irrallisiksi ja yksittäisiksi lauluiksi. Jouduin perustelemaan kappalevalintojani, sovituksiani ja koreografioitani moneen kertaan, koska en halunnut ohjelmiston muistuttavan liikaa edellisvuosia. Harjoittelimme osan kappaleista etukäteissuunnitelmieni mukaisesti. Osittain vaihdoimme kappaleita harjoitusten kuluessa. Tavoitteenani oli löytää mahdollisimman hyvä musiikillinen runko konsertteihin. Harjoituksissa motivaation ylläpitämistä ja kasvattamista auttoi se, että osa kappaleista alkoi valmistua nopeammin. Tämä lisäsi uskoa ohjelmiston valmistumiseen. Ryhmä oli valmis muuttamaan kappaleita ja jättämään lauluja pois. Vaikka oppilaat saivat vaikuttaa ohjelmiston syntyymiseen, olivat harjoitukset, sovitukset ja kappalevalinnat viime kädessä opettajan vastuulla.

Syksyn aikana keskustelimme tulevan konsertin johtoajatuksesta vain vähän. Kuopiossa harjoitukset olivat joka viikko, Maaningalla noin joka toinen viikko ja Mahottomilla noin joka kolmas viikko. Päätavoite oli kappaleiden harjoittelussa ja taitotason nostamisessa halutulle tasolle. Keväällä kappaleiden ollessa aika hyvin hallussa, aloimme harjoitella ohjelmistoa yhteisesti kansalaisopistojen tunneilla sekä erillisissä harjoituksissa vapaaehtoisesti. Otin laulamisen ja soittamisen lisäksi mukaan tarinallisia elementtejä pienin tanssiaskelin, koreografioin ja teatterin keinoin. Halusin tuoda uusia esityksellisiä elementtejä mukaan kappaleisiin, koska tunsin ryhmän olevan valmis uusiin haasteisiin. Tein pieniä ja helppoja koreografioita, joita ajattelin pystyvämme toteuttamaan tilojen asettamissa puitteissa konserttipaikoissa. Samalla rohkaisin oppilaitani yhä enemmän tunneilmaisuun ja ilmaisun käyttöön kappaleissa. Rohkeampi ilmaisu kuului oppilaiden äänenkäytössä, sanojen fraseerauksessa ja tunnetilojen luomisessa, mutta samalla se ruokki kehonkieltä ilmeineen. Harjoittelimme vaikeampia ja helpompia kappaleita koreografioilla ja ilman rinnakkain, jottei oppilaille olisi tullut liian paljon muistettavaa yhden harjoituskerran aikana. Siitä huolimatta tarinalliset ja tanssilliset elementit koettiin erityisesti alussa vaikeiksi ja hankaliksi toteuttaa. Mitä enemmän kannustin oppilaitani kertomalla miksi halusin elementit mukaan kappaleisiin, sitä mukavammaksi elementtien toteuttaminen tuli. Kannustus ja selkeät tavoitteet toivat motivaatiota kappaleiden oppimiseen sekä ilmaisun käyttöön. En pakottanut oppilaitani tekemään liikkeitä, vaan pidin koko ajan yllä mahdollisuutta vaihtoehtoisin ratkaisuihin. Vaikka musiikillisten elementtien lisääminen kappaleisiin aiheutti välillä vastustusta, harjoittelimme niitä silti. Yhteisharjoitukset olivat tarpeellisia yhteisen, tunnistettavan soinnin ja ilmaisun löytymiseksi, sekä kokonaiskuulokuvan hahmottamiseksi oppilaille ja opettajalle. Harjoitukset olivat tärkeitä sosiaalisten suhteiden syntyymisen kannalta edesauttaen porukan ryhmäytymistä ja toisiinsa luottamista. Mitä enemmän oppilaat oppivat toistensa ilmaisua, sitä vapaammaksi he itse tulivat.

Samaan aikaan, kun konserttiohjelmisto hioutui, varasin vuoden 2018 alussa esiintymispaikat yhteistyössä yhden oppilaani kanssa. Aikataulujen varmistuttua suunnittelimme konserttipäivien aikataulut sekä esiintyjien osittaiset yhteiskuljetukset konserttipaikoille. Suunnittelimme mieheni kanssa käsiohjelman (LIITE 1), julisteet ja lehtimainokset maaliskuun alussa, jotta painotuotteille jäisi mahdollisimman paljon jakamis- ja esilläoloaikaa eri puolilla Pohjois-Savoaa. Aktivoiduin yhä enemmän Facebookin käytössä esitysten lähestyessä. Suunnittelimme ja kuvasimme yhdessä lapinlahtelaisen huumorikaksikon Tolokun Tyttöjen kanssa pienen mainosvideon sosiaalisessa mediassa jaettavaksi ja teimme radiomainoskampanjan Radio Sandelsiin. Suunnittelin lavatoteutuksen, äänentoiston ja lip-pujen ennakkovarausjärjestelmän. Hoidin konsertin lupa-asiat ja kirjoitin etukäteisjutut lehdistölle. Lähetin jutut alueen lehtiin ja radioihin, joiden kautta pääsimme alueutisiin sekä uutisiin (LIITE 2, LIITE 3). Toteutimme julisteiden jakamisen maaliskuussa ja muun maksullisen mainonnan radioihin sekä lehtiin lähempänä konsertteja.

Samanaikaisesti harjoitusten edetessä sovitin kappaleita vaikeammiksi. Pystyin muuttamaan etukäteissuunnitelmia niin, että tavoitimme mahdollisimman hyvän lopputuloksen. En pitänyt kappaleista tai niiden sovituksista järeäpäisesti kiinni, vaan menin pitkälti oman intuitioni ja tunteitteni perässä. Samalla yritin pitää huolta, ettei harjoittelusta menisi tekemisen ilo. Toiveenani oli, että kaikki saisivat nauttia konsertin toteuttamisesta. Tämä asetti raamit taiteellisille tavoitteille, joiden tarkoituksena ei ollut tavoitella ammattilaisten tekemää suoritusta vaan harrastajien taidonnäytettä osaamisen maksimaalisella tasolla. Harjoitusten aikana tuli ajoittain toiveita ulkomaalaisten elokuväsävelmien mukaan ottamisesta. Pitäydyin kuitenkin yhteisesti asettamissamme rajoissa, koska tunsin aihepiirin olevan tarpeeksi kattava. Ajattelin tarkemmin rajatun kokonaisuuden antavan lisää tulevaisuuden mahdollisuuksia ohjelmistojen aiheille. Harjoitukset kestivät lukuvuoden 2017-2018 aikana 24 viikkoa kansalaisopistojen alaisuudessa, joiden lisäksi järjestimme viisi omaehtoista soitto- ja lauluharjoitusta Kuopiossa ja Maaningalla. Konsertin solisti Antti Heikkinen harjoitteli kanssamme muutamassa viimeisessä harjoituksessa. Konserttiohjelmisto syntyi näin syksyn ja kevään aikana nol-lapisteestä esitettäväksi kokonaisuudeksi saman opettajan alaisuudessa ja hioutui lopulliseen muotoonsa vasta esityksissä.

5.4 Konserttien esittäminen

Oppilaat tiesivät etukäteen, milloin heidän tuli olla paikalla konserttipaikoilla. He saivat valita matkustavatko omilla autoillaan vai yhteiskyydillä linja-autossa. Esiintymispaikoissa heitä odotti valmiina äänentoisto, valot ja koristelut, jotka olin etukäteen suunnitellut ja toteuttanut mieheni ja muutaman oppilaani kanssa yhteistyössä. Ohjasin oppilaat paikoilleen erilaisten tilojen asettamin ehdoin. Teimme äänenavauksen sekä kokeilimme soittamista ja laulamista solistin sekä äänentoistolaitteiden kanssa. Kun olimme saaneet äänentasot tarkistetuiksi, siirryimme odottamaan vuoroamme takahuoneeseen. Ennen konsertin alkua pidimme joka kerta tsemppauspiirin, jonka tarkoituksena oli motivoida oppilaat parhaaseen yhteiseen suoritukseen, poistaa jännitystä, synnyttää yhteishenkeä ja suunnata ajatukset kohti konserttia. Esiintymiset oli sovittu ajoittuvan yhden viikon ajalle, jotta aikatauluttaminen ja sitoutuminen olisi ollut oppilaille mahdollisimman helppoa. Tämä helpotti myös konsertin markkinointia.

Olimme sopineet Antti Heikkisen kanssa muutamista juontojen teemoista, joita olin toivonut hänen nostavan esiin. Muutoin hänellä oli vapaat kädet tarinankerrontaan ja kappaleiden esittelemiseen, joita odotimme oppilaiden kanssa innolla joka konserttikerta. Konsertin rakentumiseen vaikutti yleisön mukana eläminen ja iltojen aikana esiintyjien ja yleisön välillä vallinnut tunnelma. Konserteista jokainen oli erilainen, vaikka esityskappaleet olivat joka kerta samat. Kappaleiden tempot ja tunnelmat vaihtelivat esityskertojen välillä, jolloin jokainen konsertti oli ainutkertainen. Konsertit toteutettiin Maaningalla, Lapinlahdella, Iisalmessa, Kuopiossa ja Rantasalmella. Äänentoistolaitteet, valot ja muut koristelut olivat mahdollisimman yksinkertaiset, jotta niiden liikuttelu oli mahdollisimman helppoa ja nopeaa.

6 PALAUTEKYSELY KONSERTIN HARJOITTELUN JA ESITYKSEN MERKITYKSESTÄ OPPILAILLE

6.1 Laadullisen tutkimuksen piirteet

Laadullinen tutkimus pyrkii selvittämään mistä ilmiössä on kysymys. Harjoitukset ja esitykset antoivat Iskelmäsenioreille merkityksiä yhden ainutkertaisen ilmiön synnyttäminä. En halunnut lähteä tutkimaan aihetta tilastoin tai numeroin määrällisen, eli kvantitatiivisen tutkimuksen kautta, vaan laadullisella, eli kvalitatiivisella tutkimusotteella. Tieteellistä tutkimusta voi tehdä eri menetelmien avulla. Niiden tutkimusotteet sisältävät erilaisia ja itse kullekin tyypillisiä menetelmiä sekä työtapoja, joita voidaan jakaa edelleen erilaisiin menetelmiin ja analyysihin. Laadullinen tutkimusote vastasi parhaiten tutkimuksen kohteena olevan ilmiön merkitysten ja kokemusten kokonaisvaltaista tarkastelua sekä uuden tiedon tuottamista. Keräsin opinnäytetyössäni tarkasteltavan primääriaineiston itse, koska en voinut tutkia merkityksellisyyden syntyä muiden, jo olemassa olevien, sekundääriaineistojen avulla. Pyrin tuottamaan tietoa merkitysten syntymisestä Iskelmäsenioreille, jotta se antaisi tarkasteluun kokonaisvaltaisen kuvan kansalaisopistojen tuottamista hyödyistä. (Kananen 2017, 30 - 51.)

6.2 Kyselyn tavoite

Kartoitin lukuvuoden alkaessa Iskelmäsenioreiden osallistumishalukkuuden opinnäytetyöni kirjalliseen osuuteen. Saadessani oppilailta myönteisen vastauksen, aloin miettimään mitä tietoa halusin kyselyllä saavuttaa. Päätin melko nopeasti, että halusin kerätä palautetta konserttiohjelmiston harjoittelun ja konserttien toteuttamisen merkityksellisyydestä. Toivoin saavani palautekyselyn avulla selville merkityksellisiä asioita, joita en ollut itse aiemmin tullut miettineeksi tai huomioineeksi. Toivoin, että saisin sellaista tietoa, joka edesauttaisi minua kehittymään omassa työssäni opettajana, mutta myös Kuopion kansalaisopiston musiikin suunnittelijana. Halusin saada kyselyllä tietoa oppilaiden omakohtaisista kokemuksista harjoitusten edetessä ja vapaaehtoisesta toiminnasta kansalaisopistojen opetustoiminnan ulkopuolella. Samanaikaisesti kirjoitin ajatuksiani ja havaintojani opetuksesta, harjoituksista ja konsertin tuottamisesta ylös päiväkirjaani koko lukuvuoden ajan. Päiväkirjamerkintöjeni avulla toivoin löytäväni samoja teemoja harjoitusten ja esitysten merkityksellisyydestä oppilaitani kuin itseltänikin.

En halunnut kartoittaa palautekyselyn yhteydessä vastaajien tarkempia opiskelijatietoja, kuten ikää tai opintoryhmää. En kokenut niiden tuovan vastauksille lisäarvoa. Halusin keskittyä kysymyksilläni merkityksellisyyden syntyyn ylipäänsä. Kyselyä laatiessani päädyin avoimiin kysymyksiin, joissa vastaajille ei esitetty eri vastausvaihtoehtoja. Toivoin, että tällä tavoin esitetty palautekysely mahdollistaisi oppilaiden henkilökohtaisen näkökulman aiheeseen mahdollisimman autenttisesti. Näin minulla oli mahdollisuus kerätä tietoa, jota ei lähtökohtaisesti johdateltu omiin olettamuksiini sopiviksi. Avoimet kysymykset mahdollistivat merkityksen kokemuksen puuttumisen ja niiden avulla oppilaat pysyivät kirjoittamaan vapaasti aiheesta mieleen tulevia asioita. En velvoittanut oppilaitani vastaamaan palautekyselyihin, vaan jokainen vastasi kysymyksiin omasta halustaan.

6.3 Kyselyn kerääminen

Palautteiden kerääminen ajoittui kevääseen ja syksyyn 2018. Ensimmäiseksi halusin tietää harjoitusten antamista merkityksistä. Kysymykseksi valikoitui ”Mikä merkitys sinulle on ollut Iskelmäsenioreiden konserttiohjelmiston harjoittelemisessa” (LIITE 4). Palautteen kerääminen tapahtui maaliskuussa 2018. En toteuttanut kyselyä eri ryhmille saman päivän tai viikon aikana, vaan joustavasti kolmen viikon aikavälillä. Tämä helpotti aineiston keräämistä, koska harjoituskerrat olivat ryhmillä epäsäännölliset. Kyselyn antaminen oppilaille ja palautteiden kerääminen tapahtui ryhmien omissa harjoituksissa. Kirjoitin ensimmäisen kysymyksen käsin 4A-kokoiselle paperille, jotta kysymys olisi tuntunut vastaajasta mahdollisimman henkilökohtaiselta. Jaoin paperin oppilaille henkilökohtaisesti jokaiselle erikseen. Samalla pystyin vastaamaan käytännön kysymyksiin kyselyyn liittyen. Oppilaat tiesivät kysymyksen vasta paperista luettuaan ja vastasivat siihen joko tunnin aikana tai vapaa-ajallaan harjoituskertojen välissä. Väljä palautusaika mahdollisti pitkän vastausajan, jolloin jokaisella oppilaalla oli mahdollisuus osallistua halutessaan palautteen antamiseen. Vastaukset kirjoitettiin tutkintokysymyksen paperille ja palautettiin nimettöminä luokassa olevan pöydän päälle tekstipuoli alaspäin. Minulla tai kanssaopiskelijoilla ei ollut mahdollisuutta nähdä muiden antamien palautteiden sisältöä. Palautteista ei keskusteltu tunneilla tai niiden jälkeen yhteisesti eikä erikseen opettajan kanssa.

Halusin kerätä toisen kysymyksen esiintymisten merkityksellisyydestä. Toteutin kyselyn sähköpostitse toivoen löytäväni vastauksista erilaisia näkökulmia. Lähetin toisen kysymyksen opiskelijoille syyskuun 22. päivänä neljä kuukautta kiertueen päättymisen jälkeen. Kysymyksenä oli ”Mikä merkitys sinulle oli Iskelmäsenioreiden konserttiohjelmiston esittämisestä konserttikiertueella keväällä 2018” (LIITE 5). Valitsin lähettämisajankohdaksi viikonlopun, koska ajattelin vastaajilla olevan silloin eniten aikaa lukea sähköpostinsa ja vastata kyselyyn. En asettanut vastausten keräämiselle aikarajaa, vaan vastaajat saivat palauttaa vastauksensa heille sopivana ajankohtana. Kysymyksen saatesanoissa toivoin vastauksia lähetettäväksi paperisena Kuopion kansalaisopistolle tai henkilökohtaisesti minulle sähköpostitse tai paperiversiona. Kaikki vastaukset lähetettiin syyskuun ja lokakuun aikana sähköpostitse suoraan minulle. Siirsin lähetetyt sähköpostit lukemattomina ja nimettöminä yhteiseen vastausten tiedostoon. Sähköpostikysely oli minulle helpompi, koska en tarvinnut kirjoittaa vastauksia puhtaaksi kyselyn jälkeen.

6.4 Päiväkirjan kirjoittaminen

Lukuvuoden aikana kirjoitin merkintöjäni henkilökohtaisina kokemuksina opettajan ja henkilökohtaisen minän näkökulmista käsin. Pystyin osallistumaan käsittelemääni aiheeseen toimimalla ja havainnoimalla ilmiötä ryhmän jäsenenä, joka auttoi omakohtaisten kokemusten löytymisessä. Kirjoituksissani pohdin ajatuksiani merkityksellisyyteen, opettajuuteen ja esiintymisiin liittyen koko lukuvuoden ajan, esiintymisten aikana sekä niiden loputtua. Päiväkirjaa kirjoittaessani ikuistin sanoiksi oppinäytetyöprosessiin kuuluvia tunteita ja kokemuksia, mutta myös muita havaintoja itsestäni ja toisista ihmisistä. Tämä auttoi minua hahmottamaan oppilaiden tunnetiloja prosessin eri aikavälillä. Kirjoitin

päiväkirjaani tarkkailijan näkökulmasta kertovassa muodossa yrittäen välittää kirjoituksiini mahdollisimman vahvaa tunnelmaisua. En kirjoittanut päiväkirjaa päivittäin, vaan silloin, kun tunsin siihen olevan aihetta. Halusin dokumentoida taiteellisen työn etenemisen mahdollisimman reaaliaikaisesti ja verrata ajatuksiani oppilaiden vastauksiin sekä merkitysten ja merkityksellisyyden teoriapohjaan.

7 TULOKSET

Palautekyselyiden 66 vastauksessa nousi esiin neljä suurta teemaa, jotka olivat läsnä jokaisessa annetussa vastauksessa (LIITE 6). Ryhmittelin teemat seuraavasti: sosiaaliset kontaktit, yksilön kehittyminen, terveys- ja hyvinvointivaikutukset sekä itsensä toteuttaminen. Valtaosassa vastauksia merkityksellisyyden syntyyn löytyi useita syitä ja seurauksia. Opiskelijat kokivat merkityksellisyyden moninaisesti ja niissä käsiteltiin toisten vastauksista tietämättä samoja asioita, kokemuksia ja tunteita. Jokainen vastannut koki merkityksellisyyden synnyn oman elämänkokemuksensa ja elinkaarensa kautta. Merkityksellisyyttä löytyi jokaisesta annetussa vastauksesta, mutta sen suuruus vaihteli vastausten kuvauksissa. Merkityksellisyys nousi esiin henkilökohtaisena kokemuksena, joka syntyi usein vuorovaikutuksesta toisiin ihmisiin. Merkityksellisyydestä koettiin saavan lisäarvoa omaan elämään ja sitä pidettiin henkisesti tärkeänä. Myös negatiivisissa palautteissa koettiin merkityksellisyyden tunnetta, vaikka sitä ei saavutettu määrällisesti yhtä paljon kuin aiempina vuosina vastaavanlaisissa kokemuksissa.

TAULUKKO 1. Merkitysten jakautuminen teemoittain oppilaiden vastausten mukaisesti

Sosiaaliset kontaktit	Yksilön kehittyminen	Terveys ja hyvinvointi	Itsensä toteuttaminen
ryhmä	kehittyminen	viikkorytmi	itsensä kehittäminen
sosiaalinen kanssakäyminen	motivaatio	henkiset ja fyysiset terveysvaikutukset	esiintyminen ja yleisö
samanarvoisuus	oppiminen	muistot	harrastuksen jatkuvuus
vertaistuki ja vertaisoppiminen	tavoitteellisuus	arjessa jaksaminen	myönteiset kokemukset
harjoitukset	itsevarmuuden parantaminen	ilo	ohjelmiston sisältö
mukana oleminen	tekeminen	huumori	
opettaja	onnistuminen	elämänsisällön lisääntyminen	
	haastavuus		
	harjoittelu		

7.1 Sosiaaliset kontaktit

Sosiaalisissa kontakteissa esiin nousi seitsemän eri teemaa, jotka olivat ryhmä, sosiaalinen kanssakäyminen, samanarvoisuus, vertaistuki ja vertaisoppiminen, harjoitukset, mukana oleminen ja opettaja.

TAULUKKO 2. Oppilaiden sosiaalisten kontaktien jaottelu ja niiden merkitys

Sosiaaliset kontaktit	Merkitys
ryhmä	henkireikä, sosiaaliset kontaktit, joukkoonkuulumisen tunne, mehenki, vertaisoppiminen, vertaistuki, yhteiset kokemukset, yhteisöllisyys, oman osaamisen paraneminen, yksinäisyyden ehkäisy, mukava yhdessäolo
sosiaalinen kanssakäyminen	verkostoituminen, tutustuminen uusiin ihmisiin, kaveri- ja ystävyys-suhteiden luominen, sosiaalisuuden kehittyminen, sosiaaliset kontaktit, myönteinen tekeminen
samanarvoisuus	yhteiseen ryhmään kuuluminen, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuus, yhteiset kokemukset, yhteishenki, oman osaamisen esiintuonti, itsensä ja toisten arvostus ja hyväksyntä
vertaistuki ja vertaisoppiminen	oppiminen toisilta opiskelijoilta, vertaistuen syntyminen, yhdessä tekeminen, mukana oleminen
harjoitukset	myönteinen tapahtuma, tuotti iloa, oppimista, äänen parempaa kuntoa, keskittymistä, synnytti motivaation ja tavoitteen
mukana oleminen	toi piristystä, nautintoa, jaksamista, henkistä hyvinvointia, jännitystä, voimaa, mielihyvää, onnistumista, mukavaa ajanvietettä, kelpaamisen kokemuksia, hohtoa elämään
opettaja	kannustusta, ohjausta, innostusta, iloa, positiivisuutta, palautetta, johtamista, huumoria, motivaatiota, inspiraatiota, yhteistyötä

Ryhmä

Ryhmää kuvattiin vastauksissa mukavaksi, hauskaksi sekä ihanaksi henkireiäksi, joka antoi oppilaille sosiaalisia kontakteja. Ryhmässä koettiin joukkoon kuulumisen tunnetta ja me-henkeä. Vastanneista ryhmässä oli hauskaa laulaa, iloinen ja turvallinen ilmapiiri sekä rento ryhmähenki. Merkityksellisenä pidettiin sitä, ettei ryhmään ollut valintakriteerejä koelaulujen muodossa, vaan kaikki halukkaat saivat osallistua mukaan toimintaan. Musiikin ja ryhmän yhdistäviä yhteisiä kokemuksia, vertaisoppimista sekä vertaistukea pidettiin tärkeinä merkityksen tuojina. Toisaalta ryhmäkoon suureneminen koettiin osittain huonona kehityksenä. Ryhmässä koettiin yhteisöllisyyttä, joka nousi esiin mukavana yhdessäolona, ”yhteen hiileen puhaltamisen -henkenä”, oman osaamisen kirittämisenä toisten opiskelijoiden avulla ja yksinäisyyden ehkäisynä. Ryhmän yhteisöllisyys koettiin mukavana yhdessäolona ja harjoituksia sekä konsertteja odotettiin.

"Iso henkireikä laulujen ja ystävien kera. Laulusta me voimaa saamme."

"Tämä on ollut tosi kivaa. Uusia tuttavuuksia on tullut paljon."

"Tuntee kuuluvansa joukkueeseen, jossa kaikilla on sama päämäärä, eli panna parastaan."

"Tässä porukassa on hyvä henki ja Petra on hyvä johtaja."

"Yhdessä saadaan enemmän aikaan kuin yksin. Ryhmässä tutustuu muihin ihmisiin ja saa ystävyys-suhteita. Ollaan samalla asialla, vertaistuki on tärkeää. Ryhmässä on myös huomioitava toiset, eikä siellä voi sooloilla. Yhdessä saadaan yhteisiä kokemuksia. Koetaan erilaisia tunteita ja tuntemuksia. Opitaan toisilta."

"Ennen konserttikiertuetta olimme kulkeneet yhdessä yhteisen matkan, jonka tarkoitus oli yhdessä päästä tavoiteltuun lopputulokseen. Tavoitteeseen pääsemistä auttoi huomattavasti se, että meillä oli mahtava opettaja ja ohjaaja, joka jaksoi, joka harjoituskerralla motivoida ja kannustaa meitä oppimaan uutta ja innostumaan. Tähän liittyy sitoutuminen ryhmään, noudattamaan tiettyjä "pelisääntöjä" mikä antaa turvallisuutta olla ryhmässä ja osallistua omiin kykyihinsä luottaen antamalla parhaansa."

"Porukka kasvanut liian suureksi. Määrällinen kasvu ei suoritusta paranna. Lavoilla on tunne eli "ah-taanpaikan kammo", jota olen pelännyt nuoresta-pojasta lähtien."

"Mukavaa yhdessäoloa."

"Ns yhteen hiileen puhaltamisen -henki tuntui suurenmoiselta koko kiertueen ajan. Toisen mukanaolevien soitto- ja laulutaito haastoi vapautumaan yhä parempaan suorittamiseen."

"Estää erakoitumista ja yksinäisyyden tunnetta."

Sosiaalinen kanssakäyminen

Sosiaalisessa kanssakäymisessä tärkeäksi koettiin myönteinen tekeminen, verkostoituminen samantyylisten ihmisten kanssa, tutustuminen uusiin ihmisiin sekä kaveri- ja ystävyys-suhteiden luominen. Useassa vastauksessa sosiaalisuus nousi esiin eläkeläisen näkökulmasta. Erilaisten ihmisten seurassa olon kuvattiin kehittävänsä sosiaalisuutta. Toisaalta kolmen eri ryhmän yhdistäminen yhdeksi koettiin haasteellisena muun muassa pitkien välimatkojen takia. Sosiaalisuus koettiin tarpeelliseksi uusien sekä erilaisten ihmisten seurassa.

"Sosiaalinen mukava tilanne."

"Sosiaalista kanssakäymistä hauskan porukan kanssa."

"Sosiaalinen yhdessäolo iloisten, saman henkisten ryhmäläisten kanssa."

"Eläkeläiselle harjoitus antaa sosiaalisia kontakteja."

"Tietysti monien uusien erilaisten ihmisten seurassa olo kehittää sosiaalisuutta."

"Puutteena pitkät etäisyydet eri osaryhmien välissä, ihmisiä ei opi tuntemaan."

"Iso joukko erilaisia tyyppisiä, sosiaalisuus tarpeen."

"Tutustuin kiertueella entistä paremmin samanhenkisiin laulamista tykkäviin ihmisiin."

Samanarvoisuus

Samanarvoisuus tuli esiin kuulumisena yhteiseen joukkoon, matalan kynnyksen osallistumismahdollisuutena, omana valintana, yhteisinä kokemuksina sekä yhteishenkenä. Samanarvoisuus koettiin yhteisenä päämääränä saada itsestään oma osaaminen esiin omaksi ja toisten ihmisten hyväksi. Samanarvoisuus toi itsensä arvostamista ja hyväksyntää omaa itseään ja toisia kanssaihmiä kohtaan.

"Tuntee kuuluvansa joukkueeseen, jossa kaikilla on sama päämäärä, eli panna parastaan."

"Että saa olla yhtä ison kokonaisuuden kanssa, olla jotain."

"Olen omakohtaisesti suuresti yllätynyt, että saan olla mukana tässä produktiossa."

"Osallistuminen on oma valinta ja mielekäs toiminta ja tekeminen vaikuttaa positiivisesti myös muihin elämään."

Vertaisoppiminen ja vertaistuki

Vertaisoppiminen tuli esiin ryhmän opiskelijoiden suhteessa toisiinsa, joka tuotti ryhmän keskuudessa oppimista toisilta kanssaopiskelijoilta. Vertaistuki koettiin ryhmän keskuudessa tärkeäksi, joka syntyi samasta päämäärästä. Molemmissa teemoissa korostui ryhmäläisten keskinäinen suhde, jossa yhteinen tekeminen ja mukana olo synnytti vertaisoppimista ja vertaistukea.

"Yhdessä saadaan yhteisiä kokemuksia. Koetaan erilaisia tunteita ja tuntemuksia. Opitaan toisilta."

"Estää erakoitumista ja yksinäisyyden tunnetta. Laulaminen ehkäisee muistin huonontumista. Yhdessä saadaan enemmän aikaa kuin yksin. Ryhmässä tutustuu muihin ihmisiin ja saa ystävyysuhteita. Ollaan samalla asialla, vertaistuki on tärkeää."

Harjoitukset

Harjoituksia kuvattiin mielekkääksi, kehittäväksi, motivoivaksi, piristäväksi, sopivan haastavaksi, intensiiviseksi ja innostavaksi sosiaaliseksi tapahtumaksi, joka tuotti iloa, oppimista, äänen parempaa kuntoa ja keskittymistä. Harjoitusten vastauksissa oli vahvasti läsnä päämääränä ja tavoitteena koettut esiintymiset. Mahdollisimman hyvään lopputulokseen pääseminen synnytti motivaatiota, josta oli hyötyä yhteisissä harjoituksissa. Harjoituksia kuvattiin myös yhteiseksi matkaksi, jossa kaikilla oli yhteinen lopputulos.

"Harjoituksissa kehittyi soittajana."

"Harjoitus vie kaiken huomion, ei ehdi ajatella omia asioita!"

"Saati paljon iloa lauluharjoituksista ja ääneni on paremmassa kunnossa."

"Mielekkäät 2 1/2 tuntiset."

"Parasta elämässä tällä hetkellä."

"Tänne tulee kyllä tosi mielellään. Suuri syy on innostavassa johtajassa, joka saa yrittämään joka kerralla parhaansa (ja se ei oo paljon se :)). Tosissaan viikon piristys ja sopivasti haastetta, mutta ei liikaa."

"Harjoitukset ovat intensiivisiä 2-3 tuntia."

"Minulle konsertti ohjelmisto oli viime keväänä vähän erilainen kuin aikaisemmin, sillä sairastin koko kevään, eikä vointini ollut paras mahdollinen. Kuitenkin oli oppimisen iloa siitä, että opin stemmat ja pystyin keskittymään niihin. Tunneilla oli iloinen meininki ja yhdessä tekemisen henki. Oli kivaa odottavissa, eli esiintymisiä! Oli mahtavaa nähdä miten yleisö viihtyi! Hienoa oli sekin kun omat korvat kertoivat onnistumisestamme! Tässä tärkeimmät!"

"Innostava, laulua kehittävä, sosiaalinen tapahtuma."

"Iskelmäsenioreiden harjoitukset sekä kaikki syksyn ja kevään kokoontumiset olleet mieluisia hetkiä. Ovat olleet innostavia iltoja lähteä harjoituksiin, sekä oppimaan uusia ja puoliksi tuttuja kappaleita ryhmän kera."

"Ennen konserttikiertuetta olimme kulkeneet yhdessä yhteisen matkan, jonka tarkoitus oli yhdessä päästä tavoiteltuun lopputulokseen. Tavoitteeseen pääsemistä auttoi huomattavasti se, että meillä oli mahtava opettaja ja ohjaaja, joka jaksoi, joka harjoituskerralla motivoida ja kannustaa meitä oppimaan uutta ja innostumaan. Tähän liittyy sitoutuminen ryhmään, noudattamaan tiettyjä "pelisääntöjä" mikä antaa turvallisuutta olla ryhmässä ja osallistua omiin kykyihinsä luottaen antamalla parhaansa."

Mukana oleminen

Mukana oleminen synnytti vastauksissa myönteisiä ja kielteisiä asioita. Mukana oleminen tuotti piristystä, nautintoa, jaksamista, henkistä hyvinvointia, jännitystä, voimaa, mielihyvää, onnistumisen iloa ja rattoisaa ajanvietettä. Se toi kelpaamisen kokemuksia, jossa vastaaja tunsi arvostusta itseensä musiikin harrastajana, sekä hohtoa elämään. Toisaalta se ei ollut kaikille enää yhtä mukavaa kuin menneinä vuosina eikä tuottanut samanlaista merkityksellisyyttä kuin aikaisemmin.

"Sillähän on minulle henkisesti suuri merkitys. Aikoinaan, kun aloitin tämän musiikillisen harrastuksen, niin koti oloissa sitä ei arvostettu laisinkaan. Tällä hetkellä tunnen mieli hyvää. Jee. Olen kelpvannut ja saanut hyvässä sakissa olla esiintymässä sellaisessa projktissa, missä on yleisön keskuudesta tullut pelkkää hyvää suitsutusta."

"Iskelmäsenioreissa mukanaoleminen on piristävää ja erittäin nautinnollista."

"Esityksissä tuli sopivasti jännitystä ja onnistumisen iloa, kun näytti, että yleisö tykkää. Mukavassa seurassa oli rattoisaa olla - mikäpä olisi tämän parempaa ajanvietettä!"

"Odotan aina paluutani ja mahdollisuutta osallistua ja laulaa em. ryhmässä, koska se antaa voimaa ja jaksamista sekä tekee myös äänelle hyvää."

"Konserttikiertueella mukana olosta tuntui, kuin jostain sai aivan uudenlaista "clamouria" elämään."

"Olen saanut olla hyvän harrastuksen parissa ja oppinut siinä sivussa jotakin!"

"Käsittääkseni harrastuksen pitäisi tuottaa iloa ja rentoutusta... Niin olikin ennen. Harjoituksia odotti innolla ja meno oli mahtavaa. (Mikä meno, mikä meininki.) Varsinkin silloin, kun Iskelmäseniorit aloitti pienemmässä kokoonpanossa, mutta, mutta... Mikä muuttui ja miksi?? Onko Kuopion ryhmä paisunut liian suureksi? Onko vika kappalevalikoimassa... Ovatko biisit musiikista pitävälle "maallikoille" liian haastavia? Näitä asioita mietin ja valitettavasti en nykyisin koe musiikin tuomaa nautin-

toa, mielihyvää ja virkistystä... Kuten ennen ... ja etenkin silloin, kun harjoittelimme Muistojen kultaamaa konserttia. P.S. Mietin myös sitä pitääkö olla eriryhmät amatööreille ja ammattilaisille?"

Opettaja

Opettaja koettiin vastauksissa tärkeäksi (LIITE 8). Opettajaa tarkasteltiin vastauksissa pitkälti ominaisuuksien ja taitojen näkökulmista. Harjoitusten yhteydessä kerätyissä vastauksissa opettajaa kuvattiin kannustavaksi ja ohjaus taidokkaaksi, sopivasti boheemiksi, innostavaksi, iloiseksi, positiiviseksi, hyväksi, myönteiseksi, mahtavaksi, palautetta tarvittaessa antavaksi, johtamistaitoiseksi, ammattitaitoiseksi, sydämelliseksi, avuliaaksi, huumorintajuiseksi, motivoivaksi sekä inspiroivaksi. Konserttikiertueen vastauksissa esiin tulivat lisäksi yhteistyö, hyvän, iloisen vireen luoja, innostava asennoituminen, palon sytyttäminen esiintymisiin, oman päänsä pitäminen sekä laulamisen ilon esiintuominen. Yksittäisenä suurimpana merkityksen tuottajana pidettiin opettajan myönteistä asennoitumista opetukseen ja esiintymisiin. Toisaalta palautteissa kritisoitiin ohjelmistoa, josta opettaja vastasi.

"Petran iloisuus, myönteisyys tarttuu, joka vaikuttaa monta päivää eteenpäin ym."

"Erylisesti opettajan loistava inspiroiva ja taidokas ohjaus on mieleenpainuvaa!"

"Huomasin, miten paljon minulle (ja muillekin jäsenille) merkitsee, kun sinä johdat ja opastat porukkaa innostavuuden ja positiivisuuden kautta."

"Vanhat konkarit ja sinä teitte kuitenkin kaikesta helppoa ja luontevaa. Miehenikin on kuskannut minua ja kannustaa laulamistani. Olen ollut laululintunen jo pienestä pitäen ja tämä on ollut minulle kuin Lottovoitto koko elämään ja jatkan varmasti kuorossasi pitkään... Kiitos Petra olet Huippu-tyyppi ja tsemppari."

"Opetus jämää ja samalla rentoa."

"Opettajan rooli tärkeä, että opettaja on innostava ja kannustava. Antaa palautetta tarvittaessa."

"Miten iso porukka saadaan soimaan yleisön toivomalla tavalla? Sen selittää kapellimestari, joka osaa innostaa, kannustaa yksilönä ja ryhmänä ja sitä kautta saada ns. kaikki mukaan, jolloin sen myös yleisö aistii."

"Sinä Petra loit hyvän, iloisen vireen meille laulajille ja se positiivisuus tarttui myös kuulijoihin."

"Innostava asennoituminen mukana opetuksessa olemisessa. Henkilökohtainen huumorintaju selvittää "pikkuongelmat", jotta ohjelma jatkuisi juontevasti."

"On oiva oivallus, että osa ryhmästä harjoittelee Kuopiossa, Lapinlahdella, ja Maaningalla, ja keväällä harjoittemme kaikki yhdessä konserttikiertuetta varten kaikki yhdessä. Kaikkeen tähän liittyy myös sekin tärkeä seikka, että ryhmää on vetämässä ja opastamassa maan mainio musiikkipedagogi, jonka opetusmetodit ovat kaikkia kannustavia. Vaikea kuvitella, että olisi jokin ryhmä, jossa viihtyvyys olisi parempi. Onni, että satuin huomaamaan tämän kurssin, jossa olen ollut mukana, ja tämän kurssin ohjaaja on jo yllä mainittu mainio pedagogi, nimeltä PETRA LISITSIN-MANTERE."

7.2 Yksilön kehittyminen

Oppilaan itsensä kehittämiseen liittyi yhdeksän eri teemaa, jotka olivat kehittyminen, motivaatio, oppiminen, tavoitteellisuus, itsevarmuuden paraneminen, tekeminen, onnistuminen, haastavuus ja harjoittelu.

TAULUKKO 3. Oppilaiden yksilön kehittymisen jaottelu ja niiden merkitys

Yksilön kehittyminen	Merkitys
kehittyminen	oppilaan ja ryhmän kehittyminen, itsevarmuuden ja ulosannin kasvaminen, taitojen karttuminen, jännittämisen väheneminen, esiintymistaidon parantuminen, sosiaalisuuden vahvistuminen, ryhmän taitotason kasvaminen, itsenäisyys
motivaatio	päämäärätietoista harjoittelua, yhdessä tekemistä, tavoitteellisuutta, iloa, uusia ratkaisuja, joustavuutta
oppiminen	uusien tietojen ja taitojen kasvaminen, uusien kappaleiden, äänenkäytön, laulamisen, soittamisen ja yhteissoinnin oppiminen, elokuva-alan tietouden lisääntyminen, kohotti itsetuntoa ja motivaatiota, tuotti iloa
tavoitteellisuus	toi päämäärän, itsensä ja taitojen esiintuonin, päämäärätietoista harjoittelua, yhdessä tekemisen iloa, antoi motivaatiota
itsevarmuuden paraneminen	antoi itseluottamusta, motivaatiota, rohkeutta, nosti itsetuntoa, oppi uutta, kielteisten asioiden hetkellinen unohtaminen, omiin kykyihin uskominen, luottamuksen kasvaminen
tekeminen	laulamista, soittamista, esiintymisiä, iloa, kehittymistä, innostusta, virkistystä, sosiaalista kanssakäymistä, vastuuta, oppimista, oman itsensä haastamista, lisääenergiaa, uusia kokemuksia, mielekästä toimintaa, positiivisuutta, yhteishenki, mahdollisuus osallistua, uudet ystävät
onnistuminen	lisää onnistumisia, pitkäjänteisyyttä, parhaansa tekemistä, onnistumista
haastavuus	haastavuutta sopivasti tai liikaa, liian paljon harjoiteltavaa, haasteista selviäminen, omien taitojen käyttöönotto
harjoittelu	hyvinvointia, taitojen karttumista, naurua, muistoja, yhteishenkeä, joukkoonkuulumista, kehittymistä, intoa, motivaatiota, pitkäjänteisyyttä, voimaantumista, nautittavia kokemuksia, keskittymiskykyä, yksin harjoittelua, tulevaisuuden odotusta

Kehittyminen

Kehittyminen jakaantui vastauksissa kahteen osaan, jotka olivat oppilaan oma kehittyminen ja ryhmän yhteinen kehittyminen. Oma kehittyminen muodostui harjoittelusta, omien taitojen karttumisesta sekä itsevarmuuden ja ulosannin kasvamisesta. Kehittymistä tapahtui laulutekniikan oppimisessa, esiintyjänä, laulajana ja soittajana kehittymisessä, jännittämisen vähenemisenä sekä soittotai-

don ja esiintymistaitojen parantumisena. Kehittymistä nähtiin tapahtuneen myös sosiaalisessa kanssakäymisessä, joka vahvisti sosiaalisuutta edelleen. Ryhmän kehittyminen kuvattiin taitotason kasvamisena vuosien kuluessa, joka synnytti yksilöiden uskoa itseensä. Kehittymistä syntyi vastauksissa harjoitusten ja konserttien aikana riippumatta oliko kyseessä yksilön vai ryhmän kehittyminen.

"Laulutekniikkaa on oppinut ja esiintymistä. Jännittäminen on myös hiukan pienentynyt."

"Soittotaito kehittyy."

"Harjoittelu luo yhteishenkeä ja kehittyy laulajana."

"Esiintymistaidot, itsevarmuus, ulosanti kehittyy."

"Harjoituksissa / konserteissa kehittyy soittajana / esiintyjänä."

"Oli kehittävää olla soittamassa isossa ryhmässä ja uusien ystävien seurassa."

"Esitykseen valmistautuminen opettaa keskittymiskykyä. Esittäminen ja laulaminen saa hyvälle tuululle, vaikuttaa myönteisesti aivojen toimintaan. Onnistuneen konsertin jälkeen on hyvä olo, tehty työ ei ole mennyt hukkaan. Onnistumisen tunne, muistuttaa, että mitään ei saa, jos ei yritä, pane itseään likoon, toistoja toistojen perään, sieltä ne sitten esityksessä muistuvat mieleen. Se on mahdettava tunne kun on viitsinyt, uskaltanut ja satsannut johonkin pitemmän aikaa ja saa sitten itselleen siitä "palkinnon"."

"Taitotaso on noussut huimasti, kun useita vuosia olemme laulaneet yhdessä."

"Me olemme kehittyneet valtavasti näiden muutamien vuosien aikana, kun yhdessä on laulettu. Ja mikä parasta - me olemme alkaneet uskoa itsekkin, että "me ollaan tosi hyviä". Siis ei olla turhan tärkeitä, vaan olemme aidosti iloisia siitä, että esitämme sellaisia lauluja, joista ihmiset tykkäävät."

Motivaatio

Motivaation koettiin syntyvän innostuksesta, yleisön kohtaamisesta, päämäärätietoisesta harjoittelusta, yhdessä tekemisestä, tavoitteellisuudesta, ilosta, esiintymisistä, ryhmästä ja opettajasta. Vastauksissa mahdollisuus ja edellytykset tavoitteisiin pääsemiseksi synnyttivät motivaatiota samoin kuin itse tavoite. Motivaatio synnytti itsessään uutta, eli konsertit. Konsertit auttoivat ryhmää saavuttamaan asioita, joita oppilaat eivät uskoneet saavuttavansa. Mukana olevien motivaatio mahdollisti uusien ratkaisujen synnyn ja harjoitusten joustavuuden, sekä ennalta-arvaamattomat lopputulokset eli esiintymiset.

"Konsertti motivoi yrittämään enemmän. Lisäksi tässä haastaa omat aivonsa, vieläkö oppii ja muistaa ulkoa laulujen sanat."

"Hyvä vetäjä, innostava ja motivoiva."

"Konserttikiertueen ohjelmiston päämäärätietoinen harjoittelu pitkin talvea ja yhdessä tekemisen ilo pitivät mielenkiinnon vireillä ja antoivat motivaatiota olla mukana. Vaikka pääsin sairastelun vuoksi osallistumaan vain yhteen esitykseen, oli laulaminen siinä yhtä riemua."

"Sanoisin, että ohjelmiston esittäminen oli minulle kevään kohokohta. Oli niin ihanaa kokoontua yhteen ja jokainen teki parhaansa. Itse koin itseni jotenkin äärettömän motivoituneeksi ja konsertit nosti jopa itseluottamusta positiivisessä mielessä. Todella on ollut merkityksellistä ja toivoisin, että saamme jatkaa konsertteja. Ne olivat piste iin päälle! KIITOS!"

”Kiertue oli mukava ja haastava. Sai uusia kokemuksia ja virkeyttä eläkeläisen arkeen. Myös esiintymisen myötä laulutaito kehittyi. Mukava kaveriporukka sekä iloinen ja ammattitaitoinen opettaja (myönteisyys tarttuu jonka vaikutus kestää pitkään) motivoi jatkamaan laulamista myös tulevaisuudessa.”

Oppiminen

Uuden oppiminen ei liittynyt pelkästään musiikillisen ohjelmiston oppimiseen, vaan myös uusien tietojen ja taitojen kasvamiseen. Oppimista tapahtui uusien kappaleiden, äänenkäytön, laulamisen, soittamisen ja yhteissoinnin löytymisenä sekä elokuva-alan tietouden karttumisena. Uuden oppiminen kohotti itsetuntoa ja toimi motivaattorina harjoituksiin lähtemisessä. Joissain vastauksissa harjoiteltavien kappaleiden määrää pidettiin haasteellisena oppia eikä harjoitteluun kappaleiden suuren määrän vuoksi koettu olevan tarpeeksi aikaa. Oppimista koettiin opettajalta, vertaisoppimisena toisilta oppilailta sekä kiertueen aikana saatuna tietona. Toisten oppiminen edesauttoi omaa oppimista. Uuden oppiminen koettiin mukavaksi ja se tuotti iloa. Tärkeää oli päästä näyttämään yleisölle opitut taidot.

”Oppii uusia lauluja, saa täsmällistä opetusta erilaisiin kappaleisiin, tutustuminen eri äänillä ja laulun yhteiseen säveleen sointuvan kuuloisesti hyvältä laululta.”

”Mukava oppia uusia lauluja, haasteellistakin.”

”Omakohtaisesti ko konserttikiertueella saatu tuntemus elokuva-alasta oli mahtavaa.”

”Oppimalla uutta vielä vanhemmallakin iällä kohottaa itsetuntoa, mikä saa maanantaisin lähtemään harjoituksiin, jossa unohtuvat omat ongelmat ja vaivat.”

”Me emme jää ”junnaamaan” johonkin yhden sävelen oikeaan esitystapaan, vaan laulamme eteenpäin ja laulamalla opimme yhteen laulamisen soinnin. Me emme hio pieniä yksityiskohtia loputtomiin, ne kuulemma hioutuvat siellä harjoitusten mukana. Tietenkin Petra puuttuu selkeisiin lauluvirheisiin ja opettaa niistä pois, mutta kokonaisuutena laulut sovitetaan sitten orkesterin kanssa sujuvaksi konsertiksi.”

”Paljon uusia kappaleita harjoiteltavaksi on ja liian monta, ei ehdi harjoitella kunnolla.”

”Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimmäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokea positiivinen vastareaktio.”

”Oli kiva päästä esittämään oppimiaan iskelmiä - haaa, minäkin osaan! Esityksissä tuli sopivasti jännitystä ja onnistumisen iloa, kun näytti, että yleisö tykkää. Mukavassa seurassa oli rattoisaa olla - mikäpä olisi tämän parempaa ajanvietettä! Tulipahan nähtyä erilaisia paikkoja, missä ei ole aiemmin käynyt.”

”Minulle konsertti ohjelmisto oli viime keväänä vähän erilainen kuin aikaisemmin, sillä sairastin koko kevään, eikä vointini ollut paras mahdollinen. Kuitenkin oli oppimisen iloa siitä, että opin stemmat ja pystyin keskittymään niihin. Tunneilla oli iloinen meininki ja yhdessä tekemisen henki. Oli kivaa odotettavissa, eli esiintymisiä! Oli mahtavaa nähdä miten yleisö viihtyi! Hienoa oli sekin kun omat korvat kertoivat onnistumisestamme! Tässä tärkeimmät!”

”Ovat olleet innostavia iltoja lähteä harjoituksiin, sekä oppimaan uusia ja puoliksi tuttuja kappaleita ryhmän kera.”

Tavoitteellisuus

Tavoite miellettiin päämääränä, joita olivat esiintymiset ja oppiminen. Harjoitusten tavoitteena pidettiin esiintymisiä. Tavoitteeseen pääsemiseksi koettiin tarpeellisena itsensä sekä omien taitojen likoon laittaminen. Tavoitteet auttoivat parhaimmillaan merkitysten löytymiseen. Konserttikiertueen ohjelmiston päämäärätietoinen harjoittelu pitkin talvea ja yhdessä tekemisen ilo pitivät oppilaiden mielenkiinnon vireillä ja antoivat motivaatiota olla mukana.

”Kun on tiedossa esiintyminen, tulee opiskelusta tavoitteellisempaa, eikä se ole pelkkää ”siihen suuntaan” lauleskelua.”

”Harjoituksilla on ollut tavoite, esiintyminen konserttikiertueella.”

”Konserttikiertueen ohjelmiston päämäärätietoinen harjoittelu pitkin talvea ja yhdessä tekemisen ilo pitivät mielenkiinnon vireillä ja antoivat motivaatiota olla mukana. Vaikka pääsin sairastelun vuoksi osallistumaan vain yhteen esitykseen, oli laulaminen siinä yhtä riemua. Kiitos!”

”Esitykseen valmistautuminen opettaa keskittymiskykyä. Esittäminen ja laulaminen saa hyvälle tuululle, vaikuttaa myönteisesti aivojen toimintaan. Onnistuneen konsertin jälkeen on hyvä olo, tehty työ ei ole mennyt hukkaan. Onnistumisen tunne, muistuttaa, että mitään ei saa, jos ei yritä, pane itseään likoon, toistoja toistojen perään, sieltä ne sitten esityksessä muistuvat mieleen. Se on mah-tava tunne kun on viitsinyt, uskaltanut ja satsannut johonkin pitemmän aikaa ja saa sitten itselleen siitä ”palkinnon”.”

Itsevarmuuden paraneminen

Itsevarmuuden paraneminen tuotti itseluottamusta, motivaatiota, itsetunnon nostamista ja roh-keutta omaan tekemiseen. Itsevarmuuden parantuminen syntyi uuden oppimisesta ja auttoi unohtamaan omia ongelmia sekä vaivoja. Itsetunnon kohoaminen kuvattiin osallistumisyyksi kurssille ja motivaationa harjoituksiin lähtemisessä. Harjoituksissa olosta seurasi omien kielteisten asioiden het-kellinen unohtaminen. Itsevarmuus lisääntyi omiin kykyihin uskomisena ja luottamuksen kasvami-sena.

”Itsetuntoni ja rohkeuteni laulajana kasvoi kiertueen aikana. Osittain siksi, että ohjelmistomme oli hyvin harjoiteltu ja osittain siksi, että sain vieressäni laulaneilta hyviltä laulajilta tukea minulle epä-varmoilla äänialueilla.”

”Itse koin itseni jotenkin äärettömän motivoituneeksi ja konsertit nosti jopa itseluottamusta positiivi- sessa mielessä.”

”Esitykset onnistuivat mielestäni todella hyvin, mitä nyt itsellekin pikku mokia sattui; näitä eivät kaikki luultavasti edes huomanneet.”

”Tulee uskoa itseän.”

Tekeminen

Vastauksissa tekeminen, eli soittaminen ja laulaminen yksin sekä yhdessä, koettiin merkityksellisenä. Tekeminen oli vastauksissa ainut merkityksellisyuden lähde, joka mainittiin pelkästään omana itsenään. Tekeminen synnytti soittamisen, laulamisen ja esiintymisen lisäksi myös muita asioita, kuten iloa, kehittymistä, innostusta, virkistymistä, yhteishenkeä, vastuun ottamista, oman osaamisen kartuttamista, oman itsensä haastamista, lisäenergiaa, uusia kokemuksia, mielekästä toimintaa, positiivisuutta ja sosiaalisia kontakteja. Harjoitusten yhteydessä tekemistä kuvattiin intensiiviseksi, iloa tuottavaksi, virkistäväksi, mukavaksi, ihanaksi ja innostavaksi. Esittämistä koskevilla vastauksilla esiin tulivat sosiaaliset kontaktit, yhteishenki, vastuun ottaminen, mahdollisuus osallistua, myönteinen kokemus, oppiminen, energian saaminen, uudet ystävät ja yleisön läsnäolo.

"Oli kehittävää olla soittamassa isossa ryhmässä ja uusien ystävien seurassa."

"Innostaa laulamissa, orkesterin säestyksellä!"

"Toki suuressa ryhmässä soittaminen merkitsee osaltaan sosiaalisia kontakteja ja yhteishenkeä ja vastuuta siitä, että soittaa yleisölle ja muille soittajille ja laulajille ja vähiten itselleen."

"Virkistävää toimintaa."

"Kevään konsertit ovat antaneet itselleni ylimääräistä energiaa, olla soittamassa, sekä kokemassa ihania unohtumattomia hetkiä musiikin parissa, suuressa ryhmässä, ja suuren yleisömäärän edessä."

"Osallistuminen on oma valinta ja mielekäs toiminta ja tekeminen vaikuttaa positiivisesti myös muuhun elämään."

"Laulaminen on jopa niin intensiivistä, että yölläkin herään hyräilemään: "minä soitan sulle illalla!"

"Laulusta ja näistä konserteista olen aivan ymmyrkäinen. Hieno kevät."

"Minulle ei ollut sen erikoisempi, kunhan pääsen laulamaan yli päätään."

"Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimmäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokea positiivinen vastareaktio."

"Tskelmäsenioreissa on parasta itse laulaminen, esiintyminen ei ole niin tärkeää. ... Se on myös hyvä juttu, ettei takerruta jokaiseen pikku asiaan, vaan lauletaan täydestä sydäimestä."

Onnistuminen

Onnistuminen kuvattiin tunteena, joka syntyi omasta oppimisesta, onnistumisista ja yleisön myönteisistä reaktioista. Se synnytti itsessään lisää onnistumisia. Onnistumisen kokemuksessa tärkeintä oli parhaansa tekeminen sekä pitkäjänteinen työ, jossa onnistumista koettiin virheistä välittämättä. Onnistumisen tunteen koettiin säilyvän pitkään.

"Lisää onnistumistunteita."

"Yleisön reaktiot - olimme antaneet heille jotain, josta he pitivät - euforia myös itselle onnistuneista esiintymisistä."

"Onnistumisen tunne, muistuttaa, että mitään ei saa, jos ei yritä, pane itseään likoon, toistoja toistojen perään, sieltä ne sitten esityksessä muistuvat mieleen. Se on mahtava tunne kun on viitsinyt, uskaltanut ja satsannut johonkin pitemmän aikaa ja saa sitten itselleen siitä "palkinnon".

Haastavuus

Haastavuus ilmeni palautteissa sekä myönteisenä että kielteisenä ilmaisuna. Haastavuutta kuvatessa sitä oli joko sopivasti tai liian paljon. Liika haastavuus tuli esiin harjoittelua koskevista vastauksista, joissa harjoiteltavaa ohjelmistoa koettiin olevan liian paljon siihen käytettävään aikaan nähden. Haastavuuden yhteydessä yleisesti korostui kuitenkin haasteista selviäminen ja omien taitojen käyttöönotto.

”Haasteita riittää, mutta niistä selvitään.”

”Seuraavan kiertueen haasteita odotellen.”

”Kiertue oli mukava ja haastava. Sai uusia kokemuksia ja virkeyttä eläkeläisen arkeen. Myös esiintymisen myötä laulutaito kehittyi. Mukava kaveriporukka sekä iloinen ja ammattitaitoinen opettaja (myönteisyys tarttuu jonka vaikutus kestää pitkään) motivoi jatkamaan laulamista myös tulevaisuudessa.”

”On ollut haasteellista pysyä porukan mukana laulamassa - ”taidot kehiin”.”

Harjoittelu

Harjoittelu koettiin antoisana, mukavana, kehittävänä ja jopa lääkitseväksi. Harjoittelu tuotti hyvinvointia, taitojen karttumista, naurua, muistoja, yhteishenkeä, joukkoon kuulumisen tunnetta, kehittymistä, intoa, motivaatiota ja pitkäjänteisyyttä. Harjoittelu nähtiin jatkumona ja edellytyksenä onnistuneille esityksille, joista seurasi muun muassa voimaantumista ja nautittavia kokemuksia. Harjoittelu loi yhteishenkeä, yhdisti ryhmää ja toi lisää keskittymiskykyä. Harjoittelu ei ajoittunut pelkästään oppitunneille, vaan se jatkui kotona yksinharjoitteluna. Vaikka harjoittelu tuotti paljon myönteisiä asioita, ei sen toteuttaminen ollut kaikille helppoa. Harjoittelu nähtiin kuitenkin syynä onnistuneeseen esiintymiseen, joka tuotti nautintoa esiintyjälle. Harjoittelu, kokemus ja esitykset itsessään synnyttivät toiveen konserttien jatkuvuudesta tulevaisuudessa.

”Harjoittelu on ehdoton edellytys onnistuneen konsertin luomiseksi.”

”Kokonaisuudessaan treenaaminen tässä porukassa on ollut mielen ja sydämen lääkettä.”

”Harjoittelua uusien kappaleiden myötä lisää, ettei ole pelkkää soittelua / laulua.”

”Harjoittelu luo yhteishenkeä ja kehittää laulajana.”

”Antanut paljon harjoitteluintoa myös yksinharjoitteluun.”

”Talven harjoittelun tulosta oli ilo esittää kuulijoille, jotka olivat myös aktiivisesti vastaanottavaisia ja ikäänkuin elivät mukana. Se oli mitä suuremmassa määrin todellista nautintoa.”

”Laulamisesta olen nauttinut, mutta harjoittelu on ollut vaikeampaa!”

7.3 Terveys ja hyvinvointi

Terveyteen ja hyvinvointiin liittyneitä merkityksellisyyden tuojia esiintyi vastauksissa kahdeksan. Merkityksen tuojia olivat viikkorytmi, henkiset ja fyysiset terveysvaikutukset, muistot, arjessa jaksaminen, ilo, huumori sekä elämän sisällön lisääntyminen.

TAULUKKO 4. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin jaottelu ja niiden merkitys

Terveys ja hyvinvointi	Merkitys
viikkorytmi	vaihtelua arkeen, viikon rytmittämistä, odottamisen aihetta, vaihtelua yksinäisyyteen, vapaata omaishoitajan toimesta, kotona harjoittelua, virkeyttä, iloa arkeen, sopivasti haastetta
henkiset ja fyysiset terveysvaikutukset	henkistä ja fyysistä hyvinvointia, mielen nollaantumista, ilon saamista, itseensä uskomista, virkistystä, rentoutumista, yhdessä tekemistä, osallisuutta, hyvää mieltä, hyvää oloa, onnistumista, itsetunnon parantumista, vireystilan parantumista, arjessa jaksamista, keskittymiskyvyn lisääntymistä, muistin huonontumisen ehkäisyä, myönteistä aivotoimintaa, fyysistä kuntoa, kunnan kohentumista, äänen parempaa kuntoa, jaksamista arkeen, vertaistukea, vaivojen ja ongelmien unohtumista, erakoitumisen ja yksinäisyyden ehkäisyä, ahdistuksen ja pelon poistamista
muistot	lapsuus- ja nuoruusmuistoja, oman elämän muistoja, yhteisiä muistoja, musiikillisia muistoja, harrastukset uudelleen aloittamista, itsensä löytämistä, mielihyvän ja kelpaamisen kokemuksia, virkeyttä, elämän sisältöä
arjessa jaksaminen	vastapainoa työlle, viikkorytmiä, iloa, jaksamista, voimaantumista, sosiaalista kanssakäymistä, vaihtelua arkeen, oman hetken, omaa tekemistä, ajatusten nollaantumista, muiden asioiden unohtumista, rauhoittumista, virkistymistä, rentoutusta, voimaantumista
ilo	toi iloa arkeen ja elämään, mielekästä tekemistä, hyvää virettä, onnistumisia, yhdessä tekemistä, esiintymisiä, yleisön vastavuoroisuutta, oppimista, mukana olemista, ilon tuottamista itselle ja muille, mukavaa ajanvietettä, hyvää mieltä, piristystä, nautintoa
huumori	ongelmien selvittämistä, lisäarvoa esityksiin, rentoutta oppitunneille
elämänsisällön lisääntyminen	haaveiden toteuttamista, harrastuksen uudelleen aloittamista, elämyksiä, energiaa, mieleenpainuneita musiikkihetkiä, jatkuvuutta, muistoja, elämänmyönteisyyttä, hyvää mieltä, virkistymistä, uusia kokemuksia, oppimista, yhdessä tekemistä, laulamista

Viikkorytmi

Viikkorytmi toi vaihtelua arkeen ja rytmitti viikon kulkua tuoden ryhmän jäsenille odottamisen ai-
hetta. Harjoitukset ja esiintymiset toivat vaihtelua yksinäisyyteen sekä vapaata omaishoitajan toi-
mesta. Harjoitukset antoivat aihetta harjoitella lisää kotona, jolloin harjoitusten jatkuvuus ulottui yh-
teisten harjoitusten ulkopuolelle tuoden rytmiä viikkoon. Viikkorytmi tuotti virkeyttä, iloa arkeen sekä
sopivasti haastetta.

*"Eläkkeelle jäädessäni piti löytää mielekästä tekemistä, ettei mene pelkäksi oleiluksi. Tämä laulu-
ryhmä jäsentää sopivasti viikon alkua."*

"Tuo virkeyttä ja iloa viikon alkuun."

"Tosissaan viikon piristys ja sopivasti haastetta, mutta ei liikaa."

Terveysvaikutukset

Terveysvaikutukset näyttäytyivät vastauksissa henkisenä ja fyysisenä hyvinvointia. Terveysvaikutus-
ten koettiin tulevan aivovoimistelusta, laulamisesta, harjoittelemisesta, itseensä uskomisesta, esiin-
tymisestä, yhdessä tekemisestä, oppimisesta, tehdystä työstä, onnistumisesta, uskalluksesta, itsensä
täysillä mukaan laittamisesta ja oppimisen haasteista. Vastauksissa henkistä hyvinvointia tuottivat
mielen nollaantuminen, ilon saaminen, hauska ja haastava konserttiohjelmisto, itseensä uskomisen,
virkistävä toiminta, rentoutuminen, yhdessä tekeminen, mahdollisuus osallistua, itsensä hyvälle tuu-
lulle saaminen, esiintymiset, hyvä olo, onnistuminen, itsetunnon ja vireystilan paraneminen, arjessa
jaksaminen, keskittymiskyvyn lisääntyminen sekä virkistävän vaikutuksen saaminen. Aivoihin ja
muistiin kohdistuvan aivojumpan koettiin ehkäisevän muistin huonontumista, haastavan oppimaan
sekä muistamaan ulkoa opittuja asioita. Fyysisesti merkityksellisenä koettiin muistin huonontumisen
ehkäisy, myönteinen aivotoiminta, hengitysharjoituksista saatu fyysinen hyöty, kunnon kohentumi-
nen, ryhdin, vatsalihasten ja keuhkojen vahvistuminen sekä äänen parempi kunto. Konserttiohjel-
miston harjoittelun ja esittämisen myötä vastaajat kokivat saaneen voimaa ja jaksamista arkeen,
vertaistukea, unohduksen vaivoihin ja ongelmiin, erakoitumisen ja yksinäisyyden tunteen ehkäisyä
sekä toimineen sen henkilökohtaisen ahdistuksen ja pelon poistajana.

"Aivovoimistelua - sanojen opettelu."

"Estää erakoitumista ja yksinäisyyden tunnetta. Laulaminen ehkäisee muistin huonontumista."

*"Konsertti motivoi yrittämään enemmän. Lisäksi tässä haastaa omat aivonsa, vieläkö oppii ja muis-
taa ulkoa laulujen sanat."*

"Arjessa jaksaminen - hyvä vastapaino työlle, kyllä mieli nollautuu."

*"Kokonaisuudessaan treenaaminen tässä porukassa on ollut mielen ja sydämen lääkettä ja vaatiihan
tämä myös fyysistä kuntoaakin; oppii kannattelemaan kroppaansa suorassa, vatsalihakset joutuvat
koville, keuhkot vahvistuvat ym."*

"Kaiken kaikkiaan positiivinen vaikutus mieleen ja kehoon."

"Lisää keskittymiskykyä."

"Virkistävää toimintaa."

"Saan paljon iloa lauluharjoituksista ja ääneni on paremmassa kunnossa."

"Hyvää hengitysharjoitusta."

"Mielenterveys kohentuu hauska, mutta samalla vaativassa ohjelmistossa, tulee uskoa itseen."

"Virkistävä ja erittäin rentouttava omaishoitajan (24h) toimen ohessa."

"Antaa iloa ja jaksamista omaan arkeen."

"Ääneni on paremmassa kunnossa."

"Elämäntilanteestani johtuen olen poissa Kuopiosta Ruotsissa huoltamassa ja hoitamassa läheistä, ikääntynyttä ja sairasta ihmistä useita kuukausia kerrallaan, ja odotan aina paluutani ja mahdollisuutta osallistua ja laulaa em. ryhmässä, koska se antaa voimaa ja jaksamista sekä tekee myös äänelle hyvää."

"Ajankohdallisesti kevään "kiertue" oli minulle myös ahdistuksen ja pelon poistaja; olin saanut silmälääkäriltä kiertueviikon maanantaina tiedon, että joudun silmäoperaatioon (ei kaihi), joten kiitoksia, että sain olla mukana kiertueella!"

"Oppimalla uutta vielä vanhemmallakin iällä kohottaa itsetuntoa, mikä saa maanantaisin lähtemään harjoituksiin, jossa unohtuvat ongelmat ja vaivat. Estää erakoitumista ja yksinäisyyden tunnetta. Laulaminen ehkäisee muistin huonontumista. Yhdessä saadaan enemmän aikaa kuin yksin. Ryhmässä tutustuu muihin ihmisiin ja saa ystävyysuhteita."

"Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys. Pidin esitettävistä musiikkikappaleista kovasti. Myös sosiaalisesta yhdessä tekemisestä pidin."

Muistot

Nuoruusmuistojen ja oman elämänkaaren muistelemisen musiikin ja toisten opiskelijoiden kesken palautti mieleen lapsuus- ja nuoruusmuistoja sekä tuttuja kappaleita. Parhaimmillaan muistoihin liittyi harrastuksen uudelleen aloittaminen ja itsensä löytäminen. Muistoja synnytti myös konsertit, joihin liittyi muun muassa mielihyvän ja kelpaamisen kokemuksia sekä virkeyden ja elämän sisällön saamista.

"Lapsuuden muistojen / harrastuksen uudelleen herätys, vanhat kappaleet, jee..."

"Kyllähän se radion kuuntelukin muuttui aktiivisemmaksi silloin 60-luvun lopulla. Kotkassa, kun asuin niin Delilah oli suuri hitti. Paikkakunnan poika kun lauloi. Aika moni nyt Iskelmäsenioreissa esitetty kappale oli suosikkini, hiukan myöhemmin muistan, että jukebox baarissa sai suorastaan hurmioon mm. kappaleet Kauan, Tuuliviiri, Nukke pieni, jne. Lieneekö joidenkin 60-luvun kappaleiden harjoittelemisen saanut minut näinkin syvälliseen pohdintaan musiikin merkityksestä? No, joka tapauksessa tämä asioiden käsittely on auttanut itseäni löytämään itseäni. Mikä olisi tilanteeni ilman iskelmäsenioreita. Ei kai muuta kuin jatkaisin samaa mitäänsanomatonta, toisille myötäilevää asennetta."

"Muistella nuoruuden tuttuja kappaleita ja opetella soittamaan ne oikein."

"Palauttaa nuoruusmuistoja."

"Konserttikiertue antoi paljon virkeyttä ja sisältöä elämään. Se lisäsi yhteenkuuluvaisuutta muihin kuorolaisiin ja onnistumisen iloa. Kun huomasi yleisön viihtyvän, olevan mukana ja innostuvan tuntui laulaminen todella tärkeältä. Sitä muistellessa nousee vain mukavia asioita mieleen. Mieleenpainuva viikko!"

Arjessa jaksaminen

Harjoitukset ja esiintymiset auttoivat arjessa jaksamista antamalla vastapainoa työlle, tuomalla viikkorytmiä, antamalla iloa, jaksamista, voimaantumista, sosiaalista kanssakäymistä ja vaihtelua arkeen. Erityisesti harjoitukset koettiin omaksi hetkeksi, jolloin omat ajatukset keskittyivät sen hetkeen tekemiseen. Oman hetken koettiin nollaavan ajatukset, auttavan muiden asioiden unohtamiseen sekä rauhoittavan, virkistävän, rentouttavan ja voimaannuttavan omaa itseään.

"Hyvä vastapaino työllä, kyllä mieli nollautuu."

"Antaa iloa ja jaksamista omaan arkeen."

"Vaihtelua yksinäisyyteen."

"Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys."

"Unohtuu muut asiat, jotenkin nollautuu ajatukset."

"Vaikka kuorossa on menoä ja ääntä, kuoron jälkeen kuitenkin mieli on rauhallinen."

Ilo

Harjoitusten ja esiintymisten kuvattiin tuottavan iloa arkeen ja elämään. Iloa tuottivat iloiset kanssaopiskelijat, laulamisen ja soittamisen mielekkyys, opettaja ja hänen luoma hyvä vire, onnistumiset, yhdessä tekeminen, konserttiohjelmiston esittäminen, yleisölle esiintyminen, vastavuoroisuuden saavuttaminen yleisön kanssa, oppiminen, laulamiseen keskittyminen, mukana oleminen sekä lauluvallinat, joista kuulijat pitävät. Ilon kokemisen koettiin olevan monen asian summa, jossa iloa tuotettiin itselle sekä muille. Ilo tuotti naurua, mukavaa ajanvietettä ja tekemistä sekä hyvää mieltä. Yleisesti Iskelmäsenioreissa mukana olemista kuvattiin piristäväksi, antoisaksi, mukavaksi ja nautinnolliseksi. Ilon saamista verrattiin aikaisempina vuosina saatuihin ilon kokemuksiin. Joissain vastauksissa ilon saaminen koettiin vähäisemmäksi kuin aiempina vuosina. Syynä pidettiin ryhmäkoon suurenemista ja ohjelmiston kappalevalintoja.

"Laulamisen ilo osaavassa porukassa."

"Iloinen mieli."

"Sosiaalinen yhdessäolo iloisten, saman henkisten ryhmäläisten kanssa."

"Iloinen ilmapiiri on innostava ja antaa energiaa esiintymiselle, kun hyvin on harjoiteltu laulut."

"Konserttikiertueen ohjelmiston päämäärätietoinen harjoittelu pitkin talvea ja yhdessätekemisen ilo pitivät mielenkiinnon vireillä ja antoivat motivaatiota olla mukana."

"Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys."

"Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimmäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokee positiivinen vastareaktio."

"Esityksissä tuli sopivasti jännitystä ja onnistumisen iloa, kun näytti, että yleisö tykkää."

"Oli todella suuri ilo olla mukana!"

"Me olemme kehittyneet valtavasti näiden muutamien vuosien aikana, kun yhdessä on laulettu. Ja mikä parasta - me olemme alkaneet uskoa itsekin, että "me ollaan tosi hyviä". Siis ei olla turhan tärkeitä, vaan olemme aidosti iloisia siitä, että esitämme sellaisia lauluja, joista ihmiset tykkäävät. ... Se tärkein on kuitenkin laulamisen ilo, jonka Petra opettajana saa meistä esiin, ja se näkyy varmasti myös kuulijoille."

"Lauluryhmässä on ollut mukava käydä, ryhmähenki on sopivan rento ja ohjaaja innostava. Tuonut siis iloa elämään!"

"Nautin mukana olemisesta ja harjoitusten jälkeen on aivan euforinen olo, kepeä ja voimaannuttava olo."

"Käsittääkseni harrastuksen pitäisi tuottaa iloa ja rentoutusta... Niin olikin ennen. Harjoituksia odotti innolla ja meno oli mahtavaa. (Mikä meno, mikä meininki!) Varsinkin silloin, kun Iskelmäseniorit aloitti pienemmässä kokoonpanossa, mutta, mutta... Mikä muuttui ja miksi? Onko Kuopion ryhmä paisunut liian suureksi? Onko vika kappalevalikoimassa? Ovatko biisit musiikista pitävälle "maallikoille" liian haastavia? Näitä asioita mietin ja valitettavasti en nykyisin koe musiikin tuomaa nautintoa, mielihyvää ja virkistystä kuten ennen."

Huumori

Vaikka huumorin ja ilon mielletään usein kuuluvan luonnollisesti yhteen, antoi huumori itsessään merkityksellisyyttä vastaajille. Huumoria löytyi oppilaiden vastauksista suoraan ja epäsuorasti. Huumoria viljeltiin sekä harjoituksissa että esityksissä. Huumori auttoi ongelmien selvittämisessä, antoi lisäarvoa esityksiin ja rentoutti oppituntien ilmapiiriä.

"Antin elokuväsävelmien taustaesitykset osin huumorin värittäminä toivat esityksiin paljon syvyyttä. Petran ja Antin kemit esitysten aikana kohtasivat ja sitä kautta saatiin lisää arkipäivää esityksiin mukaan."

"Innostava asennoituminen mukana opetuksessa olemisessa. Henkilökohtainen huumorintaju selvittää "pikkuongelmat", jotta ohjelma jatkuisi juontevasti."

"Opettaja on ammattitaitoinen, hyvä, sydämmellinen, avulias ja huumorintajuinen."

"Olisiko hyöty vai huvi, kun korvamato työskentelee väliaikoina!"

Elämänsisällön lisääntyminen

Elämänsisältö esiintyi vastauksissa haaveiden toteuttamisena, harrastuksen uudelleen aloittamisena, elämyksen kokemisena, energian saamisena, mieleenpainuneiden musiikkihetkien saamisena ja jatkuvuuden tuomisena elämään. Elämänsisällön tuomisesta puhuttiin vastauksissa suoraan ja epäsuorasti. Sitä toivat muistot, joita harjoitukset ja esiintymiset antoivat, sekä elämänmyönteisyyden tunteminen. Elämänmyönteisyys antoi vastaajille hyvää mieltä, energiaa ja virkistymistä. Sisältöä elämään toivat uuden kokeminen, oppiminen, yhdessä tekeminen, laulaminen ja yleisö. Vastauksissa myönteisyyden syntyminen, tai siihen vaikuttaneet asiat, eivät tulleet aina esille, vaan siitä kirjoitettiin yleisessä muodossa, kuten *"Hyvä merkitys"* ja *"Todella SUURI myönteinen merkitys"*.

"Tärkeä, olen aina halunnut "kuoroon", mutta työssä ollessa en ehtinyt."

"Lapsuuden harrastuksen uudelleen herätys, vanhat kappaleet, jee"

"En ole teidän harjoituksissa, mutta uskon asianomaisten elämäntilanteeseen lisää sisältöä ja kuuntelijoille elämyksen ja nautinnon."

"Suuret kiitokset mieleenpainuneista miellyttävistä musiikkihetkestä. Innolla taas odotan seuraavaan kokoontumiseen musiikin pariin."

"Tämän vuotinen konserttikiertue oli vielä suurempi elämys ja kokemus kuin edelliset. Erityisesti Rauhalahdi oli suorastaan koskettava yleisöpalautuksineen."

"En kadu päivääkään sitä, että lähdin mukaan Iskelmäseniorit lauluryhmääsi. Laulu antaa tosipaljon voima koko elämäni. Tämä konserttikiertue keväällä oli Iso juttu, jännitti kovasti tulla ison yleisön eteen. Vanhat konarit ja sinä Petra teitte kuitenkin kaikesta helppoo ja luontevaa. Miehenikin on kuskannut monia ja kannustaa laulamistani. Olen ollut laululintunen pienestä pitäen ja tämä on ollut minulle kuin Lottovoitto koko elämään ja jatkan varmaan kuorossasi pitkään... Kiitos Petra olet Huippu-tyyppi ja tsemppari."

"Kevään konsertit ovat antaneet itselleni ylimääräistä energiaa, olla soittamassa, sekä kokemassa ihania unohtumattomia hetkiä musiikin parissa, suuressa ryhmässä, ja suuren yleisömäärän edessä."

"Suuret kiitokset mieleenpainuneista miellyttävistä musiikkihetkestä. Innolla taas odotan seuraavaan kokoontumiseen musiikin pariin."

"Hyvä juttu - tätä myös jatkossa. Iso kiitos."

"Musiikkia, laulamista muillekin kuin vain itselle tuo hyvän mielen. Minä niin tykkään laulamisesta."

"Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimmäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokea positiivinen vastareaktio."

"Osallistuminen on oma valinta ja mielekäs toiminta ja tekeminen vaikuttaa positiivisesti myös muuhun elämään."

7.4 Itsensä toteuttaminen

Itsensä toteuttaminen sisälsi viisi eri teemaa, jotka olivat itsensä kehittäminen, esiintyminen ja yleisö, harrastuksen jatkuvuus, myönteiset kokemukset sekä ohjelmiston sisältö. Itsensä toteuttaminen oli tärkeää iästä tai oppilaan taitotasosta riippumatta.

TAULUKKO 5. Oppilaiden itsensä toteuttamisen jaottelu ja niiden merkitys

Itsensä toteuttaminen	Merkitys
itsensä kehittäminen	uskallusta ja rohkeutta, onnistumisia, haaveiden toteutumista, yhdessä tekemistä, itsevarmuutta omaan tekemiseen, elokuva-alan lisätuntemusta, esiintymistaitojen paranemista, soitto- ja laulutaidon kehittymistä
esiintyminen ja yleisö	palkitsevia lopputuloksia, yhteisen tavoitteen, itsensä toteuttamista, motivaatiota, onnistumisia, yhteys yleisöön, yleisön myötäelämistä, yleisön välittömiä reaktioita, tulevaisuuden tavoitteen
harrastuksen jatkuvuus	muistoja, uusia projekteja, jatkuvuutta, motivaatiota, intoa, odotusta, harjoittelua, yhteenhioutumista, yhteisen päämäärän saavuttamista
myönteiset kokemukset	antoi myönteisiä kokemuksia yksin ja ryhmän kesken, onnistumisia, voimaantumista, iloa, nautintoa, oppimista, yhteisöllisyyttä, yleisön vastareaktioita, sosiaalista kanssakäymistä, ryhmään kuulumista, harrastuksen aloittamisen, parhaansa tekemistä
ohjelmiston sisältö	motivaatiota, oppimista, pitkäjänteistä työtä, hankaluuksia, oppimisen työläyttä

Itsensä kehittäminen

Itsensä kehittäminen kuvattiin uskalluksena ja rohkeutena sekä onnistumisten lisääntymisen tunteina. Joillekin vastaajille ryhmään pääseminen oli ollut haaveena jo pitkään, mutta syystä tai toisesta jäänyt aiemmin toteutumatta. Yhdessä tekemisen kokemus tuotti itsevarmuutta vastaajien omaan tekemiseen. Ryhmässä rohkaistui tekemään asioita, joita ei yksin olisi tullut tehneeksi. Itsensä kehittämisessä tuli esiin elokuva-alan lisääntynyt tuntemus, esiintymistaitojen paraneminen sekä soitto- ja laulutaidon kehittyminen.

”Esiintymistaidot, itsevarmuus, ulosanti kehittyi.”

”Henkilökohtainen esitystaito kasvanut suuresti ko konserttikiertueen ansiosta.”

”Ns yhteen hiileen puhaltamisen -henki tuntui suurenmoiselta koko kiertueen ajan. Toisen mukana olevien soitto- ja laulutaito haastoi vapautumaan yhä parempaan suorittamiseen.”

”Odotan ja olen varma, että lopputulos on palkitseva tunne siitä, että olen saanut parhaan kyyni yhteiseen pottiin.”

”Koin itseni jotenkin äärettömän motivoituneeksi ja konsertit nostivat jopa itseluottamusta positiivisessa mielessä.”

”Oli kiva päästä esittämään oppimiaan iskelmiä - haaa, minäkin osaan! Esityksissä tuli sopivasti jännitystä ja onnistumisen iloa, kun näytti, että yleisö tykkää. Mukavassa seurassa oli rattoisaa olla - mikäpä olisi tämän parempaa ajanvietettä! Tulipahan nähtyä erilaisia paikkoja, missä ei ole aiemmin käynyt.”

”Esitykseen valmistautuminen opettaa keskittymiskykyä. Esittäminen ja laulaminen saa hyvälle tuululle, vaikuttaa myönteisesti aivojen toimintaan. Onnistuneen konsertin jälkeen on hyvä olo, tehty työ ei ole mennyt hukkaan. Onnistumisen tunne, muistuttaa, että mitään ei saa, jos ei yritä, pane itseään likoon, toistoja toistojen perään, sieltä ne sitten esityksessä muistuvat mieleen. Se on mahtava tunne kun on viitsinyt, uskaltanut ja satsannut johonkin pitemmän aikaa ja saa sitten itselleen siitä ”palkinnon”.

Esiintyminen ja yleisö

Esiintymiset koettiin vastauksissa palkitsevana lopputuloksena, yhteisenä tähtäimenä, itsensä toteuttamisen mahdollisuutena ja tavoitteen antajana. Esiintymiset lähikunnissa toivat enemmän merkityksellisyyttä kuin kauempana Rantasalmella tapahtunut esiintyminen. Esiintymisten yhteydessä yleisö nähtiin motivaattorina, kanssakulkijana ja onnistumisten mittarina, jolle haluttiin tuottaa mahdollisimman laadukasta esitettävää ohjelmaa. Yleisön kanssa koettu yhteys ja sen synnyttämät reaktiot nostivat esiintyjien merkityksellisyyden kokemusta. Merkityksellisyyttä tuotti myös yleisön myötäeläminen esiintymisissä ja yleisön antamat välittömät reaktiot esiintymisten aikana. Moni vastaajista toivoi esiintymisten jatkuvan tulevaisuudessa.

”Konserttiohjelmiston esittäminen oli kerrassaan voimaannuttava kokemus. Talven harjoittelun tulosta oli ilo esittää kuulijoille, jotka olivat myös aktiivisesti vastaanottavaisia ja ikäänkuin elivät mukana. Se oli mitä suuremmassa määrin todellista nautintoa. Toivottavasti konserttimme jatkuvat.”

”Minulle konsertti ohjelmisto oli viime keväänä vähän erilainen kuin aikaisemmin, sillä sairastin koko kevään, eikä vointini ollut paras mahdollinen. Kuitenkin oli oppimisen iloa siitä, että opin stemmat ja pystyin keskittymään niihin. Tunneilla oli iloinen meininki ja yhdessä tekemisen henki. Oli kivaa odottavissa, eli esiintymisiä! Oli mahtavaa nähdä miten yleisö viihtyi! Hienoa oli sekin kun omat korvat kertoivat onnistumisestamme! Tässä tärkeimmät!”

”Kevään konsertit ovat antaneet itselleni ylimääräistä energiaa, olla soittamassa, sekä kokemassa ihania unohtumattomia hetkiä musiikin parissa, suuressa ryhmässä, ja suuren yleisömäärän edessä.”

”Laulamisesta tykkäävänä, hyvä ohjelmisto ja tuvat täynnä yleisöä. ”Ei huono”! Taisivat, jopa tykätellä?!”

”Käynti alueen ulkopuolella (Rantasalmi) ei antanut esiintymisen osalta samaa, mitä muut kohteet.”

”Harjoituksilla on ollut tavoite, esiintyminen konserttikiertueella.”

”Loppuhuipennus on aina piste iin päälle.”

”Odotan ja olen varma, että lopputulos on palkitseva tunne siitä, että on saanut parhaan kykynsä yhteiseen pottiin!”

”Minulle se tarjosi esittää syksyn ja alkutalven laulu- ja soittoharjoitusten sävelmiä yhdessä mahtavan porukan kanssa ja sitä kautta myös saada uusia elämyksiä musiikin kautta.”

"Kaiken kaikkiaan oli ihanaa lähteä jokaiselle "keikalle". Ehkä siihen vaikutti myös se, että aina tuli toivottu tulos tsempin mukaan "Älä tule huono keikka, tule hyvä keikka."

"Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys. Pidin esitettävistä musiikkikappaleista kovasti. Myös sosiaalisesta yhdessä tekemisestä pidin."

"Kiertueella oli tosi hauskaa. Esitykset onnistuivat mielestäni todella hyvin, mitä nyt itsellekin pikku mokia sattui; näitä eivät kaikki luultavasti edes huomanneet. Porukassa laulaminen yleisön edessä on ihan mahtavaa! Pirstää ja antaa onnistumisen tunteita pitkäksi aikaa."

"Yleisö tykkäsi meidän rempseästä tyylistämme ja innokkaasti olivat lauluissa mukana kuunnellen ja taputtaen, että lisää."

"Harjoittelu tarkoituksen mukaista, että saa tuottaa hyvää, jota kelpaa tarjota satapäisille kuulijajoukoille, saada heidät nauttimaan kuulemastaan."

"Yleisön reaktiot - olimme antaneet heille jotain, josta he pitivät - euforia myös itselle onnistuneista esiintymisistä."

"Yleisöön saatu kontakti oli erityisen mieleenpainuvaa."

"Parasta oli itsellekin se, kun yleisö nautti lauluistamme, se innostaa minuakin jatkamaan."

"Konserttikiertue antoi paljon virkeyttä ja sisältöä elämään. Se lisäsi yhteenkuuluvaisuutta muihin kuorolaisiin ja onnistumisen iloa. Kun huomasi yleisön viihtyvän, olevan mukana ja innostuvan tuntui laulaminen todella tärkeältä. Sitä muistellessa nousee vain mukavia asioita mieleen. Mieleenpainuva viikko!"

Harrastuksen jatkuvuus

Harrastuksen jatkuvuutta peilattiin vastauksissa menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Jatkuvuutta käsiteltiin vastauksissa kahdella eri tavalla. Pisimmillään jatkuvuus koettiin vuosia sitten alkaneeksi ja tulevaisuuteen uusiin projekteihin jatkuvaksi. Jatkuvuus koettiin myös vuoden kestäväenä jatkumona, jolla oli selvä alku ja loppu. Molemmissa tapauksissa harrastuksen jatkuvuus tuotti motivaatiota tulevaisuuden harrastamiseen sekä intoa ja odotusta seuraavaan kokoontumiskertaan. Jatkumo tuotti harjoittelua, yhteen hioutumista ja yhteisen päämäärän saavuttamista. Monissa konserttikiertuetta koskevissa vastauksissa ajatukset olivat jo tulevaisuudessa ja harrastuksen jatkumisessa seuraavina vuosina. Jatkuvuuden nähtiin sisältävän eri elementtejä, joissa kokonaisuus syntyi erilaisista pala-sista harjoitusten ja esiintymisten varrelta. Jatkumossa tähdättiin tiettyyn pisteeseen, joka oli etukäteen tiedossa.

"Mukava kaveriporukka sekä iloinen ja ammattitaitoinen opettaja (myönteisyys tarttuu jonka vaikutus kestää pitkään) motivoi jatkamaan laulamista myös tulevaisuudessa. Suuret kiitokset mieleenpainuneista miellyttävistä musiikkihetkistä. Innolla taas odotan seuraavaan kokoontumiseen musiikin pariin."

"Konserttiohjelmiston esittäminen oli kerrassaan voimaannuttava kokemus. Talven harjoittelun tulosta oli ilo esittää kuulijoille, jotka olivat myös aktiivisesti vastaanottavaisia ja ikäänkuin elivät mukana. Se oli mitä suuremmassa määrin todellista nautintoa. Toivottavasti konserttimme jatkuvat."

"Parasta oli itsellekin se, kun yleisö nautti lauluistamme, se innostaa minuakin jatkamaan."

”Käsittääkseni näitten kiertueitten aikana yhteistyö kapellimestarin ja rumpalin kanssa on kehittynyt todella hyvin. Haasteita riittää, mutta niistä selvitään.”

”Konserttiohjelmisto lähtee muotoutumaan jo syksyllä, kun aihe on valittu ja aletaan harjoittelemaan. On hyvä, että aikaa on tarpeeksi ja laulut alkavat ”hioutua” laulajan mielessä ja opettajan johdolla ”meidän konsertiksi”.”

”Tulen ehdottomasti jatkamaan ryhmässä ensi syksynä uusiin projekteihin.”

”Suuret kiitokset mieleenpainuneista miellyttävistä musiikkihetkistä. Innolla taas odotan seuraavaan kokoontumiseen musiikin pariin.”

”Ennen konserttikiertuetta olimme kulkeneet yhdessä yhteisen matkan, jonka tarkoitus oli yhdessä päästä tavoiteltuun lopputulokseen. Tavoitteeseen pääsemistä auttoi huomattavasti se, että meillä oli mahtava opettaja ja ohjaaja, joka jaksoi, joka harjoituskerralla motivoida ja kannustaa meitä oppimaan uutta ja innostumaan. Tähän liittyy sitoutuminen ryhmään, noudattamaan tiettyjä ”pelisääntöjä” mikä antaa turvallisuutta olla ryhmässä ja osallistua omiin kykyihinsä luottaen antamalla parhaansa.”

Myönteiset kokemukset

Myönteisiä kokemuksia koettiin vastauksissa yksin ja yhdessä ryhmän kesken. Kokemuksista mainittiin onnistumisten ja yhteisten kokemusten saaminen, uudet ja myönteiset kokemukset, voimaantuminen, ilon ja nautinnon saaminen, oppiminen, yhteisöllisyys ja vastareaktion tunteminen. Myönteisiä kokemuksia saatiin muun muassa sosiaalisesta kanssakäymisestä, ryhmään kuulumisesta, harrastuksen aloittamisesta, opettajasta, oppimisesta, yleisöstä, esiintymisistä, uuden kokemisesta ja parhaansa tekemisestä.

”Sain kokea, miten mukavaa on aistia yleisön innostuneet reaktiot esityksistämme.”

”Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimmäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokea positiivinen vastareaktio.”

”Sanoisin että ohjelmiston esittäminen oli minulle kevään kohokohta. Oli niin ihanaa kokoontua yhteen ja jokainen teki parhaansa. Itse koin itseni jotenkin äärettömän motivoituneeksi ja konsertit nosti jopa itseluottamusta positiivisessa mielessä. Todella on ollut merkityksellistä ja toivoisin, että saamme jatkaa konserteja. Ne olivat piste iin päälle! KIITOS!”

”Kiertue oli mukava ja haastava. Sai uusia kokemuksia ja virkeyttä eläkeläisen arkeen. Myös esiintymisen myötä laulutaito kehittyy. Mukava kaveriporukka sekä iloinen ja ammattitaitoinen opettaja (myönteisyys tarttuu jonka vaikutus kestää pitkään) motivoi jatkamaan laulamista myös tulevaisuudessa.”

”Konserttikiertue antoi paljon virkeyttä ja sisältöä elämään. Se lisäsi yhteenkuuluvaisuutta muihin kuorolaisiin ja onnistumisen iloa. Kun huomasi yleisön viihtyvän, olevan mukana ja innostuvan tuntui laulaminen todella tärkeältä. Sitä muistellessa nousee vain mukavia asioita mieleen. Mieleenpainuva viikko!”

”Konserttiohjelmiston esittäminen konserttikiertueella oli antoisa ja hieno kokemus.”

”Tämän vuotinen konserttikiertue oli vielä suurempi elämys ja kokemus kuin edelliset. Erityisesti Rauhalahdi oli suorastaan koskettava yleisöpalautuksineen. Kiitos Petra.”

Ohjelmiston sisältö

Ohjelmiston sisältö koettiin henkilökohtaisesti tärkeäksi ja motivoivaksi. Kappalevalikoima herätti vastauksissa ajatuksia puolesta ja vastaan. Uusien kappaleiden oppimista pidettiin tärkeänä, mutta toisaalta hankalana ja työläänä. Ohjelmiston helppo oppiminen oli vastauksissa tärkeää. Osa vastaajista piti ohjelmiston kappaleita tuttuina, toiset tuntemattomina. Vastauksissa tuli esiin, että toiset oppilaista olisivat halunneet valita itse enemmän ohjelmassa olevia kappaleita. Ohjelmiston harjoittelu nähtiin pitkäjänteisenä työnä, mutta osassa vastauksista kappalevalikoima liian laajana.

”Tykkään laulamista ja näistä vanhoista tutuista kappaleista löytyy yllättävän paljon hienoja yksityiskohtia. Oikeastaan yllätyin.”

”Konserttiohjelmisto lähtee muotoutumaan jo syksyllä, kun aihe on valittu ja aletaan harjoittelemaan.”

”Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys. Pidin esitettävistä musiikkikappaleista kovasti. Myös sosiaalisesta yhdessä tekemisestä pidin.”

”Ohjelmistoon valitut sävellykset olivat minulle läheisiä ja innostavia.”

”Paljon uusia lauluja harjoiteltavaksi on ja liian monta, ei ehdi harjoitella kunnolla.”

”Ohjelmiston sisältö tärkeää. Tärkeää, että se on kuorolaisen kannalta helposti opittava. Mielestäni tärkeää, että laulut ovat tuttuja entuudestaan. Taitotaso on noussut huimasti, kun useita vuosia olemme laulaneet yhdessä.”

”Kappalevalinta paljon opettajan valitsemia. Käsitys kappaleiden suosiosta on senioreilla varmaankin erilainen. Toivoisin tulevaisuudessa harrastajien toivomien kappaleiden huomioon ottamista enemmän. Ensimmäisenä konsertti kiertueella näin olikin asia. Jospa konsertti kävijät olisivat tänä vuotena nuorempaa väkeä, jotka ymmärtävät paremmin näitä esitettäviä kappaleita. Eläkeläiset yleisönä ovat myös elokuväsävelmissä kansainvälisten sävelten ja operettien (käännös iskelmien) vaneja. Toivotaan parasta!”

”Jälleen kerran Iskelmäsenioreiden konserttiohjelmisto oli vaativa. Rumpalina tavallisesti olen takarivissä, mutta nyt eturivissä kapellimestarin (positiivisesti) valvovan silmän ja ohjaavan käden alla. Vaikka minulle ei ole rumpunuotteja niin teen omat merkinnät käytettävissä oleviin nuotteihin.”

8 POHDINTA

Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, osallisuus ja yhteisöllisyys. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella on mahdollisuus tulla mukaan kansalaisopistojen kursseille, luennoille ja tapahtumiin iästä, ammatista tai varallisuudesta riippumatta. Kansalaisopistojen toimintaa toteutetaan ilmaiseksi ja maltillisin osallistumismaksuin tarjoamalla matalan kynnyksen osallistumismahdollisuus. Kansalaisopistot ovat paikkoja, jossa kohtaavat kaikenlaiset ihmiset. Kursseilla mukana olo edistää monipuolista kehittymistä ja tukee aktiivista kansalaisuutta tuoden elämänsisältöä iästä riippumatta. Tämä luo ainutlaatuisen oppimipaikan, jossa erilaiset ihmiset kohtaavat samojen mielenkiinnonkohteiden äärelle. Opiskelumahdollisuus ja vapaaehtoistyö tuottavat suuren määrän erilaisia merkityksiä ja merkityksellisyyden kokemusten yksilöille ja alueen ihmisille. Kursseilla on mahdollisuus tulla hyväksytyksi ja kokea myönteisiä vaikutuksia elämään. Kursseilta saatu anti voi olla parasta sisältöä elämässä ja niiden parista saadut ystävyysuhteet jatkua pitkälle tulevaisuuteen. Toiminta rohkaisee oman itsensä hyväksymiseen ja arvokkaaksi kokemiseen. Kansalaisopistot toimivat ympäri Suomen. Mitä laajemmalla toimialueella ja moninaisimmin kurssitarjonnoin kansalaisopistot toimivat, sitä kokonaisvaltaisemmin hyvinvointivaikutukset jakaantuvat ihmisten kesken.

Ei ole sama kuinka merkitykselliseksi itsensä tai tekemisensä tuntee, vaan päinvastoin: juuri sillä on merkitystä. Ihminen voi aktiivisena toimijana vaikuttaa elämänlaatunsa parantamiseen myönteisen ajattelun ja tunneilmaisun avulla. Iskelmäseniorit vaikuttivat toiminnallaan omaan elämäänsä, lähimmäisiinsä ja alueen ihmisiin tuomalla harjoittelun ja konserttien avulla myönteistä sisältöä monien elämään. Vaikka merkitykset ja merkityksellisyys ovat teemoina laajoja, tuloksia ja päiväkirjamerkintöjäni lukiessani yllätyin, kuinka monin eri tavoin, mutta samankaltaisesti, merkitykset koettiin. Myönteisiä vastauksia selitti osaltaan vapaaehtoinen kysymyksiin vastaaminen, joka saattoi karsia kielteisten vastausten antamisen. Merkityksellisyys ei rajoittunut oppilaisiin, vaan tuli esiin lisäksi alueellisena vaikuttavuutena. Samat teemat löytyivät tutkimastani aineistosta. Opiskelu ja esittäminen vastasivat opiskelijoiden tarpeisiin, odotuksiin ja haluttuun tekemiseen. Yleisöä täynnä olevat konserttipaikat kertoivat esiintymisillä olevan merkitystä alueen ihmisille.

Että saa olla yhtä ison kokonaisuuden kanssa, olla jotain.” Merkityksellisyys antaa mahdollisuuden kokea itsensä osana suurta kokonaisuutta. *”Iso henkireikä laulujen ja ystävien kera. Laulusta me voimaa saamme.*” Kulttuurin harrastamisessa yhteiset kokemukset synnyttävät merkityksellisyyttä etenkin, jos harrastaja osallistuu kulttuurin synnyttämiseen. *”Oli kiva päästä esittämään oppimiaan iskelmiä - haaa, minäkin osaan!”* Merkityksellisyys saa ihmisen tuntemaan tärkeyttä omasta itsestään. *Tuntee kuuluvansa joukkueeseen, jossa kaikilla on sama päämäärä, eli panna parastaan.*” Motivaatio on keskeinen opiskelijan ominaisuus, joka ohjaa opettamista ja oppimista. Esimerkkejä teorian ja käytännön yhteensovittamisesta löytyy monia. Käsittelemäni aineisto antaa vastauksia kurssisisältöjen ja toiminnan merkityksestä opiskelijoille ja opettajalle. Tietoa voi käyttää hyväksi jokapäiväisessä toiminnassa ja erityisesti opetuksessa, jotta kansalaisopistot ja opettajat pystyvät vastaamaan kokonaisvaltaisemmin opiskelijoiden tarpeisiin sekä toiveisiin toimintaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyen. Opettajien on tärkeää nähdä, kuinka merkityksellistä opiskelijoille on säännöllinen kanssakäyminen ja keskustelu tutussa ympäristössä, tuttujien ihmisten kesken. Kuulumisten vaihto,

voimaantumisen, taitojen karttuminen ja positiivisen palautteen saaminen ovat kaikki yksittäisiä syitä osallistumiseen. Niistä yhdessä syntyy mielekäs tekeminen ja merkityksellinen harrastus. Oppilasvastaukset avaavat lisää osallistumissyitä edellisten rinnalle; vuorovaikutushetki opettajan tai ryhmän kanssa voi olla oppilaalle tärkein viikottainen hetki.

Jokaisella ihmisellä on oma persoonansa. Kansalaisopistoissa opettajan persoona on arvokas työväline, jolla jokainen opettaja tekee työtään. Persoonan ottaminen kokonaisvaltaiseen käyttöön tukee opettajien omaehtoista tekemistä, työn mielekkyyttä ja persoonan mukanaan tuomaa tieto-aidon sekä muun osaamisen käyttöönottoa. Kurssisuunnittelussa on pyrittävä löytämään mahdollisimman hyvät vuorovaikutusmahdollisuudet opettajien ja oppilaiden välille kiinnittämällä huomiota opettajan persoonaan ja oppilaiden toiveisiin. Ei ole sama kuka tunneilla opettaa ja ketä. Opetuksessa tulee huomioida opettajan mahdollisuudet tukea oppilaiden persoonallisuuksia. Erityisesti isoissa ryhmissä tämä nousee erityisen tärkeäksi. Jokainen oppilas tulisi kohdata yksilönä. Asia on tärkeä tuoda esiin uusia opettajia töihin perehdyttäessä. Asiasta on tärkeää muistuttaa tasaisin väliajoin myös kokeneita opettajakonkareita.

Kansalaisopistoissa harrastaessa oppilaat kartuttavat ja pitävät yllä terveyden ja hyvinvointiin liittyvää resurssivarastoaan. Sosiaaliset kontaktit, yksilön kehittyminen, terveys ja hyvinvointi sekä itsensä toteuttaminen näkyvät kaikki hyvinvoinnin ja terveyden synnyttämisenä sekä ylläpitämisenä. Kun tavoite opiskelulle on konkreettinen, tulee opiskelusta motivoivampaa. Kielten opiskelijat haluavat oppia, jotta voisivat käyttää oppimaansa kieltä. Kuvataiteen opiskelijat haluavat saada valmiit taulunsa esiin toisten nähtäväksi, tanssijat näyttämään oppimansa koreografian ja musiikin opiskelijat kuuluville oppimansa. Kaikkia esimerkkejä yhdistää halu kehittyä, toteuttaa itseään ja jakaa omaa osaamistaan toisten ihmisten kanssa. Juuri tässä piileekin yksi hienoin kansalaisopistojen merkityksellisyyden lähde; jakaminen. Jaamme omaa osaamistamme toisillemme opettajien ja kansaoppijoiden kautta. Samalla jaamme onnistumisen elämyksiä, pettymyksiä ja mielenkiinnonkohteita kanssaihmiesten kesken. Kurssien anti ja merkityksellisyyden kokemukset eivät rajaudu pelkkään oppimiseen vaan ovat osa suurempaa jakamista, jota opiskellessamme teemme.

8.1 Merkitykset ja merkityksellisyys yksilöille

Kansalaisopistoissa opiskelu tuottaa ihmisille muun muassa sosiaalisia suhteita, ystävyysverkostoja, itseluottamusta, fyysistä ja henkistä hyvinvointia, opiskelumotivaation lisääntymistä, taitojen kehittymistä sekä erilaisia terveyshyötyjä antaen mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen. Yksilöiden kannalta merkittävänä asioina esiin tulivat sosiaaliset kontaktit, joissa nousi esiin seitsemän eri teemaa. Ne olivat ryhmä, sosiaalinen kanssakäyminen, samanarvoisuus, vertaistuki ja vertaisoppiminen, harjoitukset, mukana oleminen sekä opettaja. Ryhmä antoi oppilaille sosiaalisia kontakteja ja joukkoon kuulumisen tunteen. Sosiaalisessa kanssakäymisessä tärkeää oli verkostoituminen samantyylisten ihmisten kanssa, tutustuminen uusiin ihmisiin sekä kaveri- ja ystävyysuhteiden luominen. Samanarvoisuudessa tärkeää oli matalan kynnyksen osallistumismahdollisuus, jota ohjasi oma valinta. Osallistumismahdollisuus toi itsensä arvostamista ja hyväksyntää itseä ja toisia kohtaan. Vertaisoppiminen toi oppimista kanssaopiskelijoilta synnyttäen samalla vertaistukea. Harjoitukset olivat kehittäviä,

motivoivia ja piristäviä kohtaamisia, jotka tuottivat iloa, oppimista ja keskittymistä. Mukana oleminen toi voimaa, mielihyvää ja onnistumisia ollen hyvää ajanvietettä. Opettaja antoi kannustusta, motivaatiota, innostusta, palautetta ja inspiraatiota.

Itsensä kehittämiseen liittyi yhdeksän teemaa. Ne olivat kehittyminen, motivaatio, oppiminen, tavoitteellisuus, itsevarmuuden paraneminen, tekeminen, onnistuminen, haastavuus ja harjoittelu. Kehittyminen jakaantui oppilaan omaan ja yhteiseen ryhmän kehittämiseen, jossa kehittymistä tapahtui taitotason paranemisena harjoittelusta, sosiaalisesta kanssakäymisestä, omien taitojen karttumisesta sekä itsevarmuuden ja ulosannin kasvamisesta. Mahdollisuus ja edellytykset tavoitteisiin pääsemiseksi synnyttivät motivaatiota, samoin tavoite. Motivaatio syntyi innostuksesta, yleisön kohtaamisesta, päämäärätietoisesta harjoittelusta ja yhdessä tekemisestä. Oppiminen tuli esiin tiedon sekä taidon kasvamisena ja sitä koettiin opettajalta, vertaisoppimisena toisilta oppilailta sekä kiertueen aikana kasvaneena tietämyksenä. Tavoitteellisuus toi päämäärän, joita olivat esiintymiset ja oppiminen. Itsevarmuuden paraneminen tuotti itsetunnon nostamista ja rohkeutta omaan tekemiseen. Tekeminen synnytti soittamisen, laulamisen ja esiintymisen iloa, kehittymistä, virkistymistä, vastuun ottamista, lisäenergiaa ja uusia kokemuksia. Onnistuminen syntyi oppimisesta, onnistumisista ja yleisön myönteisistä reaktioista tuoden lisää onnistumisia. Haastavuus ilmeni kielteisesti liian suurena harjoittelemisen tarpeena, mutta myönteisesti haasteista selviämisenä sekä omien taitojen käyttöönottona. Harjoittelu koettiin antoisana, mukavana, kehittävänä ja jopa lääkitsevänä tuottaen hyvinvointia, naurua, muistoja ja joukkoon kuulumisen tunnetta.

Terveiden ja hyvinvoinnin teemassa nousivat esiin viikkorytmin saaminen, henkiset ja fyysiset terveysvaikutukset, muistot, arjessa jaksaminen, ilo, huumori sekä elämänsisällön lisääntyminen. Viikkorytmi toi virkeyttä ja vaihtelua arkeen rytmittäen viikon kulkua. Viikkorytmi antoi odottamisen aiheita ja poisti yksinäisyyttä. Terveysvaikutukset nähtiin henkisenä ja fyysisenä hyvinvointia, kuten rentoutumisena, itseensä uskomisena, kunnon kohoamisena ja muistin huonontumisen ennaltaehkäisyinä. Muistot toivat ajatuksiin mukavia lapsuus- ja nuoruusmuistoja sekä ryhmän kesken saatuja yhteisiä muistoja. Arjessa jaksamista lisäsi työnteon vastapainon saaminen, voimaantuminen, sosiaalinen kanssakäyminen ja vaihtelu arkeen. Oma hetki nollasi ajatukset, auttoi kielteisten ja pelottavien asioiden unohtamisessa sekä rauhoitti, virkisti, rentoutti ja voimaannutti. Ilo tuotti arkeen ja elämään myönteisiä tunteita naurun, mukavan tekemisen ja ajanvietteen sekä hyvän mielen muodossa. Huumorista saatiin apua ongelmien selvittämiseen, lisäarvoa esityksiin ja rentoutta oppituntien ilmapiiriin. Sisältöä elämään toivat uuden kokeminen, oppiminen, yhdessä tekeminen, laulaminen ja yleisö sekä elämänmyönteisyys, joka antoi hyvää mieltä, energiaa ja virkistymistä.

Itsensä toteuttaminen toi yksilöille merkityksiä itsensä kehittämisen, esiintymisen ja yleisön, harrastuksen jatkuvuuden, myönteisten kokemusten ja ohjelmiston sisällön kautta. Itsensä kehittäminen toi uskallusta, rohkeutta ja lisäsi onnistumisten sekä taitojen karttumista. Yhdessä tekeminen toi itsevarmuutta omaan tekemiseen. Yleisön kanssa syntynyt yhteys ja sen synnyttämät reaktiot antoivat merkityksellisyyden kokemuksia. Esiintymiset olivat palkitseva lopputulos, yhteinen tähtäin, itsensä toteuttamisen mahdollisuus ja tavoitteen antaja. Harrastuksen jatkuvuus toi motivaatiota tulevaisuuden harrastamiseen sekä intoa ja odotusta seuraaviin kokoontumiskertoihin. Jatkuvuus tuotti

harjoittelua, yhteen hioutumista ja yhteisen päämäärän saavuttamisen. Myönteiset kokemukset tulivat esiin uusien ja myönteisten kokemusten, nautinnon, yhteisöllisyyden ja ilon syntymisenä, joita saatiin tavoitteista, sosiaalisesta kanssakäymisestä, harrastuksen aloittamisesta, opettajasta ja parhaansa tekemisestä. Ohjelmiston sisältö koettiin henkilökohtaisesti tärkeäksi ja motivoivaksi, vaikka ohjelmiston kappalevalikoima herätti ajatuksia puolesta ja vastaan.

Esittämisestä ja harjoituksista saadut hyödyt näyttäytyvät opiskelijoille merkityksellisyyden lisääntymisenä, hyvinvointina ja terveysvaikutuksina suoraan ja välillisesti hyvin moninaisesti. Vaikka tarkastelen merkitystä ja merkityksellisyyttä yhden ainutkertaisen ilmiön synnyttämänä, nousevat samat teemat esiin lukemassani kirjallisuudessa. Keskeisenä tekijänä kokemuksia yhdistää myönteiset tunteet. Ilo, nauru ja huumori ruokkivat mukavaa yhdessäoloa ja edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Hyvää mieltä ja huumoria viljeltiin monin eri tavoin harjoituksissa, sosiaalisissa ja vapaissa tilanteissa sekä esiintymisissä. Lausahdukset *”Hikihän tässä tulee!”*, *”Aa, sitä Olavi Virtaa”*, *”Se oli semmosta jyttyä.”* ja *”Mulla on niin hyvät kaverit, ettei tätä enää tarttis paljon reenata!”* kertovat opintoryhmän ainutlaatuisesta, mukavasta ja hyväksyvästä ilmapiiristä sekä ryhmän samanlaisesta huumorintajusta. Mitä enemmän vapaa sivistystyö tuottaa ja tuo esiin myönteisiä tunteita ihmisissä, sitä perustellumpaa ja tunnetumpaa kansalaisopistojen tekemä työ on. Myönteisten tunteiden esiintuominen ei ole merkityksetöntä, vaan yksi keskeinen vapaan sivistystyön tarkoitus. Kokemusten tuominen esiin opiskelijakertomuksin ja muun viestinnän keinoin on tärkeää, jotta hyvinvointivaikutukset tunnustetaan mahdollisimman laajasti myös rahoituksenantajien kesken.

Useissa vastauksissa vastaaja tunsii samanhenkisyttä ryhmän opiskelijoiden ja opettajan kesken. Vallitsevalla ilmapiirillä on suuri merkitys toiminnassa, jota ohjaavat psykologiset sopimukset opettajan ja opiskelijoiden välillä. Tuloksia tarkastellessa opettajan ja oppilaiden luontevahvuudet ja päämäärät pääsivät ryhmässä esiin. Vastauksissa ja päiväkirjamerkinnöissä tuli vahvasti esiin opettajalähtöisyys. Johtajuudella on merkittävä rooli innostuksen, hengen, organisaatiokulttuurin ja yhteisen tarkoituksen luomisessa. Opettaja ei kuitenkaan synnytä merkityksellisyyttä yksin, vaan ryhmäilmiönä oppilaiden kanssa. Oppilaiden luontevahvuuksien esiintuominen ja valjastaminen lisäsivät iloa, innostusta, kannustusta ja motivaatiota. Opettajat toimivatkin parhaimmillaan myönteisten kokemusten ja tunteiden synnyttäjinä opiskelijoille ja heidän kauttaan laajemmalle joukolle.

Merkityksellisyys nousi esiin myönteisten asioiden, kuten nautinnon ja voimaantumisen kokemisena. Ihmisten vuorovaikutus toisiinsa synnytti yhteisiä merkityksellisyyden kokemuksia. Sosiaalisten kontaktien ja kanssakäymisen mielekkyys ja tarpeellisuus tulivat voimakkaasti esiin. Miellyttävien oppimisympäristöjen kautta tuetaan merkityksellisyyden kokemusten syntymistä sekä oppilaiden ja opettajan välisiä suhteita. Vastauksissa esiin tulleet ohjelmiston kritisointia ja ryhmän suuruus eivät vastanneet kehittymistä parhaalla mahdollisella tavalla, mutta synnyttivät merkityksiä siitä huolimatta. Tätä selittää päämäärän merkityksellisyys, joka edesauttoi merkityksellisyyden syntymistä oppimisympäristön puutoksista huolimatta. Me tulemme taas -konserttikokonaisuuden harjoittelu ja esittäminen ei ollut kaikille yhtä motivoivaa kuin aikaisempina vuosina. Toisaalta joissain vastauksissa juuri tämä kiertue oli kaikista merkityksellisin. Tämä ei tarkoita, että ohjelmiston esittäminen

tai harjoittelu ei olisi onnistunut yhtä hyvin kuin edellisvuosina, vaan merkityksellisyttä syntyi opiskelijoille eri kokemuksista ja aiheista riippuen eri määriä. Koska merkityksellisyys on kokemuksena jokaisen henkilökohtainen tunne, ”makuasioista ei voi kiistellä”, kuten vanha sananlasku sanoo.

8.2 Harjoitusten ja esittämisen merkitys alueellisesti

Kansalaisopistoista opiskelijat löytävät rajattomasti kehittymismahdollisuuksia. Eri ainealueiden opetuksessa ei ole kyse pelkästään tekniikan kartuttamisesta, vaan kokonaisvaltaisesta oppimisesta, jossa kaikki ihmisyyden osa-alueet ovat läsnä. Kuka tahansa voi tulla mukaan toimintaan. Kuulostaa uskomattomalta! Kansalaisopistot ovat vakiinnuttaneet vuosikymmenien saatossa paikkansa suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Tarvitsemme globaalissa maailmassa vastuullisia yleissivistäviä oppilaitoksia, jotka auttavat meitä kohtaamaan ympäröivän maailman ja tunnistamaan omat vahvuutemme. Tunteaksemme itsestämme merkityksellisyttä ja ylpeyttä, tarvitsemme myönteisten tunteiden syntymistä. Vapaa sivistystyö tekee merkittävää työtä ihmisten hyvinvoinnin eteen. Sen tuottamat hyvinvointivaikutukset ovat erittäin arvokkaita monilla eri mittareilla mitattuna. Kansalaisopiston opintoryhmät ovat toimintaympäristöinä niitä harvoja, jotka hyväksyvät kaikenlaiset ihmiset mukaan toimintaan. Tästä syystä kansalaisopistojen vaikuttavuus leviää laajalle ja monipuoliselle joukolle ympäri Suomen. Koska opiskelun tavoitteet tai opintoryhmät eivät ole tavoitteineen sidottuja valtakunnan tasolla, antaa se kansalaisopistoille itsenäisen mahdollisuuden toiminnan suunnitteluun. Koska asiakaskunta on varsin kirjavaa ja jatkuvassa muutoksessa olevaa, on oleellista pyrkiä vastaamaan eri asiakasryhmien odotuksiin ja tarpeisiin. Opintoryhmiin ovat tervetulleita kaikki iästä, sukupuolesta, uskonnollisesta tai poliittisesta taustasta riippumatta. Tämä edesauttaa hyvinvointivaikutusten saavuttavan monenlaisia ihmisiä opiskelun sekä avoimien ja ilmaisten yleisötilaisuuksien kautta.

Kansalaisopistot ovat alueellisia kulttuurin moniosaajia ja oppimisen paikkoja, joilla pitäisi perustellusti olla kasvavassa määrin yhä enemmän alueellista vaikuttavuutta. Vapaa sivistystyö kasvattaa, tuottaa, kehittää ja ylläpitää moninaista kulttuuria ja sivistystä. Tätä voisi tuoda yhä enemmän esiin kansalaisopistoista puhuttaessa. Oppilaat toimivat siltana oppilaitosten ja alueen ihmisten välillä. Asiantuntijoina he tietävät mitä toimintoja tai koulutusta alueelle kaivataan. *”Käynti alueen ulkopuolella (Rantasalmi) ei antanut esiintymisen osalta samaa, mitä muut kohteet.”* Vastausten perusteella esiintymiset oman alueen sisällä tuovat esiintyjille eniten merkityksellisyttä. Tätä selittävät esimerkiksi tutut katsojat tai uutiset ja keskustelu paikallislehtien ja sosiaalisen median kanavilla, jota esiintyjät pystyvät itse seuraamaan. Kansalaisopistojen avulla matalan kynnyksen kulttuuritarjonta kohtaa korkeakulttuurin, samoin erilaiset kävijäryhmät. Tämä synnyttää parhaimmillaan lisää katsojia ammattilaisten ja kuntien toteuttamaan kulttuuritarjontaan, kuten teattereihin, museoihin, tanssiesityksiin ja konsertteihin.

Esiintymiset synnyttivät myönteisen virtauksen yleisön ja esiintyjien välillä, joka antoi merkityksen kokemuksia esiintyjien ja yleisön välille. Positiivisten vastareaktioiden avulla esiintymiset synnyttivät Iskelmäsenioreissa enemmän merkityksen kokemuksia. Yhteiset kokemukset heijastuvat hyvinvoin-

tina molempien ryhmien lähipiiriin ja siitä edelleen muille ihmisille. Vapaaehtoistoiminnassa keskiössä on antaminen ja eettisyys. Iskelmäsenioreille kiertueen esiintymiset tapahtuivat vapaaehtoisesti kansalaisopiston lukuvuoden ulkopuolella. Vapaus itsensä toteuttamiseen ja mahdollisuus konserttien kuulemiseen toivat alueella hyvinvointia parantaen ihmisten elämänlaatua. Samalla esiintymiset vaikuttivat alueelliseen kulttuurielämään lisäten kulttuuritarjontaa erityisesti vanhemmalle väestölle.

Kansalaisopistot tuottavat laadukkaan opetuksen lisäksi luentoja, tapahtumasisältöä ja moninaista erityisosaamista opettajiensa ja oppilaidensa avulla. Koska harrastaminen on kansalaisopistoissa vapaaehtoista, on motivaatio tärkeä syy toimintaan osallistumisessa. Me tulemme taas -kiertueen harjoitukset ja esiintymiset toivat esiintyjille tavoitteen ja motivaation tulevaisuuteen. Motivaatiolla oli oleellinen osa tavoitteellisessa oppimisessa. Opiskelijoiden motivaatio avaa kansalaisopistoille uusia mahdollisuuksia harrastustoiminnan pitkäkestoiseen kehittämiseen. Oppilaat voivat vaikuttaa kurssisisältöihin. Parhaimmillaan tämä motivoi toimintaan, jota tapahtuu kurssien ulkopuolella. Konserttien esittämisessä tärkeää oli harrastuksen tuoma jatkuvuus. Motivoituneet opiskelijat voivat toteuttaa toimintaa kurssien ulkopuolella vertaisoppimisen tai vapaaehtoistoiminnan kautta joko yksin tai yhdessä opettajan kanssa. Tämä palvelee alueellista kulttuuritarjontaa tuoden lisää aktiivisesti esiintyviä ryhmiä ympäri vuotisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

On hienoa, jos löytää itselleen kutsumusammatin, jossa kokee aidosti voivansa tehdä merkityksellisiä asioita. Kansalaisopistojen avulla nekin, jotka eivät ole löytäneet kutsumusta ammatistaan, tai ovat jo jääneet eläkkeelle, voivat tuntea itsensä ainutkertaiseksi ja merkitykselliseksi samoin kuin kutsumusammattissa. Mielekkäiden toimintojen avulla urakasta tai urasta syntyy parhaimmillaan kutsumus, jossa työn tekeminen koetaan entistä tärkeämmäksi. Kutsumus ja merkityksellinen työ tuovat terveyttä ja tuottavampaa toimijuutta. Samalla tavoin oppilaat voivat tuntea harrastuksestaan kutsumuksen tuottamia hyvinvointivaikutuksia. Jos ihminen osaa ajatella itsensä osana laajempaa kokonaisuutta, kokee hän merkityksellisyyden suuremmin samoista asioista kuin se, joka suorittaa asiat urana tai urakkana. Alueen kehittämistä, oppimista ja hyvinvoinnin synnyttämistä on hedelmällistä tarkastella kutsumuksen näkökulmasta. Taiteellinen opinnäytetyöni syntyi kahden kansalaisopiston ja taiteilija Antti Heikkisen kanssa yhteistyönä ja sitä esitettiin viidellä paikkakunnalla. Päiväkirjamerkinnöissäni näkyy selvästi kutsumuksellinen lähestymistapa konserttikiertueen harjoittamiseen ja esittämiseen. Toisaalta juuri omakohtaisuuden takia kokonaisuuden rakentuminen tuntui välillä raskaalta. Työntekijät, jotka tekevät työtä kutsumuksenaan, ovat työnantajilleen erittäin arvokkaita. Toisaalta heillä on vaarana uuvuttaa itsensä. Työnantajien tulee tunnustaa yhä paremmin työntekijöiden resurssit ja uupumisen merkit pitämällä heihin mutkattomat, keskustelevat suhteet ja säännöllinen yhteys osoittaen kiinnostuksensa työntekijöiden tekemää työtä kohtaan.

Kulttuurinharrastajat elävät pidempään kuin ne, jotka eivät kulttuuria harrasta. Erityisesti kulttuurin omakohtainen synnyttäminen kasvattaa merkityksen kokemuksia. Motivaation ja kutsumuksen voi valjastaa alueen kehittämiseen opiskelijoille ja opettajille, mutta erityisesti heidän yhteistyönään. Alueelliseen yhteistyöhön ja ideoiden jakamiseen on tulevaisuuden tiukentuneen kuntatalouden myötä yhä enemmän painetta. Se avaa uudenlaisia mahdollisuuksia yhteistyöhön ja toimintaan, joka hyödyttää yhä enemmän toimijoita ja alueen ihmisiä. Projekteja toteutettaessa kansalaisopistojen

ryhmät opettajineen voisivat tehdä nykyistä enemmän yhteistyötä eri toimijoiden, kuten kuvataiteilijoiden, näyttelijöiden kolmannen sektorin, lähikansalaisopistojen ja musiikkiopistojen ryhmien sekä yhteisöpedagogien, kanssa. Tämä edesauttaisi ja tukisi kulttuurin monipuolisuutta ja saavutettavuutta alueella verrattain pienin rahallisin panostuksin ammattilaisvoimin tehtäviin kulttuurituotantoihin nähden. Koska ryhmät toimivat erilaisista lähtökohdista käsin, löytyy kansalaisopistoista puoliammattilaisista koostuvia ryhmiä aina harrastelijoihin saakka. Tämä tukee kaikenlaisen kulttuurin ylläpitämistä sekä kehittämistä saavuttaen enemmän ihmisiä kulttuurin hyvinvointivaikutusten äärelle - vieläpä edullisemmin kuin ennen.

8.3 Lopuksi

”Mitä merkityksellisyys tuo minulle? Se tuo välitöntä ja yhteistä innostusta ja onnistumisen elämyksiä. Se tuo yhteisiä, jatkuvia, viikoittaisiakin kokemuksia. Se tuo ammattitaidon ylpeyttä. Minä pystyn tähän, minä osaan. Samoja tunteita se tuo myös oppilaille. Olemme osa suurta kokonaisuutta, jossa jokainen on yhtä arvokas ja osallistuu siihen omalla panoksellaan sitoutuen sen tekemiseen. Se motivoi yrittämään enemmän ja paremmin, myös henkilökohtaisessa elämässä.”

Päiväkirjaote 28.2.2018

Olisi mielenkiintoista ja tervetullutta tutkia lisää kansalaisopistojen ja muiden kulttuurioppilaitosten tuottamien luentojen, tapahtumien ja projektien merkityksellisyyttä sekä taloudellista arvoa opiskelijoiden, yleisön ja alueen näkökulmista. Kulttuurioppilaitokset synnyttävät valtavasti ilmaistapahtumia sekä edullisia konsertteja. Näistä saavutetut hyödyt ovat laajoja verrattuna niihin käytettyjä taloudellisia resursseja. Uskon, että esimerkiksi kansalaisopistojen tarjoamien kulttuuritapahtumien ja osallistumismahdollisuuksien synnyttämät hyödyt ovat vielä aliarvostettuja eikä niistä syntyviä hyötyjä ole tutkittu tarpeeki. Tutkimuksen alla voisivat olla myös pelkästään vapaaehtoistyön ja oppilaiden synnyttämät kulttuuritarjonnat ja niiden saavuttamat kuntalaiset. Monet kuulevat ja näkevät kansalaisopistoissa lukuvuoden aikana opiskeltua osaamista konserttien ja näytelmien muodossa tietämättään, että ne ovat syntyneet kansalaisopistojen kursseilla.

Opinnäytetyössäni raapaisen vasta tärkeiden aiheiden pintaa. Luulen, ettemme kansalaisopistojen työntekijöinäkään ymmärrä kuinka monipuolista, laadukasta ja edullista alueellista kulttuuria tuotamme. Parhaimmillaan isot kulttuuriprojektit tuovat ihmiset tekemään töitä yhdessä. Sosiaalinen kanssakäyminen voimistuu sekä asukkaille tulee tarjolle laadukkaampaa ja monipuolisempaa kulttuuritarjontaa. Osittain vapaaehtoisesti toteutettu kulttuuritarjonta on sen tuottamiin hyötyihin nähden halpa investointi niin tuotannollisesti rahoittajille, kuin kuluttajille itselleen. Vapaaehtoiset kulttuurin harrastajat edesauttavat paikkakuntien harrastusmahdollisuuksien monipuolistumista, ammattilaisten työllistymistä ja edistävät alueen elinvoimaisuutta. Samalla he lisäävät esiintymispaikkojen käyttöastetta tuoden rahallisesti mitattavissa olevaa panostusta esimerkiksi paikalliseen mediaan, kuntien kulttuuri-imagoon ja paikallisiin yrityksiin. Konserteilla ja tapahtumilla on siksi myös rahallista tuottavuutta alueella. Paikallisuus tukee lähialueiden liikkuvuutta ja luo kulttuurihyvinvoinnin saavutettavuutta. Samalla se pitää yllä alueen elinvoimaa ja tukee sen vetovoimaisuutta. Tämä on

erityisen tärkeää maaseudulla, joissa välimatkat ovat pitkiä eikä julkinen liikenne vastaa ihmisten liikkumistarpeisiin. Parhaimmillaan hyvät produktiot lisäävät ja vahvistavat alueen itsetuntoa ja brändiä.

Kulttuurin ja opiskelun synnyttämät hyvinvointivaikutukset ovat laajoja ja monipuolisia. Mitä enemmän tutkimme asiaa lähitulevaisuudessa, sitä vähemmän tarvitsemme perustella vapaan sivistystyön ja kulttuurioppilaitosten tuottamia hyötyjä tai rahoituksen tarvetta tulevaisuudessa. Tarvitsemme enemmän näyttöjä hyvinvoinnin ja merkityksellisyyden syntyyn matalan kynnyksen kulttuurin toteuttamisen ja vapaan sivistystyön opiskelun osalta. Opintotarjonnan ja luentojen lisäksi kansalaisopistot tuottavat pienin taloudellisin resurssein toteutettuja matalan kynnyksen kulttuuritoimintoja, kuten esiintymisiä, konsertteja, näyttelyitä, näytelmiä ja erilaisia tapahtumia. Kulttuurin ja oppimisen hyvinvointivaikutuksista saavat nauttia opiskelijoiden lisäksi nekin, jotka eivät itse osallistu kansalaisopistojen opetukseen. Siksi kansalaisopistojen tekemä työ tulisi nähdä laajemmin kuin pelkkien kursien järjestämisenä. Monet tapahtumat ja esiintymiset järjestetään kansalaisopistoissa opiskelijoiden osalta vapaaehtoisesti. Motivoituneet opiskelijat tuovat yleisötapahtumissa taitojaan esiin ilman rahallista korvausta, aktiivisina toimijoina ja sisäisen motivaation ajamina alueen ihmisten iloksi. Tämä, jos mikä, on merkittävää alueen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Samalla se tulisi tunnustaa laajasti eri tahojen, kuten rahoittajien, toimesta.

Iskelmäsenioreiden esittämät laulut ovat syntyneet itsensä ilmaisemisen tarpeesta. Kansalaisopistot ovat syntyneet ihmisten tarpeista kehittää itseään. Merkityksellisyyttä on etsitty ihmiskunnan historian synnystä alkaen. Minulle itseni ilmaiseminen ja toteuttaminen ovat olleet vahvasti läsnä esiintymisissä. Esiintyessäni olen kokenut parhaimmillani täyttäväni asettamani tavoitteet, joihin olen harjoitellessani pyrkinyt. Opinnäytetyöni avulla olen todistanut, että esiintymiset ovat antaneet samaa merkityksellisyyttä myös opiskelijoille. Olemme pystyneet tuottamaan mielihyvää itsellemme ja muille. Olen pystynyt työskentelemään kutsumusammattissani, mutta samalla oppilaat ovat voineet tuntea samanlaista merkityksellisyyttä kuin kutsumusammattissa työskennellessä.

Kansalaisopistot työnantajina tarjoavat opettajille loputtomasti mahdollisuuksia luovuuden, uusien ideoiden ja työtapojen toteuttamiseen. Työntekijöiltä se vaatii viitseliäisyyttä, uusien ideoiden käyttöönottoa ja luovaa toteutusta. Vapaa sivistystyö tarjoaa siihen keinot. Työntekijöillä on lupa kehittyä, toteuttaa itseään ja olla parhaimmillaan. Konsertit ovat näyteikkunoita kansalaisopistojen toimintaan. Konsertit saavuttavat parhaimmillaan ihmisten lisäksi myös mediahuomion. Me tulemme taas -konserttikiertueen ajoittaminen huhtikuulle 2018 ei ollut harkitsematon teko, vaan harkittu päätös sekä opetuksen, että kansalaisopistojen markkinoinnin näkökulmasta käsin. Kiertue näyttäytyi monipuolisesti eri medioissa tuoden esiin menneitä lukuvuotta ja markkinoimalla uuden lukuvuoden ilmoittautumisen alkua. Konsertit ja tapahtumat voivat toisaalta epäonnistuessaan tuoda kansalaisopistoissa opiskelua epäsuotuisaan valoon näyttäytyen epäammattimaisena harrasteluna ja julkisen rahoituksen haaskauksena. Parhaimmillaan konsertit ja tapahtumat kuitenkin tuovat aitoa vuorovaikutusta ja kohtaamisiaoppilaiden ja opettajien, esiintyjien sekä yleisön kesken korostaen yhteisiä merkityksen kokemuksia yhä vauhdikkaammin digitalisoituvassa maailmassa. Konsertit antavat opiskelijoille kasvot ja oppimistarinat. Samalla ne tuovat esiin opettajien arvokkaan osaamisen.

Kansalaisopistojen on pyrittävä ketterinä toimijoina olemaan tarpeeksi omaperäisiä ja luovia tiedotuksessaan, markkinoinnissaan sekä eri medioiden käytössä, jotta myönteiset mielikuvat tavoittavat eri kohderyhmät mahdollisimman laajasti ja kustannustehokkaasti. Kuntatalouden tiukentuessa monet kansalais- ja työväenopistot painivat matalan kynnyksen saavutettavuuden ja kurssimaksujen korotusten ristitulessa. Vaikka kansalaisopistojen toiminta perustuu lakiin, ulottuvat säästötoimet myös vapaan sivistystyön kentälle. Jos vaakakupissa painavat kansalaisopistoille koituvat mahdolliset lisäkulut konserttien järjestämisestä, on helppoa perustella niiden tukemattomuutta rahallisesti tiukentuneen talouden turvin. Tällöin konsertit ja tapahtumat nähdään kansalaisopistoille mieluummin lisäkuluerinä kuin valtavana mahdollisuutena. Konsertit tuottavat iloa ja merkityksellisyyden kokemuksia niin esiintyjille kuin kuulijoille, sekä jakavat tietoutta kansalaisopistojen osaamis pääomasta. Mikä olisikaan parempi markkinointiväline, kuin oppilaat ja opettajat itse?

En tiedä moniko aikuisopiskelija opiskelee Iskelmäseniorit-ryhmässä musiikkia pelkästään siksi, että tulee taidoiltaan paremmaksi, vai siksi, että voi nauttia jo olemassa olevista taidoistaan. On hienoa voida ajatella, että musiikki itsessään on sisäänrakennettua ihmisyyttä, joka kumpuaa meistä monin eri tavoin sekä uutta oppimalla että jo opittuja taitoja käyttämällä. Merkityksestä ja merkityksellisyydestä kirjoitetaan nykyisin kaikkialla. Uusia kirjoja ilmestyy jatkuvasti. Merkityksellisyys ratsastaa aallon harjalla, josta kaikki haluavat saada osansa. Onko merkityksellisyys kaupallistumassa tai vieraantumassa tavallisesta, rutiiniksi muodostuneesta arjesta, josta elämämme pääpiirteittäin koostuu? Onko merkityksellisyyden tunteista tulossa ovelasti markkinoituja täsmäostoja? Merkityksellisyyttä voi tuntea äärettömän monista asiasta, kenties mistä vain, mikä tuottaa hyvää oloa. Siihen ei tarvita paksua lompakkoa eikä rutkasti aikaa. Merkityksellisyyden kokemus voi löytyä opettajan hymystä tai vieruskaverin kanssa kuulumisten vaihdosta. Opinnäytetyötä tehdessäni en ole voinut olla miettimättä, onko musiikinopettajan työn tärkein ominaisuus olla merkityksellisyyden antajana ja vastaanottajana ihmisten arjen keskellä. Opettajat eivät tarvitse opetuksessaan ihmeellisiä poppaskonsteja; pelkkä läsnäolo riittää merkitysten syntymiseen. Vaikka opettajuus on osaltaan palveluammatti, on se meille monille myös elämäntapa, jota jokainen opettaja toteuttaa omalla persoonallaan, omilla taidoillaan ja visioillaan oman jaksamisensa rajoissa. Opettajana ei voi saada suurempaa merkityksellisyyden tunnetta kuin onnistumisia yhdessä oppilaiden kanssa.

Merkityksellisyyden henkilökohtaista kokemusta ei voi korostaa tarpeeksi. Taiteen, kulttuurin, hyvinvoinnin ja esimerkiksi vanhustyön yhdistämisen kautta on mahdollista luoda uusia keinoja ihmiselämän mielekkyyteen. Konserttikiertueen kaltaiset laajat produktiot tuovat merkityksellisyyttä ja tietoisuutta kansalaisopistojen toiminnasta yhä laajenevalle yleisölle. Suuret produktiot ovat kuitenkin raskaita toteutettavia ja vaativat opettajilta paljon omaehtoista toimintaa. Niiden rinnalle olisi kyettävä tuomaan helpommin toteutettavia kokonaisuuksia, joilla olisi mahdollisimman laaja yleisön saavutettavuus. Tätä voisi edesauttaa eri kulttuuritoimijoiden ja oppilaitosten kesken tehtävä yhteistyö, jolloin ammattilaiset voisivat auttaa yhteistyön tekemistä omalla työpanoksellaan. Tämä ei rasittaisi kenenkään toimijan taloutta suuremmin, mutta se toisi kestävyyttä ja uusia mahdollisuuksia yhteistoimintaan. Samalla se vähentäisi kolmannen sektorin vapaaehtoisten kuormittavuutta järjestelyvastuiden osalta ja avaisi heille mahdollisuuden yhä monipuolisemaan toimintaan ja villeihin ideoihin.

Toivon opinnäytetyöstäni olevan hyötyä omassa työssäni, kollegoideni opetuksessa, vapaan sivistystyksen oppilaitoksissa sekä kuntapäätäjille näkyvissä konkreettisissa tuloksissa. Toivon opinnäytetyöni nostavan esiin myös yhteiskunnallista näkökulmaa, jotta vapaan sivistystyön kentällä tehtävä työ tulisi yhä tutummaksi; onhan sen tuottama toiminta osittain yhteiskunnan varoin ylläpitämää.

Merkityksellisyden kokeminen on jokaisen omakohtainen kokemus. Yksikään saamani vastaus ei ollut väärä, parempi tai toistaan tärkeämpi. Kyselyn tarkoituksena ei ollut määrien mittaaminen tai kantaottavuus oppilaiden arvoihin, päämääriin tai unelmiin vaan ilmiön tarkastelu laadullisen tutkimuksen keinoin oppilasvastauksia ja päiväkirjamerkintöjäni apuna käyttäen. Halusin tarkastella merkitysten syntymistä ylipäättään. Kerättyjä tietoja voi hyödyntää jatkossa toiminnan merkityksellisyden osoittamiseen, kurssisisältöjen luomiseen ja niiden tarkasteluun, markkinointiin sekä opiskelun ja esiintymisten yhteensovittamiseen. Tulosten avulla kansalaisopistot voivat yhä paremmin osoittaa tekemänsä työn tarpeellisuutta. Positiivinen asenne auttaa selviytymään haasteista. Opettajat voivat edesauttaa tietämättään oppilaita vaikeiden asioiden yli, kuten tuloksista selviää. Kehujen, huumorin ja myönteisen ajattelun avulla opettajat voivat tasoittaa oppilaiden negatiivisia tunteita. On tärkeää kohdata oppilaat yksilöinä kansalaisopistojen arjessa. Vastaukset osoittavat, että suuressakin ryhmässä voi tuntea olonsa merkitykselliseksi. Innostus tarttuu!

”Mikä euforian tunne. Seistä siinä aivan yleisöä vastapäätä hikisenä, kaikkensa antaneena ja onnellisena. Tuntee taputukset metrin päästä alkavina ja aloittaa siihen rytmiin sopivana Satumaa-tango, jota meidän ei pitänyt enää esittää, ja esittää vielä senkin jälkeen Akselin ja Elinan häävalssi yleisön laulaessa ja tanssiessa mukana. Kai sitä voisi onneksi kutsua. Onnekkuuudeksikin. Onnekasta ja onnellisuutta siitä, että saan olla osana tätä kaikkea, vaikka se välillä on raskasta ollutkin ja vaatinut paljon ylimääräistä työtä, joka on työltä tuntunut. Ja siitä huolimatta samalla tuntien suurta kiitollisuutta tämän kaiken olemassaolosta.”

Päiväkirjaote 19.4.2018

”Johtajuus, taidepedagogiikka ja taiteilijuus ovat mielenkiintoisia teemoja. Niitä yhdistää tietotaidon valjastaminen omaksi ja toisten ihmisten hyväksi. Taidepedagogina toimin ryhmän johtajana. Taiteilijana johdan itse itseäni. Johtajana toimin opettajana ja oppijana. Ammatteihin kuuluu omien vaistojen käyttö, uuden oppiminen ja jatkuva haaste parhaimman tuloksen saavuttamisesta olemassa olevin aineksin. Ammateissa korostuu ammattitaidon jatkuva kehittyminen, mutta samalla rautainen pohjatyö. Nämä ovat kutsumusammatteja, joita yksi ihminen voi toteuttaa yhtä aikaa.”

Päiväkirjaote 3.1.2018

Päiväkirjan kirjoittamisen hetkestä on ehtinyt tapahtua tähän päivään paljon. Jos tekstiä kirjoittaesani olisin nähnyt tulevaisuuteen, olisin haukkunut henkeäni. Tuolloin minulla ei ollut aavistustakaan tulevasta äitiyslomasta, opintovapaasta, koronaviruksesta tai lasteni kotikoulusta. Kirjoitan viimeistä sivua varsin ristiriitaisin tuntein. Muutamassa viikossa maailmanlaajuinen koronavirus-pandemia on mullistanut elämämme pysäyttäen lentoliikenteen maailmalla, sulkemalla Suomen koulut ja rajat ja antaen minulle joka hetkistä aikaa kotona lasteni kanssa. Samaan aikaan olen kirjoittanut opinnäytetyöni viimeisiä pohdintoja ja seurannut vierestä kansalaisopistojen etäopetuksen aloittamista. Elämme todeksi tulevaisuuden historiaa. Näinä aikoina kansalaisopistojen toiminta korostuu. Muutamat viikot ovat tuoneet eteemme ennennäkemättömiä haasteita. Ne ovat myös avanneet huikeita mahdollisuuksia toimintamme kehittämiseen. Jos löydämme nyt keinot yhteiseen tekemiseen, henkilökohtaiseen kohtaamiseen, oppilaiden aktivoimiseen ja yhteiseen sosiaaliseen kanssakäymiseen yhteisillä foorumeille, voimme hyödyntää kokemuksiamme jatkossa luomalla parhaimmillaan oppilaiden ja opettajien välistä vapaaehtoista jatkumoa lukuvuosien välille. Enää ei ole paluuta entiseen!

Kolmen opiskeluvuoden aikana ymmärrykseni taidetta, opettajuutta ja niiden toteuttamista kohtaan on laajentunut. Opiskelu on tuottanut merkityksellisyyttä minulle ja heijastuu tulevaisuudessa kauttani kollegoihini, oppilaisiini, työpaikkaani ja asuinalueeseeni. Tällä hetkellä suunnittelemme etäopetusta ja vapaaehtoista yhteydenpitokanavaa Iskelmäsenioreille. Tulevan syksyn aikana Kuopion kansalaisopiston ensimmäiset kulttuurikummit vievät kulttuuria omaehtoisesti sinne, missä toimintaa kaivataan. Äitiyslomani aikana ryhmieni vertaisoppiminen, kulttuurikaveruus, on pitänyt yllä itsenäisesti ryhmien toimintaa. On syytä pohtia miten sitä voisi jatkossa kehittää yhä useampien ryhmien vapaaehtoistoiminnan vahvistamiseksi. Ensi lukuvuonna yhteistyö musiikin ainealueen ja eri kulttuuritoimijoiden välillä tulee olemaan suurempaa kuin ennen. Uusien avauksien ja toimintatapojen kautta opiskeluni ja opinnäytetyöni on tuottanut uusia mahdollisuuksia sekä tervetulleita uusia toimintatapoja. Toivon, että kunnissa herätään yhä enemmän näkemään ja kehittämään kulttuurin merkityksellisyyttä kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä ja alueen vetovoimaisuuden kasvattajana.

Jos näin tapahtuu, opintoni eivät jääneet merkityksettömiksi.

LIITE 1: KÄSIOHJELMA

Kuopion, Maaningan ja Lapinlahden
Iskelmäsenioreiden

suomalaisen elokuvamusiikin konsertti

Me tulemme taas

Solistina
Antti Heikkinen

ma 16.4.	Maaninkajärven koulu	klo 18
ti 17.4.	Lapinlahden lukio	klo 18
ke 18.4.	Iisalmen työväentalo	klo 18
to 19.4.	Kylpylähotelli Kunnanpaikka	klo 19
la 21.4.	Järvisydän, Rantasalmi	klo 15

ohjelma

AURINGON LAPSET Malmsten/Karu
RUMARELLUMARILLUMAREI Kärki/Helismaa
MINÄ SOITAN SULLE ILLALLA
Aava/Pekkarinen
VALSSISIKERMÄ
JOTAIN JÄÄ Palin/Koivusalo
ME TULEMME TAAS Kärki/Louhivuori
YÖ KERRAN UNHOA ANNOIT Virta
LAULAVA SYDÄN Kärki/Mustonen
ROMANSSI Fougstedt/Hirvisieppä

väliaika

KAUNIS VEERA-POTPURI
Bergström/Pekkarinen/Jurva
BALLADI Tikanmäki/Leskinen
MUISTAN KESÄN Lehtinen
PAHA VAANII Haavisto
TANSSIT TIPPAAVARASSA Kärki/Helismaa
TANGO HUMIKO Autio/Saukki
SULLE SALAISUUDEN KERTOJA
MÄ VOISIN Godzinsky/Laine
TUOMITTUNA KULKEMAAN Tapio

Kuopion kansalaisopiston kurssi-
ilmoittautuminen alkaa 14.5. klo 10.00

KUOPIO
KANSALAI SOPISTO

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

AALTONEN, Tapio, AHONEN, Pirjo ja PAJUNEN, Heikki 2015. Merkityksen kokemus. Näkemyksiä ja kysymyksiä. Helsinki: Auditorium kustannusosakeyhtiö.

LAKI VAPAASTA SIVISTYSTYÖSTÄ. 21.8.1998/632. Finlex. [Viitattu 2019-12-31.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632>

FRANKL, Viktor E. 1982. Olemisen tarkoitus. Suomentanut SANDBORG, Eila ja JOKINEN Osmo. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

HANCOX, J., NTOUMANIS, N., THOGERSEN-NTOUMANI, C. ja QUESTED, E. 2018. Itseohjautuvuus-teoria. Julkaisussa: BEEDIE, C., BEDFORD, P., HANCOX, J., JIMÉNEZ, A., LIGUORI, G., MIDDELKAMP, J. (toim.), NTOUMANIS, N., O'ROURKE, B., QUESTED, E., RIEGER, T., RIEKKI, J., RINTA, M., THOGERSEN-NTOUMANI, C., WOLFHAGEN, P. Motivointi ja käyttäytymisen muutos. Suomentanut JOUTTIJÄRVI, Heidi. Fitra Oy.

HARRIS, Russ 2007. Onnellisuusansa. Elinvoimaa hyväksymisen ja omistautumisen avulla. Suomentanut PIETIKÄINEN, Arto. Livonia Print SIA: Kustannus Oy Duodecim ja Arto Pietikäinen.

HOTULAINEN, Risto, LAPPALAINEN, Kristiina ja SOINTU, Erkko 2014. Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPU-LAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMI-VAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

IVESON, Chris, GEORGE, Evan ja RATNER, Harvey 2012. Brief Coaching. Ratkaisukeskeinen lähestymistapa. Suomentanut Tuomi-Giddings. Helsinki: Lyhytterapiainstituutti Oy.

JAAKKOLA, Joni 2017. Väkevä elämä. Viisaampi mieli, vahvempi keho. Joni Jaakkola ja Kustannusosakeyhtiö Tammi.

JUNTUNEN, Esko Kalevi 2015. Itä nousee, länsi laskee. Kehitystrendit ja strategiat 2020-luvulle. Vantaa: Tekijä ja Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy FINVA.

JUNTUNEN, Esko Kalevi 2019. Maailma myrskyn silmässä Suomi 2023. Kartuttajayhteiskunnan loppu. Thaimaa: Saroj Aungsumalin.

KANANEN, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print.

KANSALAIPOISTOT.FI. Kansalaisopistotoiminnan historia 1899-2019. [Viitattu 2019-12-27.] Saatavissa: <https://kansalaisopistot.fi/kansalaisopistojen-historia/>

KASKIKUUSEN KANSALAIPOISTO. Tervetuloa Kaskikuusen kansalaisopistoon. [Viitattu 2019-9-19.] Saatavissa: <http://www.kaskikuusi.fi/etusivu.php>

KUMPULAINEN, K., MIKKOLA, A., RAJALA, A., HILPPÖ, J. ja LIPPONEN, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMI-VAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

KUOPION KANSALAIPOISTOa. Historia. [Viitattu 2019-9-19.] Saatavissa: <http://kansalaisopisto.kuopio.fi/kansalaisopisto/historia/>

KUOPION KANSALAIPOISTOb. Toiminta-ajatus. [Viitattu 2019-9-19.] Saatavissa: <http://kansalaisopisto.kuopio.fi/kansalaisopisto/toiminta-ajatus/>

KUPIAS, Päivi ja PELTOLA, Raija 2019. Oppiminen työssä. Tallinna: Tekijät ja Gaudeamus Oy.

LEHTIRANTA, Erkki 2015. Musiikki, henkisyys ja hyvinvointi. Kuinka musiikki voi muuttaa elämäsi. Helsinki: Basam Books Oy.

LEHTONEN, Mikko 1996. Merkitysten maailma. Kulttuurisen tekstintutkimuksen lähtökohta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

LIPPONEN, Krisse 2014. Positiivinen psykologia ja ratkaisukeskeisyys psykoterapiassa. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

MANNINEN, Jyri 2018. Kansalaisopiston aikuisopiskelijat luokkakuvassa. Kansalaisopiston merkitys kuntalaisille ja kunnalle. Helsinki: Kansalaisopistojen liitto KoL.

MARTELA, Frank 2014. Onnellisuuksien psykologia. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A.

B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

MIDDELKAMP, Jan 2018. Malleja motivaation ja käyttäytymismuutoksen ennustamiseen ja ymmärtämiseen. Julkaisussa: BEEDIE, C., BEDFORD, P., HANCOX, J., JIMÉNEZ, A., LIGUORI, G., MIDDELKAMP, J. (toim.), NTOUMANIS, N., O'ROURKE, B., QUESTED, E., RIEGER, T., RIEKKI, J., RINTA, M., THOGERSEN-NTOUMANI, C., WOLFHAGEN, P. Motivointi ja käyttäytymisen muutos. Suomentanut JOUTTIJÄRVI, Heidi. Fitra Oy.

MIDDELKAMP, Jan, JIMENEZ, Alfonso ja RIEGER, Thomas 2018. Taustoitus. Julkaisussa: BEEDIE, C., BEDFORD, P., HANCOX, J., JIMÉNEZ, A., LIGUORI, G., MIDDELKAMP, J. (toim.), NTOUMANIS, N., O'ROURKE, B., QUESTED, E., RIEGER, T., RIEKKI, J., RINTA, M., THOGERSEN-NTOUMANI, C., WOLFHAGEN, P. Motivointi ja käyttäytymisen muutos. Suomentanut JOUTTIJÄRVI, Heidi. Fitra Oy.

OPETUSHALLITUS. Vapaa sivistystyö. [Viitattu 2019-9-20.] Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vapaa-sivistystyo>

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ. Vapaa sivistystyö. [Viitattu 2019-9-20.] Saatavissa: <https://minedu.fi/vapaa-sivistystyo>

PESSI, Anne Birgitta 2014. Myötätunto onnen lähteenä. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

RANTANEN, Jarkko 2013. Vaikuta tunteisiin!. Lisää voimaa tekemiseen. Liettua: Talentum Medio Oy ja Jarkko Rantanen.

SAJANIEMI, Nina ja MÄKELÄ, Jukka 2014. Ihminen voi hyvin joukossa. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

SALMELA-ARO, Katariina 2014. Taitoa ja tahtoa – opiskeluinnoista työn imuun?. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

TAIPALE, Vappu 2014. Vanhuuden voimavarat. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

TAKATALO, Erkki 2010. Toimiva työyhteisö. Näkökulmia opistotyön kehittämiseen. 1. Painos. Vantaa: Hansaprint Oy.

TUOMINEN-SOINI, Heta 2014. Onko nuorella kaikki hyvin, jos koulussa menee hyvin?. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

UKKOLA-VUOTI, Liisa 2017. Musikaaliset geenit. Hyvinvointia musiikista. Liettua: Kustantamo S&S.

UUSITALO-MALMIVAARA, Lotta 2014. Hyveet ja luontevahvuudet. Julkaisussa: HAKANEN, J., HILPPÖ, J., HOTULAINEN, R., JÄRVILEHTO, L., KUMPULAINEN, K., LAHTI, E., LAPPALAINEN, K., LEHTO, J., LIPPONEN, K., LIPPONEN, L., MARTELA, F., MIKKOLA, A., MÄKELÄ, J., NIEMIVIRTA, M., OJANEN, M., PESSI, A. B., RAJALA, A., SAJANIEMI, N., SALMELA-ARO, K., SOINTU, E., TAIPALE, V., TAPOLA, A., TUOMINEN-SOINI, H., UUSITALO-MALMIVAARA, L. (toim.). Positiivisen psykologian voima. Juva: PS-kustannus.

WOLFHAGEN, Peter 2018. Motivaatio ja käyttäytymismuutos elintavoissa. Julkaisussa: BEEDIE, C., BEDFORD, P., HANCOX, J., JIMÉNEZ, A., LIGUORI, G., MIDDELKAMP, J. (toim.), NTOUMANIS, N., O'ROURKE, B., QUESTED, E., RIEGER, T., RIEKKI, J., RINTA, M., THOGERSEN-NTOUMANI, C., WOLFHAGEN, P. Motivointi ja käyttäytymisen muutos. Suomentanut JOUTTIJÄRVI, Heidi. Fitra Oy.

Kulttuuri

Toimitus: Veera Jaaskelainen, Mika Taavitsainen
Sähköposti: kulttuuri@savonsanomats.fi,
etunimi.sukunimi@savonsanomats.fi.
Puhelin: 017303111

Iskelmäkonsertit houkuttelevat salit täyteen. Kuva Kunnonpaikasta keväältä 2016, soistina Antti Heikkinen ja laulattajana Petra Lisitsin-Mantere.

Musiikki

Kolmas kerta kiertueelle

Vanhalle iskelmälle on selvästi tilausta, tietää Petra Lisitsin-Mantere.

Kuopio liika Taavitsainen

Ensimmäisenä huonot uutiset. Näyttelijä-kirjailija-laulaja Antti Heikkinen nähdään viimeistä kertaa Kuopion ja Maaningan iskelmäsenioreiden ja lapinlahdelaisen Mahottomat-pelimanniorkesterin kiertuesolistina.

Tai ehkä viimeistä kertaa, lieventää Kuopion kansalaisopiston musiikkipedagogi ja joukon taiteellisen johtaja Petra Lisitsin-Mantere.

Tämä on kolmas kiertue, jossa Antti on kokoonpanomme solistina. Ensi vuonna lähemme uusille urille, sillä Kaustisen kansanmusiikkijuhlilla vuoden 2019 teemana on Savo, ja se on tuleva päämäärämme.

Ennen tuota on tarjolla kuitenkin Heikkisen ja senioreiden

yhteinen iskelmäkiertue, joka tällä kertaa keskittyy suomalaiseen elokuvamusiikkiin. *Me tulemme taas* -kiertue vihjaa jo nimeltään, että ainakin taiteilijat Reino Helismaa ja Tapio Rautavaara ovat vahvasti esillä konsertin kattauksessa. Lisitsin-Mantere listaa, että matka tosiaan kulkee tukevasti 1900-luvun tunnelmissa Tatu Pekkarisen riilumareista Tauno Palon balladeihin.

Aikaisempiin konsertteihin poikkeuksena ohjelmistossa on nyt mukana myös 2000-luvun sävellyksiä, "sellaisina sopivina

” Yleisölle ja kavereille jaettava iloinen fiilis on tärkeämpää kuin se, osaako kaikki sanat tai nuotit.

mausteina” kuten taiteellinen johtaja asian määrittelee.

Olemme pyrkineet siihen, että koko ohjelma ei ole täysin ennalta arvattava.

Esiintyjille on ollut myös sopiva ja mieluisakin haaste, että olemme opetelleet kappaleita, jotka eivät automaattisesti ole tuttuja. On menty vähän sen turvallisen oman mukavuusalueen ulkopuolelle.

Joukkoon aikaisemmat iskelmäkiertueet ovat olleet suosittuja, ja esimerkiksi viime vuonna tehdyn kiertueen konsertit myytiin loppuun. Lisitsin-Mantere uskoo, että suosioon on useita syitä. Yksi tällainen on uutta ja vanhaa yhdistävä esiintyjäjoukko: nuoret möyhentävät vanhasta tuotannosta esiin uusia kappaleita, ja seniorit tuovat teoksiin kokemuksen ja henkilökohtaisen suhteensa.

Vanhoista ja tutuista biiseistä muotoutuu tätä kautta esitys, joka tarjoaa tuttua säveltä uudella tavalla. Jokin tässä yhdistelmässä on mennyt oikein.

Toinen syy on Lisitsin-Mantereen mielestä ammattilaisten, harrastajien ja yleisönkin asettaminen esityksessä samalle viivalle.

Siinä on jotakin hirveän kiehtovaa, esitys on arjesta kohotautumista niin esiintyjille kuin yleisöllekin. Varsinkin esiintyjille konsertti on palkinto tehdyistä työstä.

Kalkkiaian lavalla nähdään noin 70 esiintyjää. Lisitsin-Mantere laskee, että Kuopiossa, Maaningalla ja Lapinlahdella on yhteensä noin 80 harrastajan joukko, joka koostuu kolmesta sukupolvesta.

On tällaista kaltaistani kolme-lympyisiä, sitten on äitini ikäpolvea ja mummoni ikäpolvea.

Kaikkia harrastaja yhdistää sama musiikkimaku, Lisitsin-Mantere sanoo.

Kuoroharrastukseen yhdistetään yleensä harrastuksen sosiaalinen puoli, ja se on Lisitsin-Mantereen mukaan vahvasti läsnä myös iskelmäsenioreiden toimissa. Yksi syy suosioon on myös harrastuksen matala kynnyks.

Meillä ei ole pääsykokeita. On toki mahtavaa, jos osaa laulaa stemmoja tai opettelee niitä, mutta se ei ole välttämätöntä. Yleisölle ja kavereille jaettava iloinen fiilis on tärkeämpää kuin se, osaako kaikki sanat tai nuotit. Kaikkien laulu on merkittävä.

● Me tulemme taas -konsertit alkavat tänään Maaninkajärven koululta kello 18. Kiertue jatkaa Lapinlahden lukulle 17.4., Isalmen työväentalolle 18.4., Vuorelan Kunnonpaikkaan 19.4. ja Rantasalmen Järvisydämeen 21.4.

MARKO HÄPPÖ

Sydän- viikko kutsuu ulos

YLÄ-SAVO
Innimari Hyvärinen

Tänään sunnuntaina alkaa viikon mittainen Sydänviikko. Viikon teema on ulkoilu, mikä on esillä myös Sydänviikon tapahtumissa.

Savon Sydänpiiri ja paikalliset sydänyhdistykset järjestävät viikon aikana tilaisuuksia, joihin on vapaa pääsy.

Maanantaina 16.4. pidetään Sydänilta eteivärinästä kello 16.30 alkaen Koulukeskus Suvannossa Keiteleellä. Dosentti, kardiologian ja sisätautiin erikoislääkäri Petri Tuomainen Kuopion yliopistollisesta sairaalasta puhuu otsikolla "Minulla on eteivärinä - mitä se tarkoittaa?" Tuomaisen jälkeen INR hoitaja **Milla Kajaan** Keiteleen terveysasemalta luennoi aiheella "Elämä eteivärinän kanssa".

Tiistaina 17.4. Suomen Sydänliiton vilttikäri **Anna Mari Hekkala** luennoi kello 12.30 sydäntutkimuksista Iisalmissa **Lumakokouskeskus Keskiviikkona 18.4.** Savon Sydänpiirin ravitsemusterapeutti **Mari Härkönen** luennoi aiheella "Voimaa ja terveyttä ravinnosta" kello 18 alkaen Kuruveden kulttuuritalolla.

VALINTA

Zodiak - Uuden tanssin keskus on Vuoden teatteri

Suomen Teatterit ry:n Vuoden teatteri 2018 on helsinkiläinen, Kaa-pelitehtaalla toimiva tanssiteatteri Zodiak.

Zodiak on kokeiliva ja uutta luova nykytanssin keskus, jonka toiminnassa korostuvat taiteilijajärjestys, yhteisöllisyys ja yleisötyö. Se on kurottanut jatkuvasti kohti uusia yleisöjä ja yhteisöjä.

Zodiak toimii nykykoreografian ja nykyesityksen keskeisenä tuottajana ja esitysfuorumina Suomessa. Zodiak on myös Helsingin tanssin aluekeskus. Zodiakin toimintaa tukevat opetus- ja kulttuuriministeriö ja Helsingin kaupunki.

Iskelmäseniorit ja Mahottomat ovat Petra Lisitsin-Mantereen kanssa paneutuneet tällä kaudella suomalaiseen elokuvasävelmisiin.

Ei vain rillumareita, vaan myös Balladi

Iskelmäseniorit ja Mahottomat tekevät läpi-leikkauksen suomalaiseen elokuvasävelmistöön.

IISALMI, LAPINLAHTI
Pirjo Nenola

Suomalaista elokuvasävelmistöä **Tauno Palon** tunnetuksi tekemistä lauluista **Anssi Tikkanen** säveltämään ja **Juicen** sanoittamaan **Balladiin** elokuvasta **Klaani** on tarjolla Kuopion kansalaisopiston Iskelmäsenioreiden ja Kaskikouksen kansalaisopiston Mahottomat-yhtyeen konsertissa **Me tulemme taas**.

Kapellimestarina kevään konserttikiertueella on **Petra Lisitsin-Mantere** ja laulusolistina **Antti Heikkinen**, joka myös juontaa konsertin.

– Meillä oli kaksi teemaa miehen päällä. Ajateltiin, että suomalaisesta folkista olisi tehty konsertti, mutta sitten joku välytti, että toinen vaihtoehto voisi olla suomalaiset elokuvasävelmät.

– Asiasta äänestettiin, Lisitsin-Mantere naurahtaa. Iskelmäsenioreilla ja Mahottomilla on ollut yhteinen kiertue jo kahtena aikaisempana vuonna. Viime vuoden teemana oli **Kultainen 1960-luku** ja kaksi vuotta sitten **Muistojen kulttuurit** iskelmät.

– Tämän kauden aihe oli minulle hankalin näistä kaikista, koska olimme käyttäneet jo kahdessa aiemmassa konsertissa elokuvasävelmiäkin ja nyt piti löytää uusia, kertoo ryhmittä opettava ja niille sovitukset tekevä Lisitsin-Mantere.

Läpileikkauksessa elokuvasävelmistöstä on ikivihreiden lisäksi uudempiä kappaleita. – Tämä vuonna oppilaat ovat joutuneet opettelemaan helle-tuntimattomia kappaleita. Aikaisempina vuosina he osasivat kappaleet jo valmiiksi ulkoa. Lisitsin-Mantere kertoo.

– Se on ollut työllämpää sekä oppilaille että opettajalle, mutta Lisitsin-Mantere kiittelee laulajiaan, jotka uskalsivat tarttua haasteisiin.

– Et oo tosissas", Iskelmäseniorit sanallivat opettajalleen, kun tämä toi harjoituksiin sovitusta selästä sävelmistä, jotka eivät olleet laulajille ihan itsestään selvyyskysä – kuten Tikkanen **Balladista**, johon Lisitsin-Mantere teki sovituksen toiselle ja kolmannelle äänelle.

Tieto

Iskelmäseniorit

- Kuopion kansalaisopiston harrastepiiri.
- Myös rekisteröity yhdistys.
- Vaalii vanhaa suomalaista iskelmäperinnettä.
- Mukana on laulajia Kuopiosta, Maaningalta

- ja Sillinjärveltä.
- Konserteissa mukana Kaskikouksen kansalaisopiston Mahottomat Lapinlahdelta.
- Opettajana ja kapellimestarina Petra Lisitsin-Mantere.

– Se on selvästi kokeellu-lisempaa, mutta on aika rohkeaa. Saa nähdä, ottaako myös yleisö vastaan sen, että ei mennä pelkällä rillumareilla.

Kansanmusiikkona Petra Lisitsin-Mantereelle improvisaatio on luonnollinen opetustyyli – ja improvisoiminen myös tilanteessa, jossa kuukautta ennen konserttikiertueita kävi ilmi, että viisi kappaletta on pak-

ko vaihtaa.

– Etukäteisvalmistelua voin jonkin verran tehdä, mutta pitää olla hirveän nopeastikin valmis muuttamaan suunnitelmia.

– "Myö aattelin, että tulee valhdoksia", oppilaat kävivät sanomassa päätöksen jälkeen.

– Porukka on niin rohkeaa ja me Antinkin kanssa halutaan tarjota kuulijoille mahdollisimman hyvää kokonaisuus, tunteiden koko kirjo. Helpointa olisi ollut, että olisi valittu vain laulajille ennestään tuttuja lauluja ja niitä harjoiteltu vuosi, mutta itsensä voittaminen on tärkeää.

Lisitsin-Mantere arvelee, että tältä teetättänyt kausi on varmasti sellainen, jossa lopussa kiitos seisoo.

Kaskikouksen kansalaisopiston Mahottomat harjoitteli syksyn erikseen, ja keväällä kuopiolaiset ja Mahottomat ovat tulleet yhteisharjoituksiin Maaningalle.

Iskelmäseniorit on lauluryhmä, jolle Lisitsin-Mantere on ruvennut soittamaan ensin kaksikielistä ja sitten kolme- ja nyt jo nelikielistä soittoa sitä mukaa, kun porukka on kehittynyt.

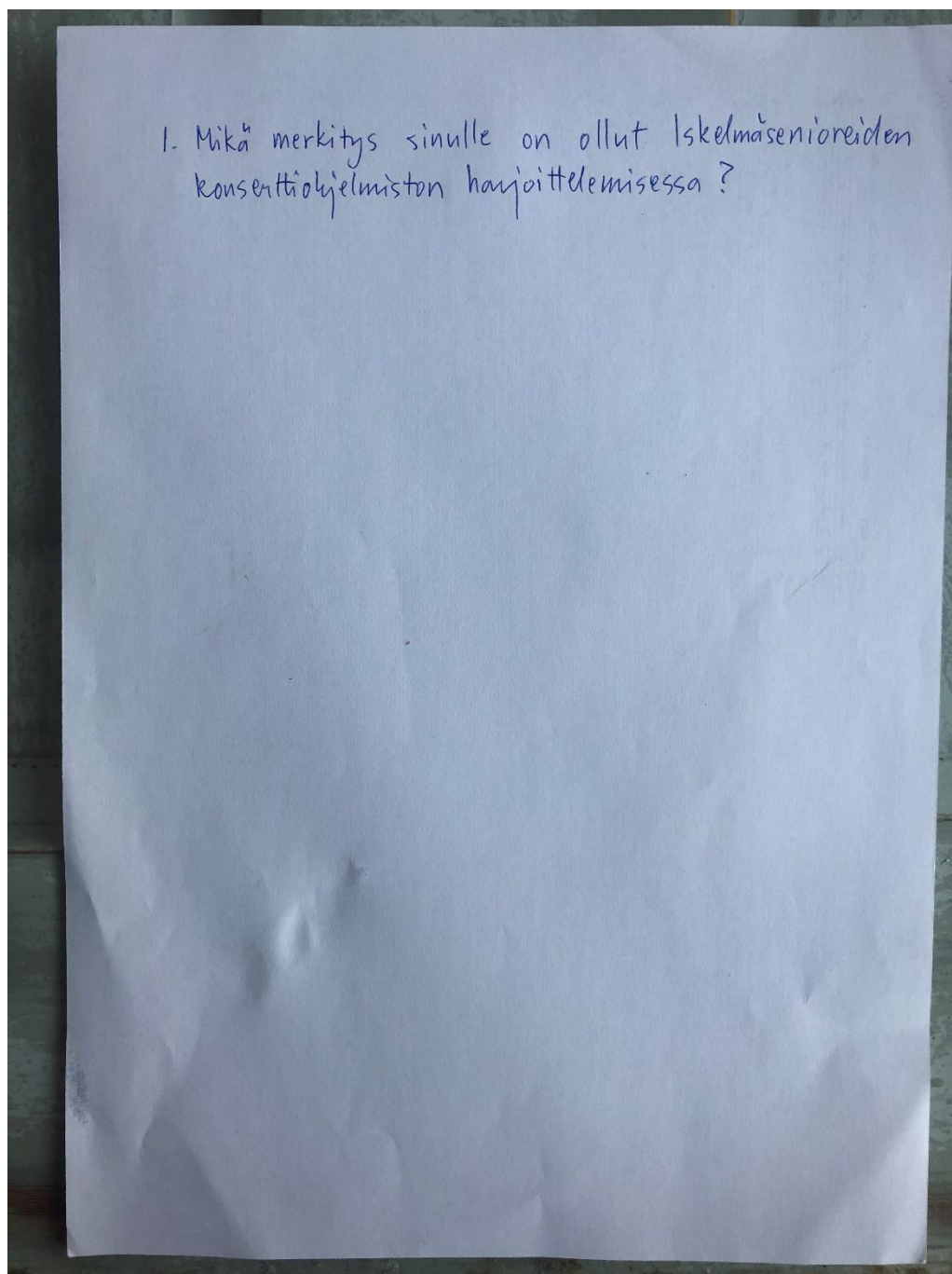
– Olemme Antin kanssa mietineet kappaleet, ja minä olen miettinyt ja soittanut ne niin, että laulettavaa on sekä Antille että Iskelmäsenioreille. Lisitsin-Mantere taustoittaa solistin osuutta konsertin kuluksa.

– Ensimmäisellä minulla on mielessä, että teemme kansanmusiikkialin Kaustiselle.

● Me tulemme taas - Suomalaisen elokuvasävelmisiin konsertti Lapinlahden Iisalalla 17.4. klo 18 ja Iisalmen työväentalolla 18.4. klo 18.

Porukka on niin rohkeaa.

LIITE 4: 1. TUTKINTOKYSYMYS

LIITE 5: 2. TUTKINTOKYSYMYS

Moikka!

Lähetän tässä Sinulle opinnäytetyöni toisen kysymyksen. Vastausta pyydän Sinulta joko sähköpostitse tai paperitse. Vastauksen voit lähettää minulle nimettömänä ja ne käsitellään anonyyminä. Paperisen vastauksen voit toimittaa minulle Kuopion kansalaisopistolle tai minulle henkilökohtaisesti. Sähköpostin voit lähettää minulle tähän osoitteeseen.

Suuret kiitokset avusta!

KYSYMYS:

- Mikä merkitys sinulle oli Iskelmäsenioreiden konserttiohjelmiston esittämisestä konserttikiertueella keväällä 2018?

Ystävällisin terveisin, Petra

LIITE 6: OPPILASVASTAUSTEN JAOTTELU

Sosiaaliset kontaktit

"Tässä porukassa on hyvä henki ja Petra on hyvä johtaja."

"Eläkeläiselle hyvä sosiaalisesti."

"Sosiaalinen mukava tilanne."

"Tutustuminen uusiin ihmisiin."

"Innostava vetäjä."

"Eläkeläiselle harjoitus antaa sosiaalisia kontakteja."

"On tutustunut uusiin, mukaviin ihmisiin."

"Joukkoon kuulumisen tunnetta. Harmonisen, moniäänisen laulun vastakohtaa."

"Puutteena pitkät etäisyydet eri osaryhmien välissä -> ihmisiä ei opi tuntemaan."

"Innostava, laulua kehittävä, sosiaalinen tapahtuma. Opettajan rooli tärkeä, että opettaja on innostava ja kannustava. Antaa palautetta tarvittaessa."

"Ja hyvän porukan kanssa on hauska laulella, hyvä yhteishenki ja iloinen ilmapiiri on innostava ja antaa energiaa esiintymiselle, kun hyvin on harjoitettu laulut."

"Antoisaa, mukavaa, kehittävää, tutustuu ihmisiin, hyvä vetäjä, innostava motivoiva, oppii uutta."

"Tänne tulee kyllä tosi mielellään. Suuri syy on innostavassa johtajassa joka saa yrittämään joka kerralla parhaansa (ja se ei oo paljon se :)). "

"Tuntee kuuluvansa joukkueeseen, jossa kaikilla on sama päämäärä, eli panna parastaan."

"Iso joukko erilaisia tyyppisiä, sosiaalisuus tarpeen."

"Tämä on ollut tosi kivaa. Uusia tuttavuuksia on tullut paljon."

"Opettaja on ammattitaitoinen, hyvä, sydämmellinen, avulias ja huumorintajuinen."

"Erityisesti opettaja loistava inspiroiva ja taidokas ohjaus on mieleen painuvaa! Joten omakohtaisesti olen suuresti yllättynyt, että saan olla mukana tässä produktiossa!"

"Yhteisiä kokemuksia."

"Yhdistää."

"Uusia tuttavuuksia. Yhteishenki."

"Kannustava ohjaus."

"Tapaa paljon erilaisia ihmisiä."

"Lauluryhmässä on ollut mukava käydä, ryhmähenki on sopivan rento ja ohjaaja innostava. Tuonut siis iloa elämään!"

"Olen saanut uusia ystäviä."

"Petran iloisuus, myönteisyys tarttuu, joka vaikuttaa monta päivää eteenpäin ym. ym. Hyvä juttu – tätä myös jatkossa."

"Olen aina halunnut mukaan kuoroon. Iskelmäsenioreissa mukana oleminen on piristävää ja erittäin nautinnollista. Uusia tuttavuuksia on syntynyt ja kuoron vetäjä on sopivasti boheemi ja erittäin kannustava"

"Maanantain harjoitukset ovat kovin odotettu tapahtuma. Laulaminen on jopa niin intensiivistä, että yölläkin herään hyräilemään "Minä soitan sulle illalla..."Nautin mukana olemisesta ja harjoitusten jälkeen on aivan euforinen, kepeä ja voimaannuttava olo."

"Petran iloisuus, positiivisyys."

"Sosiaalista kanssakäymistä hauskan porukan kanssa."

"Mahtava tunnelma. Erittäin kannustava ryhmän vetäjä."

"Erittäin iso merkitys, ihana porukka ja erinomainen ope."

"Vetäjä on TODELLA HYVÄ!!"

"Kuuluminen joukkoon."

"Vaihtelua yksinäisyyteen."

"Että saa olla yhtä ison kokonaisuuden kanssa olla jotain."

"Tietysti monien uusien, erilaisten ihmisten seurassa olo kehittää sosiaalisuutta."

"Yhteisöllisyys -> mukavaa yhdessäoloa."

"Laulamisen ilo osaavassa porukassa +++"

"Sosiaalinen yhdessäolo iloisten, saman henkisten ryhmäläisten kanssa+++"

"Miten iso porukka saadaan soimaan yleisön toivomalla tavalla? Sen selittää kapellimestari, joka osaa innostaa, kannustaa yksilönä ja ryhmänä ja sitä kautta saada ns. kaikki mukaan, jolloin sen myös yleisö aistii."

"Henkilökohtaisesta merkityksestä toteutettuun po konserttikiertueeseen, minulle oli ilman muuta erittäin AMMATTITAITOISEN OPETTAJAN OMINAISUUDET! Luettelonomaisesti niistä mainitsen seuraavasti;

- innostava asennoituminen mukana opetuksessa olemisessa
- henkilökohtainen huumorintaju selvittää "pikkuongelmat", jotta ohjelma jatkuisi juontevasti
- konserttikiertueella mukana olosta tuntui, kuin jostain sai aivan uudenlaista "clamouria" elämään
- omakohtaisesti ko konserttikiertueella saatu tuntemus elokuva-alasta oli mahtavaa
- henkilökohtainen esitystaito kasvanut suuresti ko konserttikiertueen ansiosta
- ns. yhteen hiileen puhaltamisen - henki tuntui suurenmoiselta koko kiertueen ajan
- toisen mukanaolevien soitto- sekä laulutaito haastoi vapautumaan yhä parempaan suorittamiseen
- yleisöön saatu kontakti oli erityisen mieleenpainuvaa
- ohjelmistoon valitut sävellykset olivat minulle läheisiä ja innostavia
- ja TÄRKEINTÄ, että kiertueesta jäi ikuinen palo sydämeen, tietysti opettajan ansiosta!"

"Tutustuin kiertueella entistä paremmin samanhenkisiin laulamisesta tykkääviin ihmisiin."

"Huomasin, miten paljon minulle (ja muillekin jäsenille) merkitsee, kun sinä johdat ja opastat porukkaa innostavuuden ja positiivisuuden kautta."

"Mukava kaveriporukka sekä iloinen ja ammattitaitoinen opettaja (myönteisyys tarttuu jonka vaikutus kestää pitkään) motivoi jatkamaan laulamista myös tulevaisuudessa."

"Iskelmäsenioreiden harjoitukset sekä kaikki syksyn ja kevään kokoontumiset olleet mieluisia hetkiä. Ovat olleet innostavia iltoja lähteä harjoituksiin, sekä oppimaan uusia ja puoliksi tuttuja kappaleita ryhmän kera (soittajien / laulajien)."

"On oiva oivallus, että osa ryhmistä harjoittelee Kuopiossa, Lapinlahdella, ja Maaningalla, ja keväällä harjoittemme kaikki yhdessä konserttikiertuetta varten kaikki yhdessä. Kaikkeen tähän liittyy myös sekin tärkein seikka, että ryhmää on vetämässä ja opastamassa maan mainio musiikkipedagogi,

jonka opetusmetodit ovat kaikkia kannustavia. Vaikea kuvitella, että olisi jokin ryhmä, jossa viihtyvyys olisi parempi. Onni, että satuin huomaamaan tämän kurssin, jossa olen ollut mukana, ja tämän kurssin ohjaaja on jo yllämainittu mainio pedagogi, nimeltä PETRA LISITSIN-MANTERE.”

”Thanaa esiintyä hyvässä kokoonpanossa =orkesteri ja mestari ja me - että minäkin osaan jotain tässä porukassa. Mahtavat fiilikset esiintymispaikoilla olivat ennenkokematonta. Yhteenvetona totean kuten varmaan kaikki kuorolaiset, on syntynyt tietynlainen riippuvuussuhde Sinun, Petra, opettamiseen ja johtamiseen - oli todella suuri ilo olla mukana!”

”Ennen konserttikiertuetta olimme kulkeneet yhdessä yhteisen matkan, jonka tarkoitus oli yhdessä päästä tavoiteltuun lopputulokseen. Tavoitteeseen pääsemistä auttoi huomattavasti se, että meillä oli mahtava opettaja ja ohjaaja, joka jaksoi, joka harjoituskerralla motivoida ja kannustaa meitä oppimaan uutta ja innostumaan. Tähän liittyy sitoutuminen ryhmään, noudattamaan tiettyjä ”pelisääntöjä” mikä antaa turvallisuutta olla ryhmässä ja osallistua omiin kykyihinsä luottaen antamalla parhaansa. Ihminen haluaa luonnostaan tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään.”

”Porukka kasvanut liian suureksi. Määrällinen kasvu ei suoritusta paranna. Lavoilla on tunne eli ”ah-taanpaikan kammo”, jota olen pelännyt nuoresta-pojasta lähtien.”

Yksilön kehittyminen

”Paljon uusia lauluja harjoiteltavaksi on ja liian monta, eli ei ehdi harjoitella kunnolla.”

”On ainakin työllistänyt kotosalla uusia kappaleita, haasteellisia ja.”

”Harjoitus vie kaiken huomion, ei ehdi ajatella omia asioita.”

”Soittotaito kehittyy. On aihetta harjoitella lisää kotona.”

”On antanut paljon harjoitteluintoa myös yksinharjoitteluun.”

”On oppinut ennestään tuntemattomia kappaleita.”

”On ollut haasteellista pysyä porukan mukana laulamassa – taidot kehiin.”

”Nautinnollista kuulla sitten valmis ohjelma konsertissa – sitä odotellessa!”

”Konserttiohjelmisto lähtee muotoutumaan jo syksyllä kun aihe on valittu ja aletaan harjoittelemaan. On hyvä että aikaa on tarpeeksi ja laulut alkavat ”hioutua” laulajan mielessä ja opettajan johdolla ”meidän konsertiksi”. Harjoittelu on ehdoton edellytys onnistuneen konsertin luomiseksi. Harjoittelu luo yhteishenkeä ja kehittää laulajana.”

”Oppii uusia lauluja, saa täsmällistä opetusta erilaisiin kappaleisiin, tutustuminen eri äänillä ja laulun yhteiseen säveleen sointuvan kuuloisesti hyvältä laululta.”

”Tosissaan viikon piristys ja sopivasti haastetta mutta ei liikaa. Tykkään laulamasta ja näistä vanhoista tutuista kappaleista löytyy yllättävän paljon hienoja yksityiskohtia. Oikeastaan yllätyin.”

”Harjoittelu tarkoituksen mukaista, että saa tuottaa hyvää, jota kelpaa tarjota satapäisille kuulijajoukoille, saada heidät nauttimaan kuulemastaan. Hyvää mieltä tulee, kun näkee iloisia, ikäihmisiä täysin rinnoin harjoittelemassa.”

”Olisiko hyöty vai haitta, kun korvamato työskentelee väliaikoina!!!”

”Harjoitukset ovat intensiivisiä kaksi-kolme tuntia.”

”Uusia lauluja on oppinut paljon. Laulutekniikkaa on oppinut ja esiintymistä. Jännittäminen on myös hiukan pienentynyt.”

"Harjoituksilla on ollut tavoite, esiintyminen konserttikiertueella. Olen saanut olla hyvän harrastuksen parissa ja oppinut siinä sivussa jotakin!"

"Käsittääkseni harrastuksen pitäisi tuottaa iloa ja rentoutusta.... niin olikin ennen. Harjoituksia odotti innolla ja meno oli mahtavaa. (mikä meno, mikä meininki..) Varsinkin silloin kun iskelmäseniorit aloitti pienemmässä kokoonpanossa mutta.... mutta.... mikä muttui ja miksi??... Onko Kuopion ryhmä paisunut liian suureksi.... Onko vika kappalevalikoimassa.... Ovatko biisit musiikista pitäville "maallikoille" liian haastavia? Näitä asioita mietin ja valitettavasti en nykyisin koe musiikin tuomaa nautintoa, mielihyvää ja virkistystä.... kuten ennen.... ja etenkin silloin kun harjoittelimme Muistojen kultaamaa konserttia. Ps. mietin myös sitä pitääkö olla eriryhmät amatööreille ja ammattilaisille?"

"Innostaa laulamisesa, orkesterin säestyksellä!"

"Odotan ja olen varma, että lopputulos on, palkiseva tunne siitä, että on saanut parhaan kykynsä, yhteiseen pottiin."

"Laulamisesta olen nauttinut, mutta harjoittelu on ollut vaikeampaa!"

"Oppii uusia kappaleita. Harjoituksissa kehittyä soittajana/konserteissa kehittyä esiintyjänä."

"Opetus jämäkkää ja samalla rentoa."

"Kun on tiedossa esiintyminen, tulee opiskelusta tavoitteellisempaa, eikä se ole pelkkää "siihen suuntaan" lauleskelua."

"Konsertti motivoi yrittämään enemmän. Lisäksi tässä haastaa omat aivonsa, vieläkö oppii ja muistaa ulkoa laulujen sanat."

"Tuleehan tässä myös jännitystä elämään, miten itse konsertti sujuu."

"Mukava oppia uusia lauluja, haasteellistakin."

"Tärkeä, olen aina halunnut "kuoroon" mutta töissä ollessa "en ehtinyt"."

"Kaikki saa osallistua ilman koelauluja. Laulaminen on ihanaa."

"Esiintymistäidot, itsevarmuus, ulosanti kehittyä."

"Laulujen oppiminen."

"Soittamisen ilo. Laulamisen ilo myös. Harjoittelua uusien kpl:n myötä lisää, ettei ole pelkkää yhtä kuin laulelua, soittoa."

"Esiintymisiin vastuullisuutta eri instrumenttien että äänien opettelu myötä."

"Konserttikiertueen ohjelmiston päämäärätietoinen harjoittelu pitkin talvea ja yhdessä tekemisen ilo pitivät mielenkiinnon vireillä ja antoivat motivaatiota olla mukana. Vaikka pääsin sairastelun vuoksi osallistumaan vain yhteen esitykseen, oli laulaminen siinä yhtä riemua. Kiitos!"

"Konserttikiertueella oli oikein mukavaa, tykkäsin kovasti. Iskelmäsenioreissa on parasta itse laulaminen, esiintyminen ei ole niin tärkeää. Keikat meni kuitenkin yllättävän hyvin, eikä esiintyminen jännittänyt juuri ollenkaan. Porukka on mukavaa ja vetäjä osaa innostaa hyvin. Se on myös hyvä juttu, ettei takerruta jokaiseen pikku asiaan, vaan lauletaan täydestä sydäimestä. Joten voidaan jatkossakin käydä esiintymässä."

"Oli kehittävää olla soittamassa isossa ryhmässä ja uusien ystävien seurassa."

"Itsetuntoni ja rohkeuteni laulajana kasvoi kiertueen aikana. Osittain siksi, että ohjelmistomme oli hyvin harjoiteltu ja osittain siksi, että sain vieressäni laulaneilta hyviltä laulajilta tukea minulle epävarmoilla äänialueilla."

"Musiikkia, laulamista muillekin kuin vain itselle tuo hyvän mielen. Minä niin tykkään laulamisesta."

"Onnistumisen tunne, muistuttaa, että mitään ei saa, jos ei yritä, pane itseään likoon, toistoja toistojen perään, sieltä ne sitten esityksessä muistuvat mieleen. Se on mahtava tunne kun on viitsinyt, uskaltanut ja satsannut johonkin pitemmän aikaa ja saa sitten itselleen siitä "palkinnon"."

Terveys ja hyvinvointi

"Virkistävä ja erittäin rentouttava."

"Omaishoitajan (24h) toimen ohessa vapaa ilta. Isohenkireikä laulujen ja ystävien kera."

"Laulusta me voimaa saamme. "

"Muistella nuoruuden tuttuja kappaleita ja opetella soittamaan ne oikein."

"Keskittymistä."

"Naurua."

"Kaiken kaikkiaan hyvä mieli ja huvi, siis: Musica mentis medisinae."

"Palauttaa nuoruusmuistoja."

"Virkistää."

"Iloinen mieli."

"Kaiken kaikkiaan positiivinen vaikutus mieleen ja kehoon."

"Tuo virkeyttä ja iloa viikon alkuun. Unohtaa muut asiat jotenkin "nollautuu" ajatukset. Lisää keskittymiskykyä. Lisää onnistumistunteita. Vaikka kuorossa on menoja ja ääntä, kuoron jälkeen kuitenkin mieli on rauhallinen."

"Eläkkeelle jäädessä piti löytää mielekästä tekemistä, ettei mene pelkäksi oleiluksi. Tämä lauluryhmä jäsentää sopivasti viikon alkua."

"Eläkkeelle jäätyäni on rytmittänyt hyvin viikkoa ja vaihtelua arkeen."

"Hyvää hengitysharjoitusta."

"Virkistävää toimintaa."

"Aivovoimistelua -> Sanojen opettelu."

"Antaa iloa ja jaksamista omaan arkeen."

"Saan paljon iloa lauluharjoituksista ja ääneni on paremmassa kunnossa."

"Iloa arkeen."

"Mielenterveys kohentuu hauskaista, mutta samalla vaativassa ohjelmistossa, tulee uskoa itseän."

"Arjessa jaksaminen -> hyvä vastapaino työlle, kyllä mieli nollautuu."

"Lapsuuden muistojen, harrastuksen uudelleen herätys, vanhat kappaleet jee..."

"Onnistumisen kokemukset."

"Kokonaisuudessaan treenaaminen tässä porukassa on ollut mielen ja sydämen lääkettä ja vaatihan tämä myös fyysistä kuntoaikin -> oppii kroppaansa kannattelemaan suorana, vatsalihakset joutuu koville, keuhkot vahvistuu ym. ym."

"Kyllähän se radion kuuntelukin muuttui aktiivisemmaksi silloin 60-luvun lopulla. Kotkassa kun asuin niin Delilah oli suuri hitti. Paikkakunnan poika kun lauloi. Aika moni nyt iskelmäsenioreissa esitetty kappale oli suosikkini, hiukan myöhemmin muistan, että jukebox baarissa sai suorastaan hurmioon. mm kappaleet Kauan, Tuuliviiri, Nukke pieni, jne. Lieneekö joidenkin 60-luvun kappaleiden harjoittelu saanut minut näinkin syvälliseen pohdintaan musiikin merkityksestä? No, joka tapauksessa

tämä asioiden käsittely on auttanut itseäni löytämään itseäni. Mikä olisi tilanteeni ilman iskelmäse- nioreita. Ei kai muuta kuin jatkaisin samaa mitänsanomatonta, toisille myötäilevää asennetta. Olisi- han tässä ollut mahdollisuus kirjoittaa vaikka kuinka pitkä tarina musiikista, elämän käänteistä elä- mässä ja miksei sitä olisi voinut kertoakin, vaikkapa sen että en soittamista harjoittanut vuosikym- meneen. Ne oli sitten kaverit Tukholmassa 1970-luvulla, olivat muusikkoja ja mukana myös harras- tateatterissa, jossa minäkin. Siitä se lähti soittoharrastus, joka aktivoitui vasta enemmän tänne Lapinlahdelle muutettuani vuosituhannen vaihteessa. Silloin 70-luvulla minulle kerrottiin vasta, mitä ovat soinnut!”

”Elämäntilanteestani johtuen olen poissa Kuopiosta Ruotsissa huoltamassa ja hoitamassa läheistä, ikääntynyttä ja sairasta ihmistä useita kuukausia kerrallaan, ja odotan aina paluutani ja mahdolli- suutta osallistua ja laulaa em. ryhmässä, koska se antaa voimaa ja jaksamista sekä tekee myös ää- nelle hyvää.”

”Ajankohdallisesti kevään "kiertue" oli minulle myös ahdistuksen ja pelon poistaja; olin saanut silmä- lääkärltä kiertueviikon maanantaina tiedon, että joudun silmäoperaatioon (ei kaihi), joten kiitoksia että sain olla mukana kiertueella!”

”Kyllä tämän kevään konserttiohjelmiston esittämisellä oli suuri iloa ja voimia antava merkitys. Pidin esitettävistä musiikkikappaleista kovasti. Myös sosiaalisesta yhdessä tekemisestä pidin.”

”Minulle konsertti ohjelmisto oli viime keväänä vähän erilainen kuin aikaisemmin, sillä sairastin koko kevään, eikä vointini ollut paras mahdollinen. Kuitenkin

- oli oppimisen iloa siitä, että opin stemmat ja pystyin keskittymään niihin.
- tunneilla oli iloinen meininki ja yhdessä tekemisen henki.
- oli kivaa odotettavissa, eli esiintymisiä!
- oli mahtavaa nähdä miten yleisö viihtyi!
- hienoa oli sekin kun omat korvat kertoivat onnistumisestamme! Tässä tärkeimmät!”

”En ole teidän harjoituksissa, mutta uskon asianomaisten elämäntilanteeseen lisää sisältöä ja kuun- telijoille elämyksen ja nautinnon.”

”Kevään konsertit ovat antaneet itselleni ylimääräistä energiaa, olla soittamassa, sekä kokemassa ihania unohtumattomia hetkiä musiikin parissa, suuressa ryhmässä, ja suuren yleisömäärän edessä.”

”No joo. Mieli kyllä virkistyi, vaikka "kroppa" väsyi; kovaa hommaa.”

”Oppimalla uutta vielä vanhemmallakin iällä kohottaa itsetuntoa, mikä saa maanantaisin lähtemään harjoituksiin, jossa unohtuvat omat ongelmat ja vaivat. Estää erakoitumista ja yksinäisyyden tun- netta. Laulaminen ehkäisee muistin huonontumista. Yhdessä saadaan enemmän aikaan kuin yksin. Ryhmässä tutustuu muihin ihmisiin ja saa ystävyysuhteita. Ollaan samalla asialla, vertaistuki on tär- keää. Ryhmässä on myös huomioitava toiset, eikä siellä voi sooloilla. Yhdessä saadaan yhteisiä ko- kemuksia. Koetaan erilaisia tunteita ja tuntemuksia. Opitaan toisilta. Osallistuminen on oma valinta ja mielekäs toiminta ja tekeminen vaikuttaa positiivisesti myös muuhun elämään. Esitykseen valmis- tautuminen opettaa keskittymiskykyä. Esittäminen ja laulaminen saa hyvälle tuulelle, vaikuttaa myönteisesti aivojen toimintaan. Onnistuneen konsertin jälkeen on hyvä olo, tehty työ ei ole mennyt hukkaan.”

Itsensä toteuttaminen

”Mukava laulaa.”

”Ohjelmiston sisältö tärkeää. Tärkeää että se on kuorolaisen kannalta helposti opittava. Mielestäni tärkeää että laulut ovat tuttuja entuudestaan. Taitotaso on noussut huimasti kun useita vuosia olemme laulaneet yhdessä.”

”Tulen ehdottomasti jatkamaan ryhmässä ensi syksynä uusiin projekteihin ☺.”

”Ja onhan se jotain kun tässä elämänvaiheessa vielä nousee lavalle!”

”Kappalevalinta paljolti opettajan valitsemia. Käsitys kappaleiden suosiosta on senioreill varmaankin erilainen. Toivoisin tulevaisuudessa harrastajien toivomien kappaleiden huomioon ottamista enemmän. Ensimmäisenä konsertti kiertueella näin olikin asia. Jospa konserttikävijät olisivat tänä vuotena nuorempaa väkeä, jotka ymmärtävät paremmin näitä esitettäviä kappaleita. Eläkeläiset yleisönä ovat myös elokuvasävelmissä kansainvalisten sävelten ja operettien (käännös iskelmien) vaneja. Toivotaan parasta!”

”Loppuhuipennus on aina piste iin päälle.”

”Kokemuksia iskelmäseniorit kuoroharjoituksista. Kun aloitimme viime vuoden syyskuulla uuden kansalaisopiston lukukauden, oli meillä jo tiedossa, että tulevan vuoden aiheena on Suomalaiset elokuväsävelmät. Niinpä itsekukin osallistuja sai tuoda sävelmätoiveitaan Petralla, joista Petra sitten etsi sekä kuorolle, että soittajille sopivat kappaleet. Sehän oli aikamoista ”vääntöä”, tämä koko prosessi, miten ne loppujen lopuksi sitten valikoituivat siksi kokoonpanoksi, mikä esityslista konsertissa oli. Mutta syksyllä, kun aloitettiin, Petra kantoi joka kerta meille uusia lauluja nuotteineen, ja siitä vaan alettiin laulaa. Harjoiteltiin sopraanot ja altot ja melodiat. Välillä kuului joukosta jos jonkinlaista ”urputusta”, miksi juuri tämä ja tämä kappale..? Me ”Seniorit” kun olemme vähän niin kuin pikku lapsia, että ”minun kappale on valittava ainakin”! Ja tietenkin joukossa oli myös kritiikkiä, miten sovitukset oli laadittu. Mutta Petra kesti hienosta kaikki ”sora-äänet”, eikä alkanut muuttelemaan niitä kenenkään mielen mukaan, vaan niillä mentiin miten hän oli ne suunnitellut. Alussa jotkut laulut tuntuivat tosi tymeitä alkaa opettelemaan, mutta Petra sanoi aina, että ”uskokaa vaan, niin tästä tulee hieno”... niin kuin tulikin. Se Petran into ja eläytyminen siihen opetukseen ja musiikkiin tekee tästä meidän kuorolaulusta aivan erityisen innostavan ja haastavan. Me olemme kehittyneet valtavasti näiden muutamien vuosien aikana, kun yhdessä on laulettu. ja mikä parasta – me olemme alkaneet uskoa itsekkin, että ”me ollaan tosi hyviä”. Siis ei olla turhan tärkeitä, vaan olemme aidosti iloisia siitä, että esitämme sellaisia lauluja, joista ihmiset tykkäävät. Petra muistuttaa meitä toistuvasti, että me emme ole kuoro – vaan me olemme lauluryhmä. Ja itse ymmärrän kuoron ja lauluryhmän eron sillä tavalla, että me emme jää ”junnaamaan” johonkin yhden sävelen oikeaan esitystapaan, vaan laulamme eteenpäin ja laulamalla opimme yhteen laulamisen soinnin. Me emme hio pieniä yksityiskohtia loputtomiin, ne kuulemma hioutuvat siellä harjoitusten mukana. Tietenkin Petra, puutuu selkeisiin lauluvirheisiin ja opettaa niistä pois, mutta kokonaisuutena laulut sovitetaan sitten orkesterin kanssa sujuvaksi konsertiksi. Meidän ”imagomme” on olla hienostelematon ja kansanläheinen. Toki on niin, että jos laulaisimme ilman orkesterin säestystä, laulussamme kuuluisi kaikki hienosäätö virheet selkeämmin. Se tärkein on kuitenkin laulamisen ilo, jonka Petra opettajana saa meistä esiin, ja se näkyy varmasti myös kuulijoille. Kiitos Petra.”

"Yleisön reaktiot --> olimme antaneet heille jotain, josta he pitivät --> euforia myös itselle onnistuneista esiintymisistä. +++"

"Käynti alueen ulkopuolella (Rantasalmi) ei antanut esiintymisen osalta samaa, mitä muut kohteet."

"Jälleen kerran Iskelmäsenioreiden konserttiohjelmisto oli vaativa. Rumpalina tavallisesti olen takarivissä, mutta nyt eturivissä kapellimestarin (positiivisesti) valvovan silmän ja ohjaavan käden alla. Vaikka minulle ei ole rumpunuotteja niin teen omat merkinnät käytettävissä oleviin nuotteihin. Käsitteäkseeni näitten kiertueitten aikana yhteistyö kapellimestarin ja rumpalin kanssa on kehittynyt todella hyvin. Haasteita riittää, mutta niistä selvittää. Toki suuressa ryhmässä soittaminen merkitsee osaltaan sosiaalisia kontakteja ja yhteishenkeä ja vastuuta siitä, että soittaa yleisölle ja muille soittajille ja laulajille ja vähiten itselleen. Viimeisen konsertin ja soittokamojen roudaamisen jälkeen kyläpä oluttuoppi maistui makosalta Rantasalmen Järvisydämen terassilla! Seuraavaan kiertueen haasteita odotellen."

"Minulle se tarjosi esittää syksyn ja alkutalven laulu- ja soittoharjoitusten sävelmiä yhdessä mahtavan porukan kanssa ja sitä kautta myös saada uusia elämyksiä musiikin kautta."

"Antin elokuväsävelmien taustaesitykset osin huumorin värittämänä toivat esityksiin paljon syvyyttä. Petran ja Antin kemia esitysten aikana kohtasivat ja sitä kautta saatiin lisää arkipäivää esityksiin mukaan. Kaiken kaikkiaan oli ihanaa lähteä jokaiselle "keikalle". Ehkä siihen vaikutti myös se, että aina tuli toivottu tulos tsemppin mukaan "Älä tule huono keikka tule hyvä keikka"."

"Suuri merkitys, koska yleisö tykkäsi meidän rempseästä tyylistämme ja innokkaasti olivat lauluissa mukana kuunnelen ja taputtaen, että lisää. Sinä Petra loit hyvän, iloisen vireen meille laulajille ja se positiivisuus tarttui myös kuulijoihin. Parasta oli itsellekin se, kun yleisö nautti lauluistamme, se innostaa minuakin jatkamaan. Nim. Yksi laulaja vaan."

"Konserttiohjelmiston esittäminen konserttikiertueella oli antoisa ja hieno kokemus jota täydensi konserttien suosio."

"Konserttikiertue antoi paljon virkeyttä ja sisältöä elämään. Se lisäsi yhteenkuuluvaisuutta muihin kuorolaisiin ja onnistumisen iloa. Kun huomasi yleisön viihtyvän, olevan mukana ja innostuvan tuntui laulaminen todella tärkeältä. Sitä muistellessa nousee vain mukavia asioita mieleen. Mieleenpainuva viikko!"

"Minulle ei ollut sen erikoisempi, kuhan pääsen laulamaan yli päätään."

"Konserttiohjelmiston esittäminen oli kerrassaan voimaannuttava kokemus. Talven harjoittelun tuloista oli ilo esittää kuulijoille, jotka olivat myös aktiivisesti vastaanottavaisia ja ikäänkuin elivät mukana. Se oli mitä suuremmassa määrin todellista nautintoa. Toivottavasti konserttimme jatkuvat."

"Monella tasolla hyvin positiivinen kokemus. Päällimäisenä kuitenkin uuden kokeminen ja oppiminen, yhteisöllisyys ja hyvä henki, ilo laulaa yleisölle ja kokea positiivinen vastareaktio."

"Kiertueella oli tosi hauskaa. Esitykset onnistuivat mielestäni todella hyvin, mitä nyt itsellekin pikku mokia sattui; näitä eivät kaikki luultavasti edes huomanneet. Porukassa laulaminen yleisön edessä on ihan mahtavaa! Piristää ja antaa onnistumisen tunteita pitkäksi aikaa."

"Sillähän on minulle henkisesti suuri merkitys. Aikoinaan, kun aloitin tämän musiikillisen harrastuksen, niin koti oloissa sitä ei arvostettu laisinkaan. Tällä hetkellä tunnen mieli hyvää. Jee. Olen kel-

vannut ja saanut hyvässä sakissa olla esiintymässä sellaisessa projektissa, mistä on yleisön keskuudesta tullut pelkkää hyvää suitsutusta ja ovatpa jotkut jo kyselleet, että mitkö ensi keväänä. Tietenkään tuohon en ole osannut sanoa juurikas mitään.”

”Oli kiva päästä esittämään oppimiaan iskelmiä - haaa, minäkin osaan! Esityksissä tuli sopivasti jännitystä ja onnistumisen iloa, kun näytti, että yleisö tykkää. Mukavassa seurassa oli rattoisaa olla - mikäpä olisi tämän parempaa ajanvietettä! Tulipahan nähtyä erilaisia paikkoja, missä ei ole aiemmin käynyt.”

”Sanoisin että ohjelmiston esittäminen oli minulle kevään kohokohta. Oli niin ihanaa kokoontua yhteen ja jokainen teki parhaansa. Itse koin itseni jotenkin äärettömän motivoituneeksi ja konsertit nosti jopa itseluottamusta positiivisessa mielessä. Todella on ollut merkityksellistä ja toivoisin, että saamme jatkaa konsertteja. Ne olivat piste iin päälle! KIITOS!”

”Sain kokea, miten mukavaa on aistia yleisön innostuneet reaktiot esityksistämme.”

”Kiertue oli mukava ja haastava. Sai uusia kokemuksia ja virkeyttä eläkeläisen arkeen. Myös esiintymisen myötä laulutaito kehittyy.”

”Tämän vuotinen konserttikiertue oli vielä suurempi elämys ja kokemus kuin edelliset. Erityisesti Rauhalahdi oli suorastaan koskettava yleisöpalautuksineen. Kiitos Petra.”

”Innolla taas odotus seuraavaan kokoontumiseen musiikin pariin.”

”En kadu päivääkään sitä, että lähdin mukaan Iskelmäseniorit lauluryhmääsi. Laulu antaa tosipaljon voima koko elämäni. Tämä konserttikiertue keväällä oli Iso juttu, jännitti kovasti tulla ison yleisön eteen. Vanhat konkarit ja sinä Petra teitte kuitenkin kaikesta helppoa ja luontevaa. Miehenikin on kuskannut minua ja kannustaa laulamistani. Olen ollut laululintunen pienestä pitäen ja tämä on ollut minulle kuin Lottovoitto koko elämään ja jatkan varmaan kuorossasi pitkään... Kiiitoos Petra olet Huippu-tyyppi ja tsemppari.”

”Laulamisesta tykkävänä, hyvä ohjelmisto ja tuvat täynnä yleisöä. ”Ei huono”! Taisivat, jopa tykätellä?!”

Muuta

”Laulusta ja näistä konserteista olen aivan ymmyrkäinen. Hieno kevät!”

”Mielekkäät 2 ½ tuntiset.”

”Kiitos Petra.”

”Harjoitus on ollut tosipaljon.”

”Hyvä merkitys.”

”Todella SUURI myönteinen merkitys.”

”Iso kiitos.”

”Parasta elämässä tällä hetkellä.”

”Kiitos Petra olet mahtava.”

”Kiitos!”

”ISO KIITOS”

”Suuret kiitokset mieleenpainuneista miellyttävistä musiikkihetkistä.”

LIITE 7: ME TULEMME TAAS -KONSERTTITALTIOINTI

<https://youtu.be/y0S49KweVqM>

(Kuvaaja: Tapani Rytönen)

LIITE 8: OPPILAIDEN KIRJOITTAMAT KIITOSSANAT OPETTAJALLE

PETRALLE 22.4.2018

Mä kauehin oon
kai tiedätkin sen
ja siksi sua aina tottelen

Lizitzin Lizitsin ja sin

mä vaik laulaisin
ihan omin sävelin
niin silti sinä
hyväksyisit sen

LIZIZIN
LIZIZIZIN
OHOHO
LIZIZIN
LIZIZIN

Sanot antaa mennä vaan
se ei niin vakavaa ois
vaikka joskus kokonaan
sävel pieleen mennä vois

Sä mahottomim oot
kai tilättii sen
jos missä laulan
sua aattelen

~~Lizitzin Lizitsin ja sin~~ LIZIZIN ooo

Mä vaik laulaisin soittaisin
ihan omin sävelin
niin silti sinä
hyväksyisit sen

Sä meitä jaksat aina
kovin kannustaa
se meidät mahottoman
hyvies saa

Sä mahtavin oot
me sua rakastetaan
ethän Petra jätä
meitä millainkaa

~~Lizitzin Lizitzin~~ LIZIZIN ooo

Sävel Traditionell
sanat ja sovitukset Jolintuset